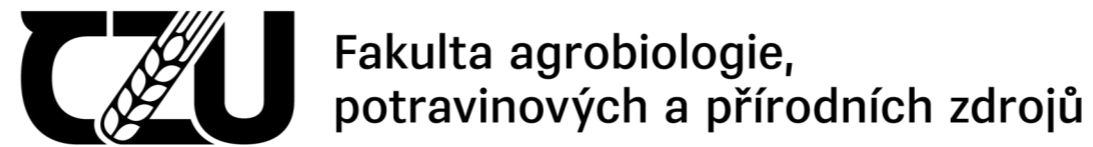

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Katedra zahradní a krajinné architektury

Zahrada Hesperidek

Bakalářská práce

Sandra Landfeldová

Krajinářská architektura

Vedoucí práce: doc. akad. soch. Aleš Hnízdl

© 2024 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Zahrada Hesperidek“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 26.4.2024 _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu práce doc. akad. soch. Aleši Hnízdilovi za čas, trpělivost a inspirující rady, které mi během zpracování poskytl. Dále bych ráda poděkovala panu Ing. Jiřímu Grulichovi za poskytnuté podklady a ochotu poradit. V neposlední řadě své poděkování věnuji rodině a přátelům za jejich všestrannou podporu během celého studia.

Zahrada Hesperidek

Souhrn

Bakalářská práce byla zpracována na téma Zahrada Hesperidek. Nejprve byla v literární části práce představena stará řecká báje, ve které nymfy večera tzv. Hesperidky vystupují. Dále byly popsány jednotlivé prvky a postavy, které s tématem souvisí. Následovala kapitola věnovaná posvátnosti zahrady, ve které byly rozebrány různé aspekty působnosti zahrady na duchovní, ale i fyzickou stránku člověka. Z toho vycházela další kapitola zaměřující se na zahradu vnímanou jako ráj na Zemi, a jak se tato myšlenka prolínala různými historickými obdobími.

V analytické části zhodnocení podkladových údajů bylo představeno řešené území, kterým se stal zahradní prostor ve Španělsku. Byly posouzeny informace například o umístění a využití lokality, klimatických a přírodních podmínkách společně s dendrologickým průzkumem. Dále byl popsán současný stav doplněný o fotodokumentaci.

Projektová část byla zpracována na základě předcházející literární rešerše a analýz vybraného území. Bylo navrženo řešení zahrady, do které bylo umístěno značné množství vegetace. Rostliny byly vybírány tak, aby vyhovovaly místnímu klimatu, a také aby zajistily dostatek stínu, který je v této oblasti hlavně v letním období velmi vítaný. Zároveň byla vybírána zeleň s ohledem na bohatost květů a plodů. Pro osvěžení bylo navrženo koupací jezírko s přidanou hodnotou v podobě možnosti přechodu přes vodní hladinu. V projektu šlo o vybudování místa, ve kterém se propojila idea odpočinkového prostoru v návaznosti na symboliku spojenou se zahradou Hesperidek.

Klíčová slova: zahrada Hesperidek, Španělsko, voda v zahradě, historické zahrady, rajská zahrada

Garden of the Hesperides

Summary

The bachelor thesis was elaborated on the topic Garden of the Hesperides. Firstly, in the literary part of the thesis, an old Greek myth was presented in which the nymphs of the evening, the so-called Hesperides, appear. Then the various elements and characters related to the theme were described. This was followed by a chapter on the sacredness of the garden, in which the various aspects of the garden's effect on the spiritual as well as the physical side of man were discussed. From this came another chapter focusing on the garden as perceived as paradise on earth, and how this idea permeated different historical periods.

The analytical part of the background data assessment introduced the territory under consideration, which was the garden space in Spain. Information such as the location and use of the site, climatic and natural conditions were considered, together with a dendrological survey. Furthermore, the current situation was described, accompanied by photographic documentation.

The project part was prepared on the basis of the previous literature search and analysis of the selected area. A garden solution was proposed, in which a considerable amount of vegetation was placed. The plants were chosen to suit the local climate and also to provide sufficient shade, which is very welcome in this area, especially in summer. At the same time, the greenery was chosen with a view to the abundance of flowers and fruit. For refreshment, a swimming pond was designed with the added value of being able to cross the water surface. The project was about creating a place that combined the idea of a resting space with the symbolism associated with the Hesperides Garden.

Keywords: Hesperides Garden, Spain, water in the garden, historical gardens, garden of paradise

OBSAH

01 ÚVOD	8	04 ZHODNOCENÍ PODKLADOVÝCH ÚDAJŮ	22
02 CÍL PRÁCE	9	4.1 Místo projektu	23
03 LITERÁRNÍ REŠERŠE	10	4.2 Ortofotomapa, územní plán a katastrální mapa	24
3.1 Zahrada Hesperidek	11	4.3 Fotodokumentace	25
3.1.1 Mytologie	11	4.4 Historické mapy	26
3.1.1.1 Héra a Zeus	11	4.5 Širší vztahy a občanská vybavenost	27
3.1.1.2 Dvanáct prací Héraklových	11	4.6 Využití území, přírodní a klimatické podmínky	28
3.1.1.3 Umístění zahrady Hesperidek	12	4.7 Dendrologický průzkum, plán kácení	29
3.1.1.4 Hesperidky	12	4.8 Současný stav	30
3.1.1.5 Ladón	12	05 VLASTNÍ PROJEKT	32
3.1.1.6 Atlas	12	5.1 Koncept návrhu	33
3.1.1.7 Zlatá jablka	12	5.2 Barevná studie	34
3.1.2 Umění	13	5.3 Vizualizace	36
3.1.3 Zahrady s tematikou zahrady Hesperidek	14	5.4 Ptačí pohled	42
3.2 Posvátnost zahrady	14	5.5 Řezopohled	43
3.2.1 Koloběh života	14	5.6 Osazovací plán – stromy	44
3.2.2 Působení skrze smysly	15	5.6.1 Tabulka a fotografie sortimentu – stromy	45
3.2.2.1 Barvy	15	5.7 Osazovací plán – keře a pnoucí rostliny	46
3.2.3 Příklady archetypálních prvků zahrady	15	5.7.1 Tabulka a fotografie sortimentu – keře a pnoucí rostliny	47
3.3 Rajské zahrady	16	5.8 Osazovací plán – trvalky	48
3.3.1 Mezopotámie	16	5.8.1 Tabulka a fotografie sortimentu – trvalky	49
3.3.2 Egypt	17	5.9 Průvodní a technická zpráva	50
3.3.3 Persie	18	5.10 Ekonomická rozvaha	53
3.3.4 Řecko	18	06 DISKUZE	54
3.3.5 Řím	18	07 ZÁVĚR	55
3.3.6 Byzanc	19	08 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
3.3.7 Islámské zahrady	19	09 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ A TABULEK	57
3.3.8 Středověk v Evropě	20		
3.3.9 Renesance	21		
3.3.10 Baroko	21		
3.3.11 Znovuoživení báje o zahradě Hesperidek	21		

01

ÚVOD

Už od nepaměti je příroda vnímána jako něco vzácného, čeho si je třeba vážit. Bohatství, které v sobě ukrývá je různé, ať už fyzické či duchovní. Zahrada, která se stává upravenou podobou přírody, byla v minulosti často považována jako kousek ráje na Zemi. V dnešní urychlené době se můžeme od tohoto smýšlení postupně odklánět a vnímat to jako něco samozřejmého. Stres dnešních dní nás může odtrhnout i od nás samých. Důležité je proto se občasné zastavit a propojit se s okolní přírodou a krásou okamžiku. Bájná zahrada Hesperidek je opředena spoustou tajemství, vnitřní krásy a bohatství. Z tohoto hlediska je tedy velice zajímavé asociovat tuto neznámou zahradu s naším nitrem a objevovat všelijaká zákoutí a propojení.

02

CÍL PRÁCE

Cílem bakalářské práce bylo na základě zpracování literární rešerše navrhnout zahradní prostor, který v sobě bude odrážet prvky inspirované bájnou zahradou Hesperidek. Důležitým aspektem bylo zahrnutí různých rostlin, které jsou významné pro svou estetiku, vůni a možnost jedlých plodů. Do zahrady bylo třeba zahrnout různá zákoutí a posezení ukrytá v zeleni, která napomáhají k navození soukromé atmosféry a tím i k možnosti rozjímání nad krásou lidského bytí, ale i k odpočinku těla a mysli.

03

LITERÁRNÍ ŘEŠERŠE

3 LITERÁRNÍ REŠERŠE

3.1 Zahrada Hesperidek

3.1.1 Mytologie

3.1.1.1 Héra a Zeus

Zahrada Hesperidek je bájná zahrada, o které se nejvíce dozvídáme z řeckého mýtu o Héraklovi. Pro lepší porozumění je však vhodné začít u bohyně Héry a boha Dia. Héra byla dcerou Titána Krona a jeho ženy Rheie. Dle bájí Kronus spolkl Héru stejně jako její sourozence. Jediný, kdo unikl, byl nejmladší bratr Zeus, protože místo něj Rheia předložila Koronovi ke spolknutí kámen omotaný oblečením. Zeus se pak ukrýval na Krétě, než vyrostl (Hansen 2005). Poté, co osvobodil své sourozence a zvítězil ve válce nad svým otcem, tak se vydal hledat Héru, která mezitím unikla s pomocí bohyně Téthys do bezpečí až na kraj světa. Nalezenou Héru si odvedl na Olymp, a vzal si ji za manželku (Zamarovský 2013). K jejich svatbě přinesla bohyně země Gaia strom rodící zlatá jablka. Ten byl umístěn do zahrady, kterou měli strážit Hesperidky společně s jejich otcem Atlantem. Héra pak ještě povolala draka Ladóna, aby pomáhal strážít místo, kam nemají přístup smrtelníci (Stapleton 1986).

Zeus tedy nebyl vládcem od počátku věků. K moci se dostal až po svrhnutí svého otce a jeho spojenců do věčné tmy. S bratry se domluvil, že si losem rozdělí, kterým částem světa bude kdo vládnout. Poseidon si vytáhl moře, Hádes podsvětí a jemu připadlo nebe a země. Sám si však musel projít několika zkouškami, než se mohl konečně posadit na trůn. Jeho vláda byla zpočátku tyranská, dokonce se pokusil vyhubit lidstvo. To ale nakonec neudělal a své postavení si upevnil. Pro svou sílu se stal nejmocnějším bohem (Zamarovský 2013). Po boku mu stála Héra, která je považována za patronku manželství, ochránkyni dětí a je spojována s kultem ženy (Stapleton 1986). Někdy jí Zeus svěřoval svá tajemství, a dokonce se s ní i radil (Graves 1955). Héra se stala matkou třech Diových dětí: Árese, boha války, Eileithýie, bohyně porodu a Hébé, bohyně mladosti (March 2014).

I přes tyto atributy, ale manželství s Diem nebylo příliš šťastné. Docházelo k neustálým hádkám, a to převážně kvůli Diovým záletům (Stapleton 1986). Héřina žárlivost ji vedla k pronásledování a znesnadňování životů jak Diových milenek, tak i jejich dětí. Asi nejznámější počín předvedla při narození Hérakla (později nazýván jako Herkules), syna Dia a Alkmény (March 2014). Zeus se totiž rozhodl, že chce zplodit hrdinu, který bude chránit lidi i bohy před zkázou. K tomuto účelu si vybral lidskou ženu Alkménu, kterou oklamal tím, že se vydával za jejího muže. Když se měl Hérakles narodit, Héra si vynutila na Diovi slib, že nejvyšším králem rodu Perseů se stane princ, který se narodí do soumraku. Nato se vydala uspišit porod Eurysthea, syna krále Sthenela, a oddálit narození Hérakla. Když se to Zeus dozvěděl, rozzuřil se, ale své božské slovo už nemohl vzít zpět. Podařilo se mu ale získat si u Héry souhlas s tím, že když Hérakles splní dvanáct prací, které mu uloží Eurystheus, tak se jeho syn dostane do řad bohů (Graves 1955). Héra se však záhy pokusila Hérakla připravit o život. Vyslala dva hady, kteří ho měli zabít, ale Hérakles je už jako malé dítě v kolébce přemohl a usmrtil. Hnána hněvem na Diovu nevěru se Héra snažila ztrpčovat život Hérakla různými dalšími zkouškami, které se mu však podařilo překonat, a to mu vyneslo slávu (March 2014).

3.1.1.2 Dvanáct prací Héraklových

Jednou Héra seslala na Hérakla šílenství a on v něm omylem připravil o život svých šest synů a dva další chlapce. Když se mu navrátil rozum, byl velice zdrcen svým činem. Vydal se proto do Delf pro radu. Odtamtud byl vyslán k Eurystheovi, aby plnil práce, které mu uloží. Pak se mu dostane nesmrtelnosti (Graves 1955). Prvním úkolem bylo zabít nemejského lva a přinést jeho kůži. Poté měl přemoci devítihlavou lernskou hydru, jejíž jedna hlava byla nesmrtelná. Třetí a čtvrtou prací bylo přinést živou kerynejskou laň a erymanthského kance do Mykén. Dále mu bylo nařízeno uklidit za jediný den znečištěné chlévy krále Augeia. Při šestém úkolu měl vyhnat ptáky ze Stymfaly, kteří tam pomocí svého mosazného peří napadali lidi a pojídali jejich maso. Poté byl Hérakles vyslán na Krétu, aby tam odchytil býka. Osmým úkolem bylo ukořistit koně, které král Diomédes krmil lidským masem. Jako devátou prací měl Hérakles přinést zlatý pás královny Amazonek, jež si přála mít Eurystheova dcera. Posléze byl vyslán shromáždit proslulá stáda volů, která patřila zrudě se třemi těly Geryonovi. Jedenáctou prací bylo donést zlatá jablka ze zahrady Hesperidek. Posledním nejtěžším úkolem bylo přivést z podsvětí nestvůru Kerbera (Smith 1867).

Hérakles se měl při jedenáctém úkolu vydat do zahrady Hesperidek a odtamtud donést zlatá jablka. Ovšem nevěděl, kde zahradu hledat. Jeho nohy jej vedly k řece Pád, kde narazil na říční nymfy, dcery Dia a Themidy. Od nich se nedozvěděl, kde se zahrada nachází, ale poradily mu, ať nalezne mořského boha Nérea. Toho musel ve spánku svázat, aby mu neunikl, protože byl mistrem přeměn. Z donucení pak Héraklovi sdělil místo, kde se nalézá zahrada se zlatými jablky a také mu poradil, ať jablka netrhá sám a pošle do zahrady titána Atlanta, který zahradu stráží. Musel si ale dát pozor, aby nepřijímal žádnou jeho nabídku. Hérakles se tedy vydal na cestu k zahradě. U jejích bran potkal Atlanta. Atlas byl ochotný dojít k Hesperidkám pro zlatá jablka, protože si chtěl oddychnout od držení zemské klenby. Měl však obavu z draka Ladóna, a tak ho Hérakles přes zahradní zeď prostřelil šípem. Hérakles pak převzal bání a čekal až se Atlas vrátí s jablky. Tomu se ale zalíbila nově nabytá svoboda, a tak se vrátil s nabídkou, že zlatá jablka donese Eurystheovi sám. Hérakles se nedal oklamat, ba naopak přechytračil Atlanta. Požádal ho, aby ještě na chvíli podržel zemskou klenbu, aby si sám mohl dát na hlavu měkkou podložku. Jen co se klenby zbavil, popadl tři zlatá jablka a vrátil se s nimi do Mykén (Graves 1955). Z donesených jablek byl Eurystheus tak zaskočen, že je Heraklovi vrátil, ať si je nechá. Ten je pak věnoval bohyni Athéně, která je navrátila do zahrady Hesperidek (Zamarovský 2013).

Mýtus obsahuje několik znění, ve kterých jsou mírné odlišnosti. Kupříkladu v jedné verzi Herakles na své cestě za Hesperidkami zastřelí orla, který požírá Prométheova játra. Tím ho osvobodí, a za to dostane radu ohledně lstivosti Atlanta. V jiné se Herkules do zahrady vydá sám, po zabití draka ukradne zlatá jablka a odnáší je Eurystheovi (Apollodoros 1921). Někde dokonce Ladón zůstane bez újmy, jelikož Atlas jako otec Hesperidek, smí vstoupit do zahrady a jablka utrhnout (Martin 1993).

Zajímavostí spojenou s Héraklem je přesvědčení ze starého mýtického světa, že existuje vztah mezi západem, tedy místem kde zapadá slunce, a mezi podsvětím čili říší mrtvých. Když Hérakles obtočí ve zkoušce a přinese zlatá jablka, tak je to vnímáno jako zmocnění se symbolu nesmrtelnosti, a tím je obrazně předjímano jeho vítězství nad smrtí a přijetí do řad bohů (Martin 1993).

3.1.1.3 Umístění zahrady Hesperidek

Řecké báje nikdy neprozradily přesné místo výskytu zahrady, avšak z různých zdrojů se dovídáme o nejrůznějších místech, kde by se mohla zahrada Hesperidek nacházet. Jednou z možností pocházející z dřívějších bájí, je umístění na nejzazším západním cípu země za Okeánem u Blažených ostrovů. Pozdější zmínky připouští v úvahu pohoří Atlas v Africe a různé části Libye. Lze brát v potaz také zemi Hyperborejců, která se nacházela na vzdáleném severu (Martin 1993; Smith 1867). Podle jiných legend se mohla zahrada nacházet v Maroku ve starobylém městě Lixus (Raddato 2022).

3.1.1.4 Hesperidky

Hesperidky jsou zpívající nymfy s čistými hlasy a pocházejí ze západu. Stráží strom nesoucí zlatá jablka. Žijí v zahradě bohů, kde tečou prameny ambrózie, nápoje nesmrtelnosti (Bonney 1992). Existuje několik variant jejich původu, ale také jejich počtu. Autoři Hésiodos a Hyginus je nazývají dcerami Nyx a Ereba. Apollónios z Rhodu považuje Hesperidky jako potomky Kétó a Forkýda. Někdy jsou podle Euripida určovány jako dcery Themis a Dia. Diodóros uvádí jejich rodiče Atlanta a Hesperis, odkud pochází pojmenování Atlantovny či Hesperidky (Smith 1867). Jejich název je také spojován s řeckým slovem pro večer a západ (Hansen 2005).

Různí autoři uvádí počet tří, čtyř nebo sedmi Hesperidek (Smith 1867). S rozdílnými počty jsou uváděny různé kombinace jmen. Nejčastěji jsou však zmiňovány tři Hesperidky se jmény Aiglé, Erytheia a Hesperethúsa (Martin 1993). Jména Hesperidek souvisejí se světlem, sluncem a jeho západem. Aiglé znamená zářivá, ve smyslu spojení jasu, lesku a slunečního světla. Erytheia značí červenou barvu, což jasně odkazuje na zbarvení zapadajícího slunce. Jméno Hesperethúsa vychází ze slova Hespere čili večer nebo večernice (Room 2003).

3.1.1.5 Ladón

Ladón je dalším strážcem v zahradě Hesperidek. Ocitl se tam nejspíše na Héřin pokyn. Když zjistila, že si Hesperidky trhají zlatá jablka pro sebe, povolala draka Ladóna, aby je pohlídal. Nikdy neusínal, a proto byl jako stvořený pro tuto práci (Graves 1955). Není zcela jasné, zda se jednalo o hada či draka. Postupně mu však některá díla přidávají různé vlastnosti a prochází tak vývojem. Hesiod ho ve své práci nazývá pouze hadem, který nemá z ničeho strach a chrání zlatá jablka na samém kraji světa. Považuje ho za potomka Kétó a Forkýda. Apollónius mu poprvé přiřadí jméno Ladón v díle Agronautika. Apollodóros mění jeho původ a jeho rodiči se stávají Týfón a Echidna. Dále z něj udělá stohlavého draka s různými hlasy a přiřadí mu nesmrtelnost. To by bylo ale v rozporu s tím, že ho Herakles dokáže zabít svým šípem. Proto je mu někdy přiřazována nesmrtelnost až na nebi, kde se z něj stane souhvězdí Draka (March 2014).

3.1.1.6 Atlas

Atlas je titán, který drží na ramenou nebeskou klenbu. Je potomkem titána Íapeta a jeho manželky Klymeny. Atlas je jedním z možných otců Hesperidek. Účastnil se vzpoury titánů proti olympským bohům. Za to dostal od Dia věčný trest nést nebeskou klenbu (Zamarovský 2013). Takto činil na dalekém konci země poblíž zahrady Hesperidek. Dle dvou verzí držel nebe na svých ramenou, anebo nesl váhu sloupů, které držely nebe od země. Od této tíhy byl osvobozen

pouze jednou a to, když Herakles přišel ukrást zlatá jablka. Držení klenby se nevyhnul ani poté, co byl proměněn v horu. Stalo se tak když přišel Perseus a požádal o pohostinství. Atlas ho odmítl, a tak ho Perseus pomocí hlavy Medúzy proměnil v pohoří Atlas, které sahá až k nebesům (March 2014). Vzniká zde však rozpor v mýtech, který není objasněný. Perseus je předchůdcem Herakla, takže při vloupání do zahrady Hesperidek by musel být Atlas už dávno proměněný v kámen (Zamarovský 2013).

3.1.1.7 Zlatá jablka

Zlatá jablka jsou považována za symbol věčného života a božské plodnosti (Bonney 1992). Je možné, že toto přesvědčení může vycházet z doby ve čtvrtém století př. n. l., kdy se z Číny a Indie dostávalo do oblasti Řecka umění alchymie. Čínští alchymisté v té době vymýšleli možnost pitelného zlata. Domnívali se, že se neměnnost ušlechtilého kovu přenesou na člověka a po jeho vypití se mu dostane dobrého zdraví a nesmrtelnosti (Laszlo 2007).

Zlatá jablka nesehrála roli jen v mýtu o Heraklovi. Na svatbu fthijského krále Pélea a mořské bohyně Thetidy byli pozváni všichni bohové kromě bohyně sváru Eris. Ta se chtěla pomstít, a tak utrhla jablko ze zahrady Hesperidek. S nápisem „Té nejkrásnější“ ho hodila mezi Héru, Athénu a Afroditu. Vznikl z toho spor, který měl posoudit Zeus, ale ten se zbavil odpovědnosti a nechal rozhodnout Parida. Bohyně mu začaly nabízet úplatky. Héra mu slíbila vládu nad Asií, Athéna válečnou slávu a Afrodita nejkrásnější ženu za manželku. Paris pak tedy rozhodl ve prospěch Afrodity. Ta pak řízením osudu dostala Parida do Sparty, kde byl seznámen s Helenou. Společným útekem způsobily válku trvající deset let a zkázu Tróji. Zlatému jablku se tedy říká i jablko sváru (Zamarovský 2013).

Dle dalšího mýtu se jablka objevují v příběhu o Atalantě. Tato dívka byla po svém narození pohozena v lese, kde ji našla a zachránila medvědice. Dívka vyrostla do krásy, a tak měla mnoho nápadníků. Žádného však nechtěla, a tak je vyzývala k závodu v běhu, kde vždy zvítězila. Porazil ji až Hippomenés za pomoci bohyně Afrodity. Ta mu věnovala tři zlatá jablka, která měl postupně odhodit, když ho Atalanta doháněla. Ta neodolala a jablko vždy sebrala, čímž dostal Hippomenés náskok, a nakonec závod vyhrál (Zamarovský 2013). V tomto mýtu zlatá jablka (pravděpodobně pomeranče) evokují oběť potřebnou pro získání ženy. Atalanta představuje cudnost a Afrodita naopak plodnost. Tyto dva protiklady jsou spojené právě i s pomerančovíky. Větve s bílými květy jsou symbolem panenství a pozdější pomeranče odkazují na plodnost (Laszlo 2007).

Lze se také domnívat, že zlatá jablka mohla být zastoupena kdoulemi. Je to možné usoudit z popisu z dnes již nedochovaného chrámu Dia Olympského. Tento podrobný popis z 2. století n. l. nám zanechal geograf Pausaniás, který stavbu viděl ještě v původním stavu. Je zde popsána socha Hérakla, která podpírá nebeskou klenbu a hledí na několik kdoulí (Tolkowsky 1938).

I obyčejné jablko lze spojovat s mýtickými jablky. Když jablko dozrává, může mít barvy červenou, žlutou či zlatavou, které jsou zároveň barvami zapadajícího slunce. Významnou se tedy stává spojitost mezi jmény Hesperidek, západem slunce a zlatými jablky (Room 2003).

Zlaté jablko ale nemuselo být nutně citrusovým plodem, kdoulí či jablkem. Řekové totiž mají stejné slovo pro jablko a pro stádo ovcí. Je tedy otázkou, zda Hesperidky nemohly strážit ve své zahradě nebeské stádo, které v indoevropské mytologii symbolizuje mraky (Guirand 1968).

3.1.2 Umění

Tématika zahrady Hesperidek se promítla i do umění. Zde jsou některá vybraná díla. Ze starších jsou to antické vázy s malbami. Novějšími díly jsou pak spíše obrazy s tímto námětem.

Obr. 1 Malba na váze zobrazující jednu z Hesperidek vedle Ladóna, cca 470 - 425 př. n. l.

Obr. 2 Malba na váze zobrazující tři Hesperidky, Ladóna a strom se zlatými jablky, cca 420 - 400 př. n. l.

Obr. 3 Mozaika s Héraklem, Hesperidkami, Ladónem a stromem se zlatými jablky, 3 stol. n. l.

Obr. 4 Hérakles zabíjí draka Ladóna, Cornelis Cort, podle Franse Florise, 1563

Obr. 5 Hérakles zabíjí draka v zahradě Hesperidek, Lorenzo Vaiani, 1568

Obr. 6 Hesperidky plní roh hojnosti, Cornelis van Haarlem, 1622

Obr. 7 Hérakles a Hesperidky, Johann Friedrich Greuter, 1646

Obr. 8 Hesperidky nabízejí své citrusy bohu jezera Garda, Cornelis Bloemaert, 1646

Obr. 9 Bohyně sváru si vybírá jablko sváru v zahradě Hesperidek, Joseph Mallord William Turner, 1806

Obr. 10 Zahrada Hesperidek, Edward Burne-Jones, cca 1869

Obr. 11 Zahrada Hesperidek, Edward Burne-Jones, 1880 - 1881

Obr. 12 Zahrada Hesperidek, Frederic Leighton, cca 1892

Obr. 13 Zahrada Hesperidek, Riccardo Meacci, 1894

Obr. 14 Zahrada Hesperidek, Albert Herter, 1898

3.1.3 Zahrady s tematikou zahrady Hesperidek

Není zcela zřejmé, jak mýtická zahrada vypadala. Dle řeckého autora Skylakse z Kariandy se jednalo o zahradu obklopenou vysokými zdmi. Uvnitř zahrady pak bylo plno ovocných stromů a tekly zde prameny nektaru. Zahrada je tak často připodobňována k rajské zahradě Eden (Miate 2023).

Jelikož se jedná o zahradu mýtickou, nelze říci, že by v dnešní době reálně existovala. Můžeme se však setkat s několika zahradami a parky, které pracují s touto tematikou. Příkladem může být *Hesperidengärten* v německém Norimberku. Ve 14. století zde bylo okolo 360 zahrad, které byly plné ovoce a zeleniny. Ty se však nedochovaly. V 17. století zde vzniká barokní zahrada v italském stylu. Prostor je veřejně přístupný a návštěvníci mohou obdivovat sochy vztahující se k mýtům, fontány, či sluneční hodiny (Sternwender 2021).

Jardín de Las Hespérides byla vybudována v roce 2000 ve španělské Valencii. Zahrada je v městské zástavbě, do které zapadá, ale zároveň velmi dobře komunikuje s vegetací v blízké botanické zahradě. Za zdí vzniká zajímavá atmosféra utvářená přerušovanými cypřišovými stěnami doplněných pomerančovníky, citroníky a jinými dřevinami. Skrze sochy je zde vyprávěn příběh o Hesperidkách, který je podpořen šepotem vodních prvků („Garden of Hesperides“ 2011).

Obr. 15 Hesperidengärten v Norimberku

Obr. 16 Hesperidengärten v Norimberku

Obr. 17 Jardín de Las Hespérides ve Valencii

Obr. 18 Jardín de Las Hespérides ve Valencii

3.2 Posvátnost zahrady

Zahradu můžeme vnímat jen jako ohraničený prostor pro rostliny, stromy a živočichy. Pokud se na to však podíváme z jiného úhlu pohledu, tak je zahrada místem, které obohacuje i naše nitro. Zahrada se dá přetvořit ve vlastní útočiště, které pro nás může mít až posvátný význam. Posvátný prostor znamená místo, kde život a růst jsou známkami něčeho většího, co nás obklopuje. Lze to vnímat jako odkaz na božstva, nadpřirozenost, ale i jednoduše příslušnost k velkému společenstvu organismů na Zemi. Pokud toto přijmeme, dokážeme zahradu využívat k obohacení našich smyslů a obnově emocionální a duchovní rovnováhy, která může být narušená rychlostí dnešního života (Streep 2003). Zahrada jakékoli velikosti poskytuje pocit propojení s přírodou. Nemusíme ani využívat našeho rozumu a můžeme se nechat vést jen smysly. I proměna ročního období nám přináší pokoru před přírodou a jejími změnami. Každá část roku má své pro a proti, a to ji dělá výjimečnou (Palmer 2000). Tvorba a údržba zahrady nás také určitým způsobem obohacuje. Práce na zahradě nám přináší potěšení z dobrého výpěstku a kultivuje náš vztah k přírodě. Dokonce i pletí plevele, prořezávání stromů a jiné zahradní činnosti mohou mít skvělý účinek na odstranění stresu, soustředění nebo vyčištění mysli (Jay 1998).

3.2.1 Koloběh života

Soulad s ročními obdobími v nás probouzí poznání o pomíjivosti života. Stále se opakující cykly jsou ve shodě s vývojem naší zahrady, ale i s námi samotnými. Pokud toto pochopíme, pak můžeme nechat vzkvétat náš vztah k zahradě, rozvíjet harmonii a oslavovat život v mikrokosmu našich zahrad (Murray 1997).

Zima je dobou přemýšlení, klidu a reflexe. V tomto období temna, chladu a větru je důležitá vytrvalost, trpělivost a důvěra v nový začátek. Je třeba nechat přírodu odpočívat a důvěřovat rostlinám, že se na jaře znovu probudí. To samé by se mělo promítat i do našich životů. Je třeba si dopřát čas odpočinku a rozjímání a načerpat sílu do následujícího období. Zima v zahradě nám může otevřít oči ohledně nových plánů. Opadané listí nám dá nový náhled na uspořádání zahrady a třeba nám vnukne nápady na vylepšení (Murray 1997).

Jaro v nás vyvolává pocity radosti. Znovu se po zimním období probouzí život v zahradě. Vše se zdá nové, čerstvé a nabitě energií. Pučí nové listy, objevují se první květy. Půda už začíná být vhodná k vysazení semínek. Je to takové pohlazení pro duši, čas regenerace a nových začátků (Murray 1997).

Léto je obdobím, kdy jsou dny nejdelší. Díky delšímu světlu a energii, kterou přináší, jsme schopni lépe pečovat o zahradu, která bujně roste (Murray 1997). V létě pocítujeme hojnost, které je třeba si vážit. Zahrada je plná vůní, barev, chutí a tvarů. Nejen člověk si toto opojení užívá plnými doušky. Sluncem prolitá zahrada je potěchou i pro hmyz, ptáky a jiná zvířata (Palmer 2000).

Podzim přináší krásu zralosti. Je obdobím sklizně a vděčnosti za získané plody. Je to vlastně vrchol roku a plodnosti před blížící se zimou (Murray 1997). Podzim v zahradě nám umožňuje vidět pomalý rozklad a smrt. Je to však přirozený proces, kterému se nedá vyhnout a je součástí každého života (Palmer 2000).

3.2.2 Působení skrze smysly

Zahrada dokáže působit na nitro pomocí našich smyslů. Každý jednotlivý smysl nám poskytuje jedinečné vnímání přírody. Dech nám umožňuje vědomě prožít přítomnost. Nádechy a výdechy v nás rozproudují energii a zároveň nás uvolní a uklidní. Dýchání může mít až meditativní účinky na naše tělo i duši. Pokud čichem zachytíme i nějakou vůni, může to vyvolat propojení s přítomným okamžikem a vytvořit vzpomínku. Při opětovném setkání se stejnou vůní se nám tato vzpomínka může znovu vybavit. V zahradě mohou být umístěny různé aromatické byliny, které například jako rozmarýn dokáží stimulovat paměť (Murray 1997).

Při péči o zahradu přicházíme do kontaktu s půdou, rostlinami a náradím. Dotek sám o sobě má blahodárné účinky na naše vnitřní já. Jemný láskyplný dotek od druhého člověka v nás vyvolá příjemné pocity. To samé můžeme prožívat při kontaktu s rostlinami a stromy. Dotekem se lze propojit s přírodou a rozvíjet s ní náš vztah. Je také dobré do zahrady použít i různé rostliny, které mají zajímavou texturu či na dotek příjemné listy (Murray 1997).

S přírodou můžeme navázat spojení i skrz chuť. Jednotlivé plody, které nám zahrada poskytne jsou pro nás velkým potěšením. Například taková šťavnatá jahoda, kterou si vložíme do úst, v nás může vyvolat velmi intenzivní chuťový prožitek. Radost nám také jistě způsobí i vypěstované bylinky nebo jedlé květy, které lze využít pro přípravu jídel (Murray 1997).

Zvuky, které se linou zahradou, na nás mají také obohacující vliv. I když těch zvuků může být několik, tak i přesto se dokáží harmonicky spojit a vytváří ticho. To není prázdné, duté nebo osamělé, ale je to měkké ticho, které nás může povzbudit k propojení se se sebou samým. V zahradě si tak můžeme odpočinout od shonu vnějšího světa a na chvíli se zastavit. Někdy je zajímavé do zahrady umístit nějaký prvek vydávající meditativní zvuk. Příkladem je zvonkohra, nebo tekoucí voda (Murray 1997).

Zrak nám odhalí skutečný půvab přírody. Dokáže nám ukázat barvu, světelné bilance, texturu. Zrakem dokážeme vnímat krásu celku, ale i drobných maličkostí. Každý pohled na vnitřní a vnější detail je obohacující. Když dokážeme dobře vytrénovat naše oko, tak zachytíme i různé malé okamžiky, které se mění s působením světla a tmy (Murray 1997).

3.2.2.1 Barvy

Účinek barev na naše emoce a náladu může být velice hluboký. Teplé barvy jako jsou červená, oranžová a žlutá na nás mají stimulační účinek. Naopak modrá, zelená a fialová jsou studenými barvami, které mají uklidňující efekt. Pokud se zaměříme na detailní pozorování barev, tak zjistíme, že naše oko dokáže zachytit jednotlivé tóny, které se objevují působením světla, stínu a také textury. Barvy jsou součástí duchovních tradic a mají tak různý symbolický význam všude po světě (Streep 2003).

Nejhojnější barvou v zahradě, ale obecně i v přírodě, je zelená. Je to barva plodnosti, růstu, mládí a nových začátků. Zelená podporuje pocit klidu a pohody, a zároveň má tendenci odrazovat od silného soustředění. Barvou nebe a vody je modrá. Stává se symbolem světa mimo hmotu, nekonečna a rozjímání. Podporuje také meditativní energii. Fialová je na pomezí mezi červenou a modrou. Vyjadřuje rovnováhu. V přírodě se příliš často nevyskytuje, ale dokáže působit na naši

duši pozitivní energií. Červená je barvou vášně, ohně a energie. Je velice živá a intenzivní. Proto ve svých jasných tónech není vhodná pro duchovní rozjímání. Naopak v tlumených tmavších tónech přecházejících až do kaštanové barvy je brána jako symbol tajemství. Oranžová je také barva energie a ohně, ale také je spojována s plodností, sklizní a západem slunce. Dokáže pozitivně ovlivňovat myšlení. Obě tyto barvy by měly být v meditativní zahradě využívány s mírou vzhledem k jejich energetickému působení. Žlutá je barvou slunce a světla. V přírodě ohlašuje příchod podzimu. Je brána jako symbol štěstí a dokáže nás dle hloubky svých tónů povzbudit nebo uklidnit. Při použití růžové barvy můžeme dosáhnout klidu skrze působení na naše smysly a nervy. Je to jemná barva, která je spojována s láskou a citem. Bílá barva vyjadřuje symbolickou čistotu a pravdu (Streep 2003).

3.2.3 Příklady archetypálních prvků zahrady

Brána – Prvek, který odděluje dvě roviny. Může jít o předěl mezi divokým světem a tím kultivovaným nebo oddělovat veřejné od soukromého. Zároveň však může tvořit jakousi pozvánku do nitra zahrady a probouzet v kolemjdoucím zájem a zvědavost (Murray 1997).

Cesta – Je metaforou našeho vývoje a tempa. To, z čeho je cesta složena, kudy vede, nebo co lze nalézt podél, přispívá k zážitku ze zahrady a naší životní cesty (Murray 1997).

Kameny – Kameny v zahradě vyjadřují uchovanou vzpomínku z krajiny. Jsou to elementární, silné, tiché a dlouhotrvající prvky (Murray 1997).

Květiny – Jsou symbolem ženskosti, plodnosti, krásy a pomíjivosti. Květy samotné představují pomíjivou krásu. Mohou pro nás být užitečnou lekcí, že je třeba si vážit okamžiku (Murray 1997).

Lavička – Díky posezení se můžeme na chvíli zklidnit. Umožní nám lépe se soustředit a zažít okolní vjemy v zahradě. Je to prvek, který nám umožní rozjímání a jen tak být (Murray 1997).

Ptactvo – Neopomenutelná součást zahrady, která byla zobrazována již v zahradě Eden. I v historických zahradách se nacházely například voliéry s ptactvem. V souvislosti s živočichy v zahradě lze zmínit krmítko, které představuje nabídku pohostinnosti divočině (Murray 1997).

Stromy – Nesou v sobě energii, krásu a životní sílu. Je to největší a nejdéle žijící rostlinná forma, která spojuje tři světy: nebesa, teď a tady a podsvětí. Je důležité staré stromy chránit a rozvíjet k nim naše osobní vztahy. Některé stromy mají svůj symbolický význam. Jablonoň je spojovaná se stromem poznání, cypřiš s dlouhým životem, datle a fíkovníky odkazují na plodnost stejně tak jako granátové jablko nebo jiné ovocné stromy. Palma představuje ráj, olivovník mír, javor obnovu, dub pevnost a důvěru a borovice sílu (Murray 1997).

Světlo – Bez světla by neexistoval život. V zahradě nám pomáhá docílit různých efektů. Zahrada bude vypadat jinak v raním světle odrážejícím se v kapkách ranní rosy než při večerním zlatavém přítmí. Dokáže ovlivnit i naše rozpoložení a způsob vnímání okamžiku (Murray 1997).

Voda – Je prvek nezbytný pro život. Je spojována se schopností čistit, léčit, vyživovat. Voda v kašně představuje hojnost životní energie a proud prosperity. Klidná voda v nádržích napomáhá meditaci, a zároveň skrze odraz spojuje nebe a zemi (Murray 1997). Mnohé kultury považují vodu jako jednu z nejdůležitějších složek života. A její přítomnost v zahradě by neměla být opomíjena. Voda v zahradě zaručuje život, ale je potřebná i pro duchovní stránku (Jay 1998). Voda je velmi atraktivním prvkem v zahradě a dost často se stává jejím ohniskem. Dokáže také proměnit celkovou atmosféru v závislosti na umístění. Například obdélný tvar vodní nádrže dokáže prostor skrze odrazovou plochu opticky prodloužit či rozšířit. Vodní kanál pomůže nasměrovat pozornost k zajímavému objektu, který se nachází na jeho konci. Kruhový vodní prvek se spíše sám stává ústředním bodem zahrady (Swindells & Mason 2004).

3.3 Rajske zahrady

Zahrada pochází z přírody. Prvotní podoba totiž nevypadala tak, jak ji vnímáme dnes, ale byla to nedotčená část krajiny, kterou člověk začal postupně užívat. Jednalo se o místa, která měla potenciál pro přežití, proto se k nim člověk neustále vracel a začal si je upravovat a přetvářet. Postupně se z takových míst stával domov, který bylo potřeba chránit. Významnou roli v tom hrála posvátnost, působení nevysvětlitelných sil a víra v různá božstva. Právě víra ovlivnila i představu o zahradě, která pak byla vnímána jako malá část ráje na Zemi (Otruba & Popelínský 2016). Lidé chápali viditelný svět jako projev nadpřirozené přítomnosti. Posvátnými se staly hory, jeskyně, vodní plochy, stromy a květiny. Byly považovány za přirozená zjevení božstev a vnímány na základě krásy a tajemnosti (Streep 2003). Náboženství a mytologie ovlivňovaly naše předky nezávisle na místě a času. Přirozeně s životem člověka docházelo k uctívání mrtvých. V nejstarších civilizacích to bylo součástí naplně životů a je možné, že pěstování rostlin pro jejich vonné a okrasné vlastnosti vyplynulo z použití v náboženských praktikách. Stačilo si všimnout, že rostliny lze pěstovat s ohledem na podmínky na námi určeném místě a zrod prvních zahrad byl na světě (King 1979).

Po mnoho století je využíváno slovo ráj, jako označení pro zahradu, kde člověk nachází potěšení. V těchto zahradách má člověk pocit pohody a vnímá krásu kolem sebe. Je to však velmi individuální zkušenost. Aby člověk pocítil opravdové napojení, musí se nejdříve zbavit předsudků, minulosti. Pak je možné nahlížet na věci dětským okem bez mylných představ. Je to poměrně psychologická záležitost a odpověď si musí najít každý sám v sobě (King 1979).

Vycházíme-li ze Starého zákona, který je společný pro judaismu, křesťanství a islám, tak byl ráj ztotožněn se zahradou Eden. Tato myšlenka byla v sedmém století rozšířena muslimy i do pozemských zahrad, které pak měly být předzvěstí budoucího nebeského ráje (Hobhouse 2006). V judaismu je zahrada Eden vnímána jako místo souladu Boha a přírody. Toto propojení společně s lidskou prací a péčí umožní sklízet plody Země. Je to však jen pomíjivá zkušenost. Pád Edenu je pak chápán jako ztráta vztahu k Bohu a přírodě. V důsledku toho je nutno většího lidského úsilí ke sklizení ovoce. Křesťanství některé vize zdědilo a začalo si je přepracovávat. Eden byl brán jako místo, kde je bohem schválená lenost a hojnost všeho, jen je třeba poslušnosti. Proto se neposlušnost Adama a Evy stala ústředním tématem a byl vytvořen pojem prvotního hříchu. Pád Edenu se stává propastí mezi božími požadavky na poslušnost a lidským neuposlechnutím. Obě vyznání pracují se zahradou jako s místem harmonie člověka, Boha a přírody (Palmer 2000).

Perské slovo *pairidaeza* (ohrazení) bylo převzato do řečtiny jako slovo *paradeisos*, které postupně odkazovalo nejen na perské zahrady, ale i na blaženou zahradu Eden a s tím související ráj (Lehrman 1980). Před pádem byl Eden považován za úrodnou, vonnou oázu rozkoše, kouzelně tichou až na líbezné zvuky vody a smíchu (Zuylen 1995). Zahrada byla zavlažována řekami, které skrz ni protékaly. Tradičně je zahrada Eden umísťována do jižní Mezopotámie, poblíž soutoku řek Eufrat a Tigris. Ve středověku tyto řeky tekly do Perského zálivu odděleně a tekly přes místo, které bylo Sumery nazýváno jako „Edin“ (Campbell 2016).

Jedny z nejstarších zahrad pocházejí z pouští na Blízkém východě. Vznikají zde starověké civilizace v Mezopotámii a Egyptě. Prosperují z velkých řek Eufrat, Tigris a Nil. Koneckončů voda je velmi důležitým prvkem zahrady, jelikož dokáže proměnit nehostinné místo v oázu (Hobhouse 2006).

3.3.1 Mezopotámie

Za první tvůrce zahrad lze považovat obyvatele staré Mezopotámie, pokud je pravdivé tvrzení, že oblast u řek Eufrat a Tigris je kolébkou lidstva (Hyams 1971). První obyvatelé, kteří se usadili u delty si museli poradit s bažinami, kde nerostlo nic kromě rákosu. Naučily se vytvářet kanály, které sloužily jako drenáž mezi rákosím a také umožňovaly zavlažování pouštních plání (Hobhouse 2004). O životě Sumerů, pozdějších Babyloňanů a Asyřanů se dovídáme z archeologických nálezů, především z hlíněných destiček s klínovým písmem. Nejsou známy žádné náhrobní malby sumerských zahrad. Zpočátku Sumerové věřili, že celé jejich prostředí je obklopeno bohy, a aby se jim zavděčili, tak rozhodli, že jim vytvoří obydlí. Pro tento účel byla vystavěna nízká plošina s posvátným hájem. Později se zrodila představa nejvyššího boha spolu s dalšími pomocnými, kteří na nebesích bdí nad lidstvem. Vznikla víra, že by mohlo být možné tohoto neviditelného světa dosáhnout. A tak navýšením plošin vznikaly zikkuraty, které měly být svatou horou a spojovat nebe se zemí. Jedná se o terasovitou pyramidu s obdélným půdorysem a se svatyní na svém vrcholu (Davies 1989). Byly osázeny formální a přímočarou výsadbou stromů, keřů a vinic. Zavlažování a odvodňování bylo zajištěno důmyslnou vnitřní strukturou (Hyams 1971).

Dále existují zmínky o palmových plantážích a ovocných zahradách. Oblíbenými plody byly fíky, hrušky, jablka, granátová jablka, třešně, mandle, olivy, švestky, pistácie a kdoule (Kalusok 2004). Asyrští králové se nechali inspirovat cizími kraji a zakládali velké lovecké parky. Sbírali rostliny, které do nich vysazovali. Ze stromů to byly například duby, cedry a vzácné ovocné stromy. Některé květiny byly divoce rostoucí, ale některé už i pěstované. Jedná se o jasmíny, růže, lilie, kosatce, tulipány, pryskyřníky, sedmikrásky, krokusy, máky a další (Hobhouse 2004).

Nejznámějšími zahradami starověku jsou visuté zahrady v Babylonu, které byly v antice považovány za jeden ze sedmi divů světa. Zakladatelkou není legendární královna Semiramis, po které nesou jméno, ale dal je založit král Nabukadnesar II. pro svou ženu Amytis. Té se stýskalo po domově se zalesněnými horami, a tak král nechal postavit terasovité zahrady. Důmyslná konstrukce zajišťovala velkou nosnost, a tak mohly být do navezené vrstvy zeminy zasázeny i velké stromy. O dobré zásobení vodou se staral nejen systém zavodňování teras, ale i dlážděné podlahy napuštěné dehtem a utěsněné olovem, které dokázaly zadržet vodu (Kalusok 2004).

3.3.2 Egypt

Egyptská zahradní kultura je oproti jiným velice dobře zdokumentovaná. Do dnešní doby se zahrady bohužel nedochovaly, ale především díky nástěnným malbám a nápisům zachovaných v pyramidách, jsme si schopni udělat poměrně přesný náhled na staroegyptskou zahradní architekturu. Zahrady sloužily jak k zemědělským, tak i ke kultovním a reprezentativním účelům (Kalusok 2004).

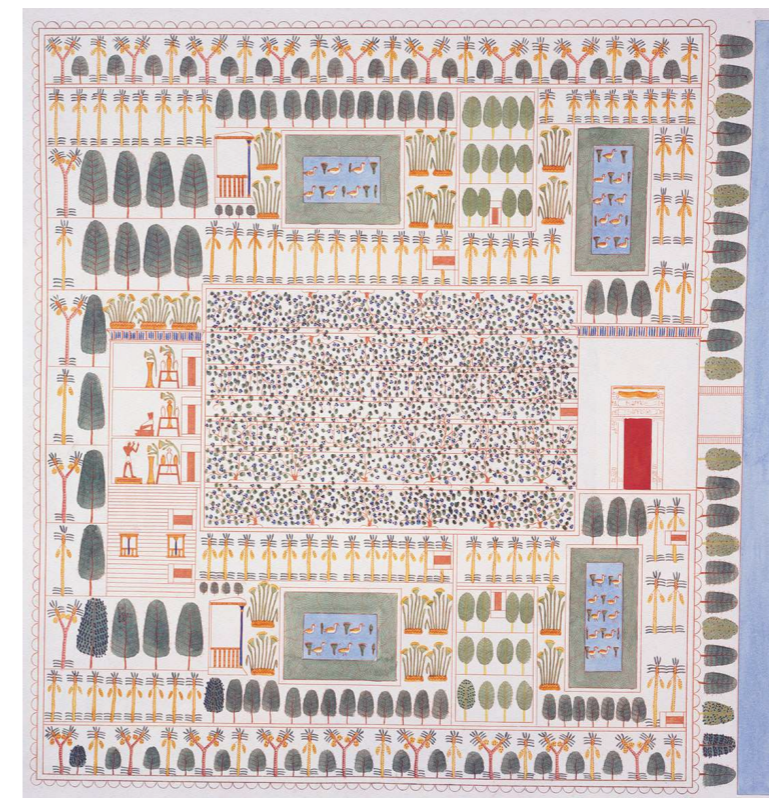
Hlavní výhodou Egyptů byla kvalitní půda, která byla díky záplavám Nilu každoročně obnovována a umožňovala tak pěstování různých rostlin (Hyams 1971). Podmínky pro pěstování byly velmi unikátní. Egypťané se museli vypořádat s pouštní oblastí, ale také se záplavami. Voda z Nilu přicházela jen jednou ročně, a tak bylo potřeba ji někde uchovat. Z tohoto důvodu vznikl důmyslný systém jezer, bazénů a nádrží, které pomocí hrází zadržovaly vodu. Pokud byla potřeba, tak se hráz prorazila a voda mohla zavlažit pole (Wilkinson 1998).

S rozvojem civilizace, bylo potřeba produkovat dostatek jídla pro lidi jak ve městech, tak v neúrodných pouštních regionech. Vznikaly tak produkční zahrady s ovocem, zeleninou či papyrem (Zuylen 1995). Plodiny byly pěstovány v obdélných záhonech, okolo kterých byly zavlažovací kanály. Stín jim poskytovala vinná réva. Původně byly vinice podepřeny rozvětvenými podpěrami, později byly používány pergoly. Sběr hroznů byl vnímán jako rituální obřad. Poblíž se nacházely sady, které také potřebovaly umělé zavlažování. Stromy byly vysazovány do řad, skrz které procházely kanály s vodou, případně byly zalévány jednotlivě do jam obklopených zídka (Wilkinson 1998). Vynálezem, který pomáhal se zavlažováním, byl tzv. šadúf. Jedná se o otočný mechanismus, díky němuž bylo možné dostat vodu z vodního zdroje bez namáhavého zdvihání (Hobhouse 2004).

Zdrojem informací ohledně pěstovaných rostlin jsou především hrobky. V hrobkách lze nalézt jak malby rostlin, zahrady a jejího obdělávání, tak i skutečné či vyobrazené pokrmy, které měly zaručovat blahobyt na onom světě (Kalusok 2004). Při pohřbívání byly do hrobů uloženy i rostliny například ve formě kytic nebo věnců. Pomocí analýz kořenů, semen či pylu, bylo zjištěno, o jaké druhy se jedná. Nejvíce se používal datlovník, duma thébská, fíkovník egyptský, granátové jablko, olivovník, vinná réva, vrba, tamaryšek, cedr a další. Všechny stromy měly svou hodnotu ať už pro své plody, dřevo nebo možnost zpracování na další produkty. Pěstovanou zeleninou byly například melouny, okurky, saláty, cibule a česnek. Dalšími plodinami byla například pšenice, ječmen, len, rákos nebo papyrus. Vysazovány byly také bylinky nebo další rostliny využívané pro jejich léčivé účinky či pro výrobu parfémů (Wilkinson 1998).

Chrám byly centra pokroku v oblasti zahradnictví, výzkumu a zahradních úprav. Pěstovaly se zde mimo jiné i různé exotické druhy rostlin, které pocházely z obchodních nebo vojenských cest (Hyams 1971). Součástí chrámových komplexů byly posvátné háje se symbolikou božstev v podobě stromů. Význam mělo také posvátné jezero, které sloužilo k rituálním obřadům. Háje a zahrady lemovaly i některé hroby zámožných Egypťanů. Ty se však nalézaly kvůli záplavám v poušti a zavlažování zde bylo obtížné, a tak byly zahradami obklopeny především královské hrobky poblíž Nilu. V pohřebních zahradách se stejně jako v užitkových pěstovalo ovoce, zelenina, víno i květiny, které sloužily jako obětní dary zemřelým a bohům (Kalusok 2004).

Vyobrazení z hrobky v Thébách nám dává možnost nahlédnout do geometricky uspořádaného prostoru egyptské zahrady. Vysoká zeď ohraničuje dům a zahradu. Stín poskytují stromy vysázené v přísných pravidelných rozestupech. Byly zde čtyři vodní nádrže. Vstupní brána byla přístupná z vodního kanálu, který dále přispíval k atmosféře soukromí. Středu zahrady dominovalo osm řad vinné révy, která se pnula po dřevěných konstrukcích (Adams 1991).

Obr. 19 Kopie fresky z hrobky v Thébách ztvárnil Ippolito Rossellini, 19. stol

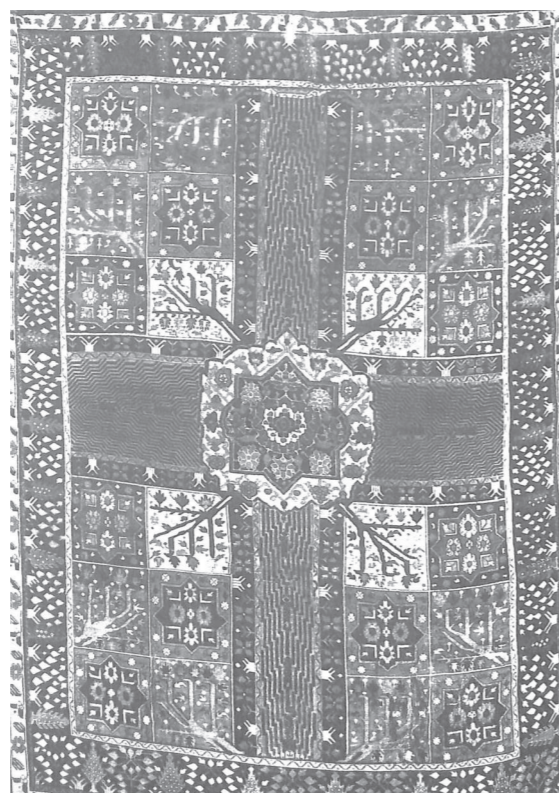
Většina zahrad měla podobné rysy. Jednalo se o geometricky stylizované formální zahrady, které byly spíše architektonicky založené, a ne tak blízké přírodě. To lze však očekávat vzhledem k umístění v pouštní oblasti bez význačných prvků. Do zahrad se vstupovalo branou, která byla součástí mohutné zdi. Ta mohla být zdobena dlaždicemi. Podél zdi byly vysázené stromy, které poskytovaly stín a společně se zdí chránily zahradu před vlivy pouště. I uvnitř zahrady byly vysázeny stromy, doplněné o pergoly s vinou révou. To zaručovalo procházky za příjemného přístínění, zároveň chránilo půdu před velkým výparem vody. Dům mohl být ve středu pozemku či poblíž zdi. Zbytek zahrady byl členěn pomocí zídek a cest na obdélníkové části. V některých byly v pravidelných řadách vysázeny stromy, v některých zelenina nebo květiny. Stejně tak vodní nádrže byly pravidelné. Na jejich hladině se vznášely lekníny, doplněné o rákosí. Nechyběly ani ryby a vodní ptactvo (Hyams 1971).

Egyptské umění bylo idiografické a můžeme v něm nalézt různé významové úrovně. Mohlo zahrnovat označení času, různé aspekty společenského a hospodářského života nebo náboženské a mytologické odkazy (Wilkinson 1998). V malbách znázorněné rostliny, stromy a voda byly náboženskými symboly života a znovuzrození (Kalusok 2004).

3.3.3 Persie

Peršané v době starověku rozvíjeli znalosti o pěstování rostlin a zahradničení, které převzali od asyrských a babylonských kultur. Tvořili krásné zahrady *paradeisos*. Jednalo se o lovecké obory s divokou zvěří nebo o zahrady pro produkci ovoce a zeleniny. Případně šlo o zahrady, kde se pěstovaly okrasné druhy rostlin. Zahrady byly ohraničovány zdí (Farrar 1998). Oblast byla poměrně chudá na vodu, a tak lidé projevovali velkou úctu k pěstování rostlin. Tato úcta by se dala připodobnit k charakteru kultu. Stromy hrály významnou roli, neboť nesly symbolický a mystický význam při vyjadřování konceptu věčného života. Již malí chlapci byli vychováni k umění správného vysazování stromů (Kalusok 2004). Vysazovanými stromy přinášející stín byly například cypřiše, platany, jilmy, jasany, borovice, duby, myrty, javory. Dále vrby, olše, topoly, jalovce, ořešáky. Ovočné dřeviny plodily datle, fíky, olivy, moruše, pomeranče, jablka, hrušky, švestky, meruňky, broskve, třešně, kdoule a granátová jablka. Z pěstovaných okrasných rostlin byly významné především růže a narcisy (King 1979). O uspořádání rajských zahrad Sasánovců (kmen, který vládl v letech 226–641 n. l.) se dovídáme z perských koberců. Jde o schematické znázornění s oplocenou zahradou. Ve středu byla umístěna vodní nádrž, ze které vedly čtyři kanály. To mělo symbolizovat rozdělení světa do čtyř částí. Jednalo se o předislámskou myšlenku, která pak ale našla svou paralelu ve čtyřech rajských řekách popisovaných v koránu. Okolo kanálů byly lemy z květin a okolo středové nádrže bylo několik stromů. Zajímavým byl systém zavlažování pomocí tzv. qanatské studny. Šlo o soustavu nádrží a kanálů, které přiváděly vodu z podzemních zdrojů do míst potřeby (Kalusok 2004).

Obr. 20 Příklad perského koberce se zahradním motivem

3.3.4 Řecko

Z počátku byly řecké zahrady využívány spíše k hospodářským účelům než pro soukromé potěšení. Mohlo to být způsobeno probouzejícím se demokratickým smýšlením, které odrazovalo řecké občany od aktivit, které zaváněly nadřazenými, nezávislými a privilegovanými hodnotami. Soukromý majetek, jímž zahrada byla, by tedy byl spojován s prestiží a mocí (Adams 1991). To ale neznamená, že užitkové zahrady nebyly významné i pro svou krásu. Jeden z nejstarších popisů řeckých zahrad nacházíme v Homérově *Odysseie*. Jedná se o popis zdmi obehnané palácové zahrady rozdělené do tří částí: na zeleninovou zahradu, ovocný sad a zahradu s vinnou révou. Popis je natolik poetický, že není pochyb o půvabu zahrady. Jako každý typ řecké zahrady byla i tato zvaná *kepos* (Kalusok 2004). Řekové tvořili i zahrady zasvěcené bohům. Jednalo se o posvátné lesy a háje, kde význam měly i jednotlivé stromy. Pod korunami stromů byly budovány například i oltáře, posvátné sloupy nebo stély. Ty pak mohly být nahrazovány chrámy (Hendrych 2000). V hájích se vyskytovaly olivovníky, pinie, cypřiše, duby, moruše nebo jiné ovocné stromy. Jako obětní dary pro bohy byly pěstovány květiny, které hrály důležitou roli při rituálních obřadech (Kalusok 2004).

Městské prostředí bylo často hustě zastavěné. Zástavba bývala na skalnatých výšinách s nedostatkem půdy. Zásobování vodou bylo omezeno na cisterny, studny a prameny, takže pro rostliny jí zbývalo jen omezené množství. Není moc zdrojů ohledně zahrad v Řecku, ale dle vykopávek se domníváme, že u řeckých domů zahrady nebyly. Vchod se otevíral na otevřené nádvoří z dlaždic nebo udusané hlíny, které sloužilo spíše jako pracovní plocha. Je možné, že se nějaké květiny pěstovali ve vázách či květináčích (Farrar 1998). Soukromé zahrady směli zakládat jen učitelé a filozofové, kteří je využívali k přednáškám, debatám a procházkám. Veřejné zahrady se pak nacházely ve městech poblíž sportovišť. Skládaly se z parků, promenád, alejí a kolonád, které pak přetrvaly ve formě peristylů a ovlivnily podobu římských městských zahrad (Kalusok 2004).

3.3.5 Řím

Ohledně římské zahradní kultury máme mnohem konkrétnější představy. Prach z výbuchu sopky Vesuv v roce 79 n. l. doslova zakonzervoval města Pompeje a Herculaneum. Vykopávky částečně odhalují uspořádání zahrad, které byly součástí obytných domů. Známý jsou i některé konkrétní druhy rostlin. V domech byly nalezeny i různé malby. Na stěnách se tak objevovaly vyobrazení, která vyvolávaly dojem otevřené rajské zahradní krajiny. Malby jsou však jen představou ideálního rajského světa, nejedná se o skutečné zobrazení římských zahrad (Kalusok 2004). Římané se stali velmi dobrými zahradními umělci. Dokázali spojit vědomosti svých egyptských, perských a řeckých předchůdců do své vlastní estetiky (Zuylen 1995). Nejstarší podobou zahrady je tzv. *hortus*. Jedná se o produkční zahradu, která svými výpěstky zásobovala domácnost. U městských domů se zpočátku nacházela v zadní části domu. Z ulice vedl hlavní vchod do atria, pak následovala přijímací místnost či ložnice pána (*tablinum*) a ve zbylém prostoru se rozprostírala tato zeleninová zahrada. Pro závlahu sloužilo *impluvium*, které schraňovalo vodu ze střech. Pozdějším typem domu byl dům s peristylem, který byl umístěn v místě, kde býval *hortus* a byl obklopen sloupořadím (Farrar 1998). Peristyllová zahrada byla charakteristická návazností architektury domu na venkovní prostory a tím docházelo k většení obytných prostor. Peristylly bohatých vrstev měly centrální kašnu a byly vyzdobeny plastikami a mozaikami (Kalusok 2004). Další vývoj téměř odstranil atrium a z ulice vedl vchod do vstupního vestibulu. V návaznosti pak byl umístěn centrální peristyl (Farrar 1998).

Ve vesnickém prostředí existovala *villa rustica*, která byla formou venkovského statku. Součástí byl i *hortus*. Tato vymezená plocha mohla být polem, zeleninovou zahradou, vinicí, sadem či mohla sloužit k chovu hospodářských zvířat. Postupem času ale tyto vily nezapadaly do stále luxusnějšího životního stylu, a tak bývaly modernizovány. Vzniká *villa urbana* a *villa suburbana*, která je velmi přepychovým bydlením v blízkosti města (Farrar 1998).

Z vykopávek nelze určit přesný vzhled zahradních dvorů, ale pravděpodobně byly zakládány dva typy zahradní vegetace. Jedním jsou nepravidelně vysázené ovocné stromy, jakými jsou fíkovníky, olivovníky, hrušně, třešně a broskvoně. Druhým typem jsou víc geometricky uspořádané záhony, keře a živé ploty, které byly nejspíše zastříhávány. Římané používali okrasné květiny především jako obětní dary bohům a pěstovali je v zahradnictvích k tomu určených. V soukromých zahradách se vysazovalo jen malé množství květin a ty byly ceněné především pro svou vůni. Jedná se například o růže, lilie, levandule nebo jasmín (Kalusok 2004).

Římská města měla oproti řeckým výhodu dobrého zásobování vodou. Za to vděčí zejména římské vynalézavosti, která zavedla akvadukty a vodovody do soukromých domů a statků. To umožnilo pěstování širšího spektra rostlin a součástí domů mohly být i vodní prvky. Jednalo se například o fontány, bazény nebo i rybníky (Farrar 1998). Ve veřejném prostranství byly také zřizovány kašny. Ty byly většinou dost velkoryse zdobené pomocí soch. Zakládány byly i veřejné parky a promenády, které byly osázeny platany a cypřiši. Nechyběly ani zahradní úpravy v okolí lázní, divadel, chrámů či hostinců (Kalusok 2004).

3.3.6 Byzanc

Spojení mezi římskou a islámskou zahradou nacházíme v Byzanci. Mísí se zde řecká a římská tradice s asijskými (perskými) vlivy. Dochází k tomu z důvodu rozdělení Římské říše na západořímskou a východořímskou. Císař Konstantin se usídluje v Byzanci, která pak byla přejmenována na Konstantinopolis. Za vlády Konstantina bylo v zahradním umění užíváno stylu římských vil. Sám si nechal postavit palác, který byl komplexem kostelů, obytných budov, lázní peristylů, teras a zahrad. Jednalo se o zeleninové a ovocné zahrady, vinice či okrasné zahrady. Součástí byly i rybníky s rybami. Vykopávky neodhalují přesnou podobu paláce a jeho zahrad (Kalusok 2004).

Konkrétní byzantské zahrady se nedochovaly. Avšak obrazy, které přežily dobu obrazoborectví, nám prozrazují něco málo o jejich vzhledu. Například na jedné mozaice můžeme spatřit byzantskou vilu z Tabarky, která je součástí upraveného parku se stromy a popínavými rostlinami. Nechybí ani okrasní ptáci (Campbell 2016). Z literárních pramenů spíše románového charakteru získáváme popisy zahrad, které sloužili k romantickým setkáním. Součástí významných zahrad bývaly lázně, portika, fontány a sochy. Často se jednalo o složité fontány se sochami zvířat a ptáků, kterým z tlam a zobáků vytékala voda tak, aby reprodukovala jejich řev či zpěv. Na jejich výrobu byl využíván barevný mramor nebo vzácné kovy (Hyams 1971).

Obr. 21 Mozaika venkovské vily z Tabarky (Tunisko), 4. stol. n. l.

3.3.7 Islámské zahrady

V 7. století muslimští Arabové dobyli starou perskou říši. Objevili zde bujné zahrady, které odpovídali představě ráje popsané v koránu. Není tak divu, že se zahrady s lahodným ovocem, fontánami a chladivým stínem staly předlohou pro islámské zahradní umění (Zuylén 1995). V islámské kultuře je podle koránu ráj definovaný jako zahrada, kam mohou jen ti, co žili podle božích pravidel a po smrti sem mohou odejít na věčnost a užívat si všech pozemských radostí. Od křesťanství se liší velmi konkrétní podobou ráje. Odpočinek je možný pod korunami stromů, které zajišťují stín a poskytují chutné plody, které je možné dosyta pojídat. Zahradou se prolíná šumění tekoucí vody a opojná vůně květin. Je to místo rozkoší a věčného štěstí. Ráj je dle koránu napájen čtyřmi řekami blaženosti, ve kterých teče voda, víno, mléko a med (Pizzoni 1999). Součástí jsou také bohatě zdobené pavilony, které slouží k odpočinku majitelů zahrad a jejich přátel. Celkové vyznění zahrad velmi kontrastuje s nepřízní pouště, kterou byly obklopeny (Brookes 1987).

Po smrti proroka Mohameda se islámská kultura začala šířit přes severní Afriku, Sicílii až do Španělska. Arabská nadvláda vedla k propojení islámských a místních tradic, což přineslo vznik originálních a uměleckých jevů. Arabské umění jako takové nezobrazuje postavy, místo toho se jedná o stylizované geometrické a rostlinné motivy s neuvěřitelnou mírou dekorativní bohatosti (Pizzoni 1999).

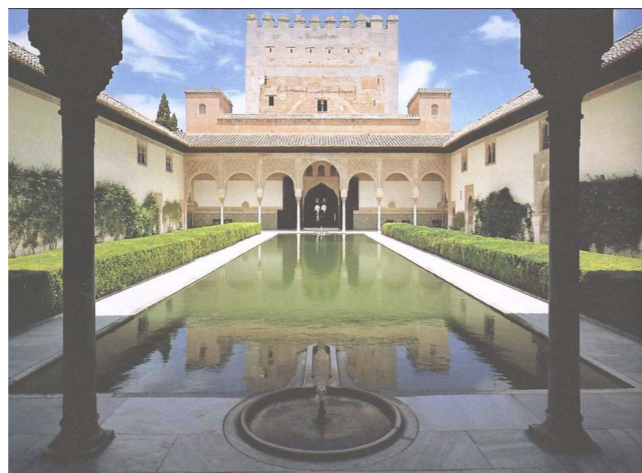
Arabské zahrady ve Španělsku byly dílem Maurů. Většinou se jednalo o pravoúhlé dvory obklopené zdmi s barevnými mozaikami na podlaze. Významnou roli hrála voda, která protékala kanály a symetricky dělila zahradu. Stín byl poskytován pavilony a stromy. Pro svou vůni byly do rovných řad nebo špalířů vysazovány citrusovníky. V zahradě se pěstovaly i květiny ve vázách a květináčích. Pro růže byla vymezena vlastní zahrada, což z této rostliny dělá podstatnou květinu islámské zahrady (Kalusok 2004). Dále byly pěstovány oleandry, palmy, jasmín, tavolník, kosatce a narcisy (Feltwell 1987). Skvostem, který po sobě zanechali Maurové, je zajisté Alhambra ve španělské Granadě. Název je podle maurského pojmenování pro červený zámek. Tuto barvu palác skutečně nese. V roce 1231 ho začal budovat Mohammad I. a jako pevnost ji pak v roce 1274 dokončil Yusuf I. Vznikl soubor paláců a zahrad s vodními prvky odkazující na čtyři rajske řeky (Otruba & Popelínský 2016). Různí následovníci přidávali další bohaté zahrady a dvory, stinná atria a slunné prostory. Architektonické vyznění pochází ze 14. století, ale dnes jsou zahradní dvory prezentovány jako velmi prosté. Takové nebyvaly. Bylo využíváno barev, ornamentů a drahocenných materiálů, a dokonce i umělých pozlacených stromů a ptáků k přepychovému vyznění zahrady. Ani osázení není původní. Ku příkladu v Myrtovém dvoře *Patio de los Arrayanes* jsou umístěny tvarované myrtové keře, které mají původ teprve v 19. století (Kalusok 2004). Keře lemují společně s pěšinou z mramoru nádvoří s velkou obdélníkovou vodní nádrží s vodotrysky (Otruba & Popelínský 2016). Ani Lví dvůr *Patio de los Leones* už dnes nemá takové osázení jako mívával. V minulosti byl okrášlen pomerančovnicí, které uchvacovaly svou vůni (Kalusok 2004). Dominantním prvkem tohoto dvoru je alabastrová kašna s vodotryskem a sousoším dvanácti lvů, které ji obklopují a z tlam plivají vodní paprsky. Tryskající voda osvěžuje uzavřený prostor nádvoří s arkádovou chodbou s filigránským sloupovým nesoucím kružby v maurském stylu. Fontána je umístěna na křížení vodních kanálů, které jsou zhotoveny do mramorové dlažby (Otruba & Popelínský 2016).

Za údolím nad Alhambrou se nachází Generalife. Jedná se o letohrádek sultánů obklopený krásnými zahradami. Původ zahrad se datuje do 14. století. Ve století dvacátém pak byly restaurovány a zachovaly si tak kouzlo rajske zahrady dodnes. Prostor je přísně pravidelný. Typickým ústředním prvkem je dlouhý parter s vodními kanály a lekníny na hladině. Obklopený je stříhanou stálezelenou vegetací a loubími s popínavými rostlinami, především růžemi. Celá kompozice je doplněna o sloupovité cypřiše. *Patio de la Acequia* je dvůr uzavřený palácovými budovami. Středem prochází dlouhý úzký bazén. Ten je zkrášlen vodními stříky, které v elegantním oblouku dopadají na vodní hladinu. V zahradách jsou i terasy s vodními prvky a tvarovanými lemy květinových záhonů. Do terénu v nejnižší části je zasazen divadelní amfiteátr, jehož střecha je pojata v moderním stylu střešní zahrady (Otruba & Popelínský 2016).

Oba zahradní komplexy Alhambra a Generalife jsou vzácnou součástí evropského kulturního dědictví. I když zahrady nejsou v úplně původním stavu, i tak se ale můžeme kochat islámskou vizí zahrady jako pozemského ráje (Zuylén 1995).

Obr. 22 Alhambra

Obr. 23 Patio de los Arrayanes, Myrtový dvůr

Obr. 24 Patio de los Leones, Lví dvůr

Obr. 25 Generalife

3.3.8 Středověk v Evropě

Po sesazení posledního římského císaře v roce 476 zavládl v Evropě politický a ekonomický neklid. Různé nájezdy kočovných kmenů nutily obyvatelstvo k uchýlení se do opevněných měst a hradů. Pro zahradničení už nezbývalo mnoho prostoru (Zuylen 1995). Pomalu upadaly v zapomnění vysoce pokročilé zahradnické dovednosti a s nimi i některé znalosti ohledně výroby nářadí (Adams 1991). Až o tři staletí později se Karel Veliký snažil oživit pomalu umírající zahradní umění. Vydává různá nařízení a ustanovení, která například přikazují založení zahrad s konkrétními druhy rostlin ve městech (Zuylen 1995). Za karolinského období je zahradní umění formováno po vzoru římské antiky. Karel Veliký se snažil o uspořádání statků, které byly organizovány na různé obytné a hospodářské budovy. Hlavní součástí jsou dvory a užitkové zahrady pro pěstování ovoce, zeleniny a léčivých rostlin. Okrasné zahrady nejsou nikde zmiňovány (Kalusok 2004).

Významnou roli v době středověku sehrály kláštery. V jejich knihovnách se uchovávaly spisy ohledně zahradních dovedností a léčivého či kuchyňského využití rostlin. Mniši se vlastnoručně starali o klášterní zahrady. Jejich cit pro přírodu byl podpořen vírou a přesvědčením, že pozemské zahrady jsou ekvivalentem zaslíbeného ráje zahrady Eden (Zuylen 1995). Benediktinští mniši se řídili pravidlem *ora et labora*, dle kterého se věnovali modlitbám a užitečným pracím, ku příkladu

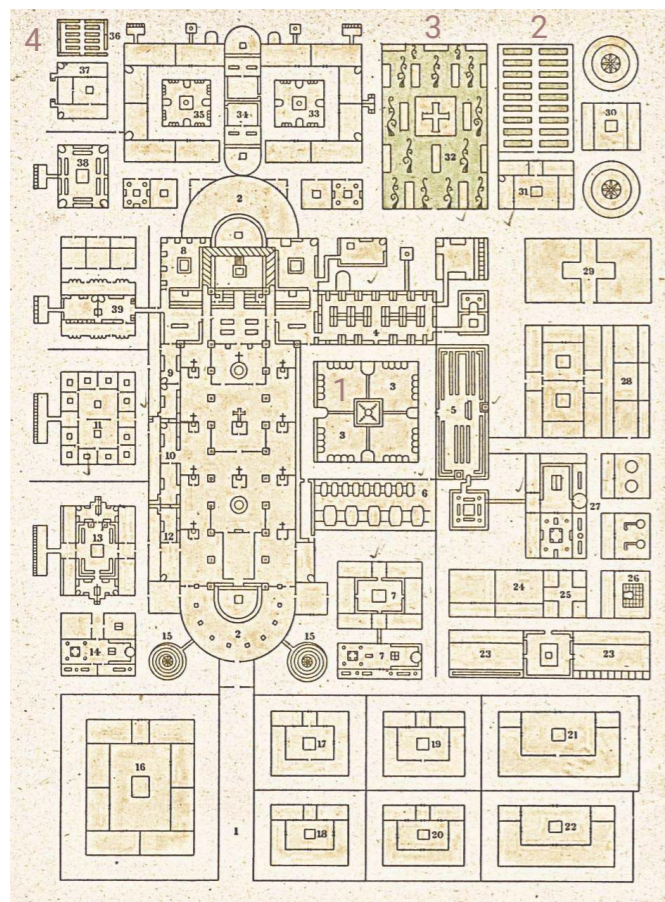
pracovali na klášterních zahradách. Výpěstky sloužily k zásobování klášterů a umožňovaly jim tak hospodářskou samostatnost. Znalost rostlin, která vychází z antických děl, byla také využívána například k poskytování lékařské péče pro lid v okolí kláštera (Kalusok 2004). V raných dobách bylo uspořádání klášterů mnohem jednodušší než v dobách pozdějších, kdy se kláštery postupně zvětšovali. Dochoval se nám plán z doby kolem roku 820 od benediktinského mnicha ze St. Gallen, ve kterém je zobrazení ideálního rozvržení. Nejedná se tedy o skutečnou podobu kláštera, ale o to, jak by měl být takový klášter navržen (King 1979). Na plánu je zobrazeno několik zahradních prostorů. Jedním z nich je osázený rajský dvůr obepnutý křížovou chodbou, která sloužila mnichům k modlitbě a rozjímání (Kalusok 2004). Na dvoře se pěstovaly květiny nebo bylinky, případně stromy. Ve středu se mohl nacházet strom, nebo studna případně kád' s vodou (King 1979). Vodní prvky byly využívány k zavlažování rostlin, ale také měly symbolický význam jako pramen mládí, který zaručuje věčnou sílu a mladost (Kalusok 2004). Křížová chodba se vyvinula z peristylu, který lemoval římské zahrady. Uzavřenost prostoru měla až duchovní význam a stala se klíčovým prvkem středověké zahrady (Campbell 2016). Dalším zahradním prostorem je kuchyňská zahrada, která sloužila k produkci zeleniny na osmnácti záhonech. Pěstovala se například cibule, česnek, celer, křen, mangold, kopr, mák, pastinák, kapusta či salát. Ovocný sad byl pak součástí hřbitova. Ve středověku byly ovocné stromy považovány za symbol vzkříšení. A to z toho důvodu, že každý rok znovu rozkvetou a plodí ovoce, kterým byla například jablka, hrušky, švestky, mandle, fíky, vlašské ořechy či jedlé kaštiny (Kalusok 2004). V blízkosti budovy nemocnice se nacházela samostatná lékárenská zahrada. Bylo zde pěstováno šestnáct druhů léčivých bylin, které vycházely ze seznamu rostlin vydaným Karlem Velikým. Tento seznam obsahoval jen dvě okrasné květiny, a to růži a lilii (King 1979). Květiny nebyly tolik využívány až do doby, kdy se církve vzdala odsuzování květin jako pohanské věci a převzala jejich symboliku a rituální používání (Hyams 1971).

Silnou symboliku měla *hortus conclusus*, zahrada uzavřená, která byla inspirována popisem ze Šalamounovy Písne písní. Tato zahrada se stala vizuální alegorií k Panně Marii. V těchto zahradách byl každé pěstované květině přiřazen nějaký význam. Ten nejdůležitější však nesla růže, která je ztotožněná s čistotou Panny Marie (Zuylen 1995). Obrazy tohoto typu zobrazují Marii s jezulátkem, jak sedí na kvetoucí louce nebo na travnaté lavičce a je obklopena zahradní zdí (Kalusok 2004).

Významy a symbolika rostlin je nejčastěji spojována s Pannou Marií. Například pomněnka znázorňuje její oči a plicník její slzy. Prvosenka symbolizuje její klíče, náprstník rukavice, kontryhel plášť a rozmarýn si vybral barvu květů podle jejího závoje. Skromnost je představována fialkou, panenství růží a čistota a jednoduchost jsou zobrazeny v sedmikrásce. Zbožnost spolu s bolestí nacházejí symboliku v kosatci. Maceška je pak pro své bílé, žluté a fialové zbarvení známa jako rostlina trojjedinosti (Standing 2009).

Ve světském životě postupně vznikaly zahrady před branami hradu, které sloužily k setkávání mezi rytířsko-dvorskou společností. Určitý kodex chování rytířů a šlechty dával důraz na dvoření se ženě a vyjadřování lásky k ní (Kalusok 2004). Tyto zahrady sloužily pro potěšení, oddech, ale i zábavu. Ve skutečných zahradách nebyly tyto radovánky nejspíše tak silné, jako to bývá popisováno v literárních pramenech a v obrazových materiálech (Campbell 2016). Obrazy obvykle ukazují zahrady, ve kterých se hojně hodovalo, pilo, hrálo a flirtovalo. Vyobrazení těchto kratochvílí také mohlo být morálním ponaučením o pomíjivosti života (Kalusok 2004).

V celkovém pohledu je středověká zahrada křesťanskou představou vztahující se k nadpozemskému ráji, ale také prostorem, kde hraje roli láska, neřesti a radosti (Kalusok 2004).

Obr. 26 Plán kláštera od benediktinského mnicha ze St. Gallen, kolem roku 820

3.3.9 Renesance

Obraz zahrady rané renesance je zachován převážně v literatuře a umění, protože mnoho zahrad bylo v průběhu staletí přetvořeno. Základ rané renesance pochází z Itálie. Pokládá jej florentský architekt a humanista Leon Battista Alberti. Ve svém traktátu *De re aedificatoria libri X* popsal pravidla pro zahrady, která vychází z antického vzoru. Dílo bylo ovlivněno římským architektem Vitruvem a dopisy Plinia Mladšího (Kalusok 2004). Důležitým faktorem pro umístění vily je mít pozemek ve svažitém terénu, aby podporoval výhledy do okolní krajiny. Tyto pohledy však nemají být plně zřejmé z jednoho místa, ale mají se postupně otevírat, až doputují k vrcholu zahrady, kde čeká moment překvapení z dechberoucího výhledu u vily. I když je často zahrada popisována jako uzavřená, tak i přes to je zde prostorný dvůr s portikem, kterým proudí chladivý vánek, ale je vystaven i slunci. Měly být využity mozaiky, dlažba, obrazy a reliéfy. Zahrada měla být dobře plánována v přímých liniích a křivkách. Také se měly využívat stříhané zeleně tzv. topiářů (Thacker 1985). Stromy byly nejčastěji vysazovány v řadách dle schématu *quincunx*, které lze připodobnit číslu pět na hrací kostce. Květinové či bylinné záhony byly ohraničené nízkými živými ploty a tvořily komplikované vzory vyplňující prostory mezi cestami (Kalusok 2004). Celkově symetričnost, geometrické tvary a linie vyjadřují kontrolu nad přírodním světem. Italské zahrady si braly inspiraci z předchozích období, především z antiky ale i z jiných. V návrzích bývá zahrnuta tajná zahrada neboli *giardino segreto*, která odráží středověkou *hortus conclusus*.

Obr. 27 Rajská zahrada s vyobrazením Panny Marie a Ježíška v uzavřené zahradě, Upper Rhenish Master, cca 1410-1420

- 1 rajský dvůr
- 2 kuchyňská zahrada
- 3 hřbitov a ovocný sad
- 4 lékárenská zahrada

Z islámských zahrad ve Španělsku byly převzaty monumentální vodní kanály a propojení zahrady s domem. Italové toto spojení ještě více prohloubili až na navázání kontaktu s okolní krajinou. Postupem času byly do zahrad začleňovány i sochy, jeskyně, labyrinty či velkolepá vodní díla. Vodní hrátky zahrnovaly systémy vodních kanálů, vodních stříků, kaskád a fontán. Celkově jde o novou úroveň využití zahrady (Jay 1998).

3.3.10 Baroko

Barokní zahrady vycházejí ze zahrad renesančních, ale množstvím svých technických a uměleckých prvků je převyšují. Vrchol barokního umění můžeme přisoudit Francii za vlády Ludvíka XIV. Zahrady ve Versailles navrhl André Le Nôtre, který zde vytvořil na základě geometrie důmyslný systém cest, průhledů a kanálů. Rozdílem od renesančních zahrad je zde otevření do krajiny. Před zámkem se rozprostírají velké plochy zdobných parterů s komplikovanými vzory. Na broderie navazuje systém cest prostupující zelenými prostory bosketů, které svou výškou a úpravou přinášejí intimnější atmosféru. Barokní zahrady ukrývaly mnoho prvků jako například grotty, vodní hříčky, kaskády a fontány, houpačky, labyrinty, pavilony, vodní divadla a sochy. Socha je důležitým prvkem v barokní zahradě. Může určovat počátek promenády či být na průsečíku cest nebo tvořit tzv. *point de vue*, což je bod pohledu. Témata, která sochy zpracovávají souvisí a antikou a božstvy či s přírodou a vesmírným řádem. Barokní zahrada se prezentuje jako komplexní dílo, které působí na všechny smysly (Kalusok 2004).

3.3.11 Znovuoživení báje o zahradě Hesperidek

S renesancí a barokem dochází k opětovnému spojení s antickým světem. V dřívějším křesťanském založeném světě upadla v zapomnění božstva a hrdinové z antických bájí. Po celá staletí byly tyto mýty přístupné jen nejvyšším vzdělančům v klášterních a šlechtických knihovnách. S nástupem renesance se však zase dostávají do širšího povědomí. Znovuobjevení zažívá i stará báje o zahradě Hesperidek, a to v souvislosti s ozeleňováním prostor na panských sídlech. Využívány byly běžné, ale i dovezené cizokrajné rostliny. Vzrostla tak obliba citrusových plodů, které našly ztotožnění se zlatými jablky („Dějiny a současnost“ 1967).

Pěstování citrusů bylo stále populárnější a pomalu uchvacovalo celou Evropu. Podporu při pěstování poskytují různé spisy. Jovianus Pontanus je autorem latinského spisu *De Hortis Hesperidum*. Ten vychází z jeho vlastních zkušeností při pěstování citrusů kolem roku 1500. O několik desítek let později roku 1646 v Římě vyšel záhy velmi proslavený latinsky psaný spis od jezuity Giovanniho Battisty Ferrariho *Hesperides sive de Malorum Aureorum cultura et usu*. Toto dílo bylo nápomocné všem pěstitelům citrusů, ale zároveň ovlivnilo i další tvorbu autorů na podobné téma. Rytiny od různých autorů doplňují textovou část. Zobrazeny jsou například i Hesperidky ve své zahradě („Dějiny a současnost“ 1967).

04

ZHODNOCENÍ PODKLADOVÝCH ÚDAJŮ

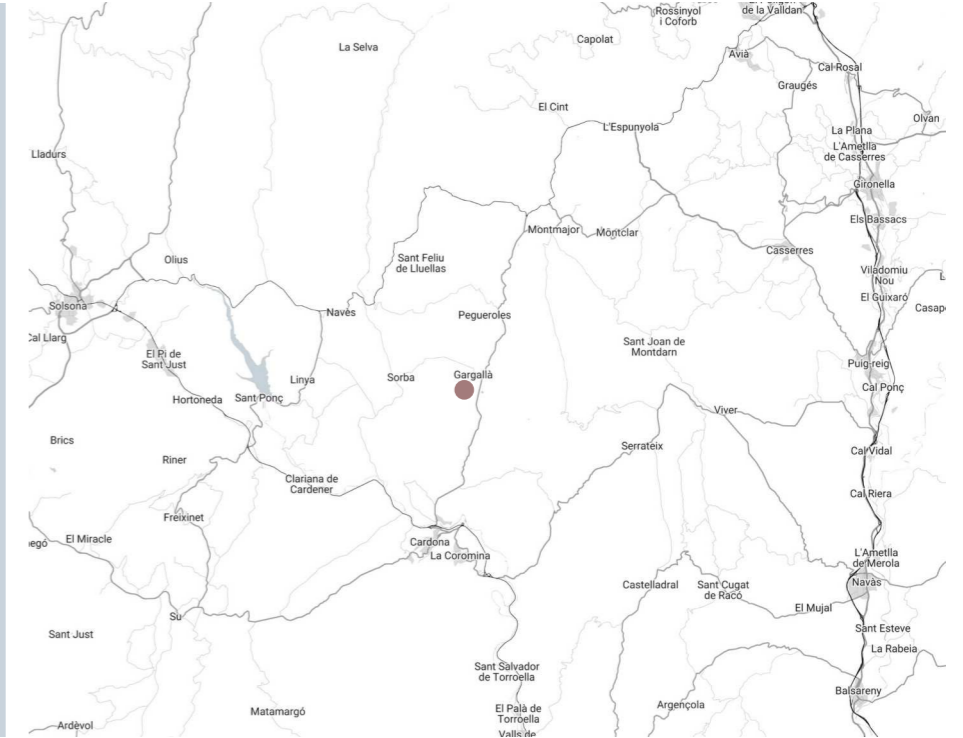
4.1 MÍSTO PROJEKTU

Obr. 28 Mapa umístění

Obr. 29 Mapa umístění

Obr. 30 Mapa umístění

Obr. 31 Mapa umístění

Obr. 32 Mapa umístění

Obr. 33 Pohled na statek Can Guilella

Řešené území se nachází ve Španělsku. Jedná se o prostor zahrady u venkovského statku Can Guilella, který pochází ze 17. toletí. Místo je poblíž malé vesnice Gargallà (Montmajor) v regionu Berguedà v Katalánsku.

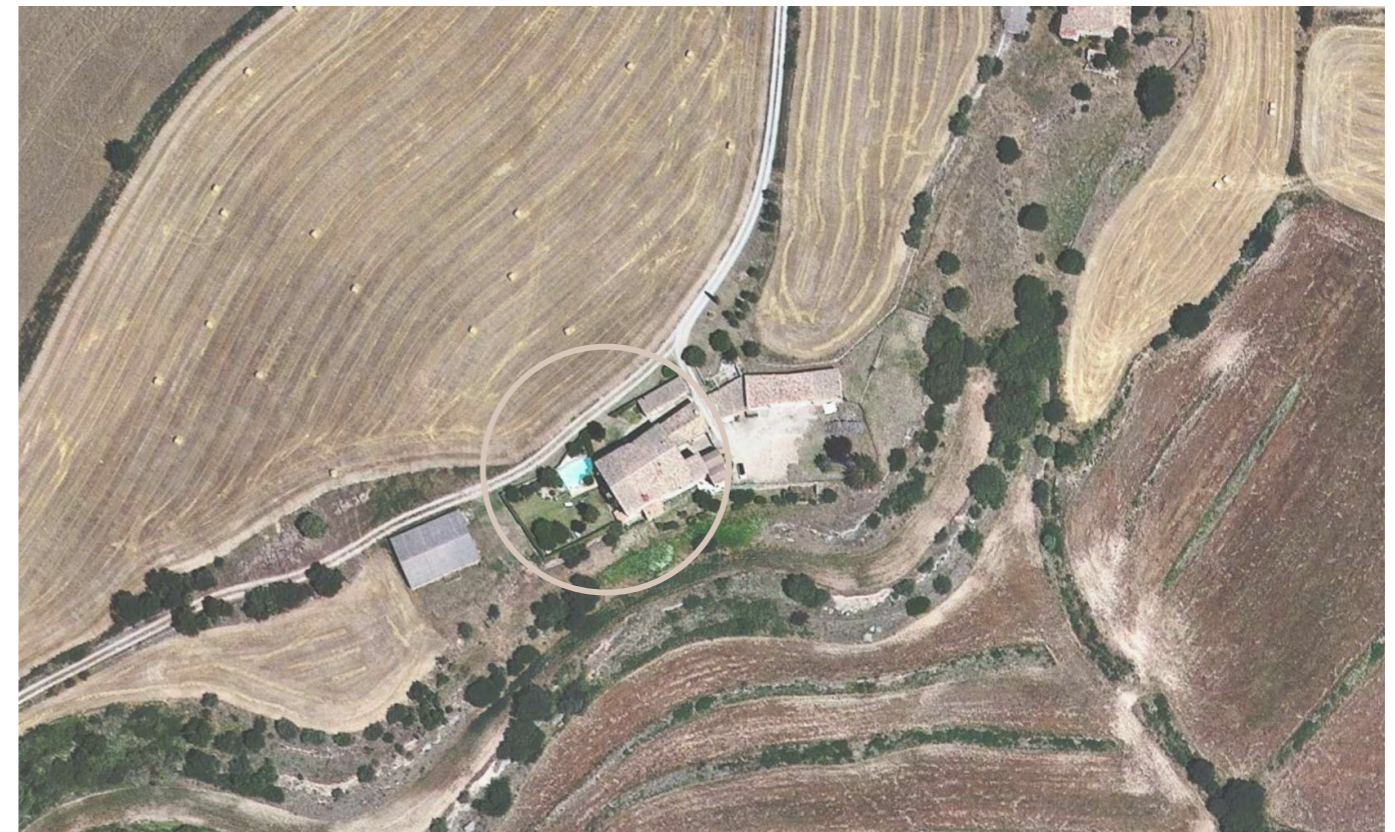
K lednu 2023 žije ve vesnici Gargallà 75 obyvatel. Nachází se zde několik historických domů. Další významnou památkou je zdejší farní kostel Sant Andreu, který je postaven na zbytcích předrománského kostela. Dnešní podoba odpovídá stavbě z roku 1789 („Mapes de Patrimoni Cultural Peu esquerra“ 2022).

Statek Can Guilella byl renovován, ale stále si uchovává svůj původní vzhled. V dnešní době slouží jako ubytovací zařízení až pro 12 osob. V okolí se nachází pole, lesy a prostředí vybízející k výletům a nejrůznějším aktivitám. Zahrada je v současnosti zařízena dle středomořského klimatu, a tak aby vyhovovala návštěvníkům ubytování („Can Guilella“ 2023).

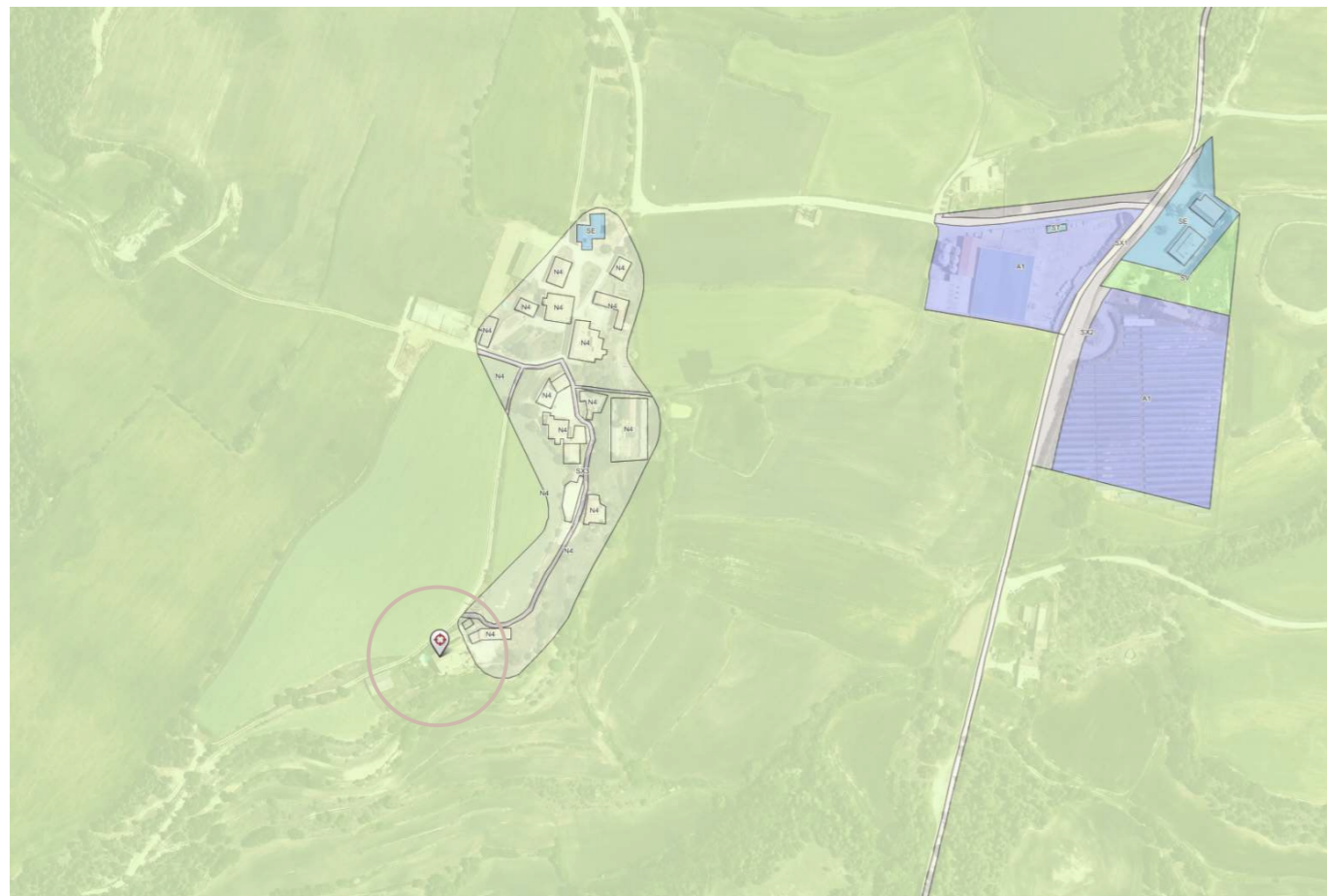
4.2 ORTOFOTOMAPA, ÚZEMNÍ PLÁN A KATASTRÁLNÍ MAPA

Obr. 34 Ortofotomapa, 2022

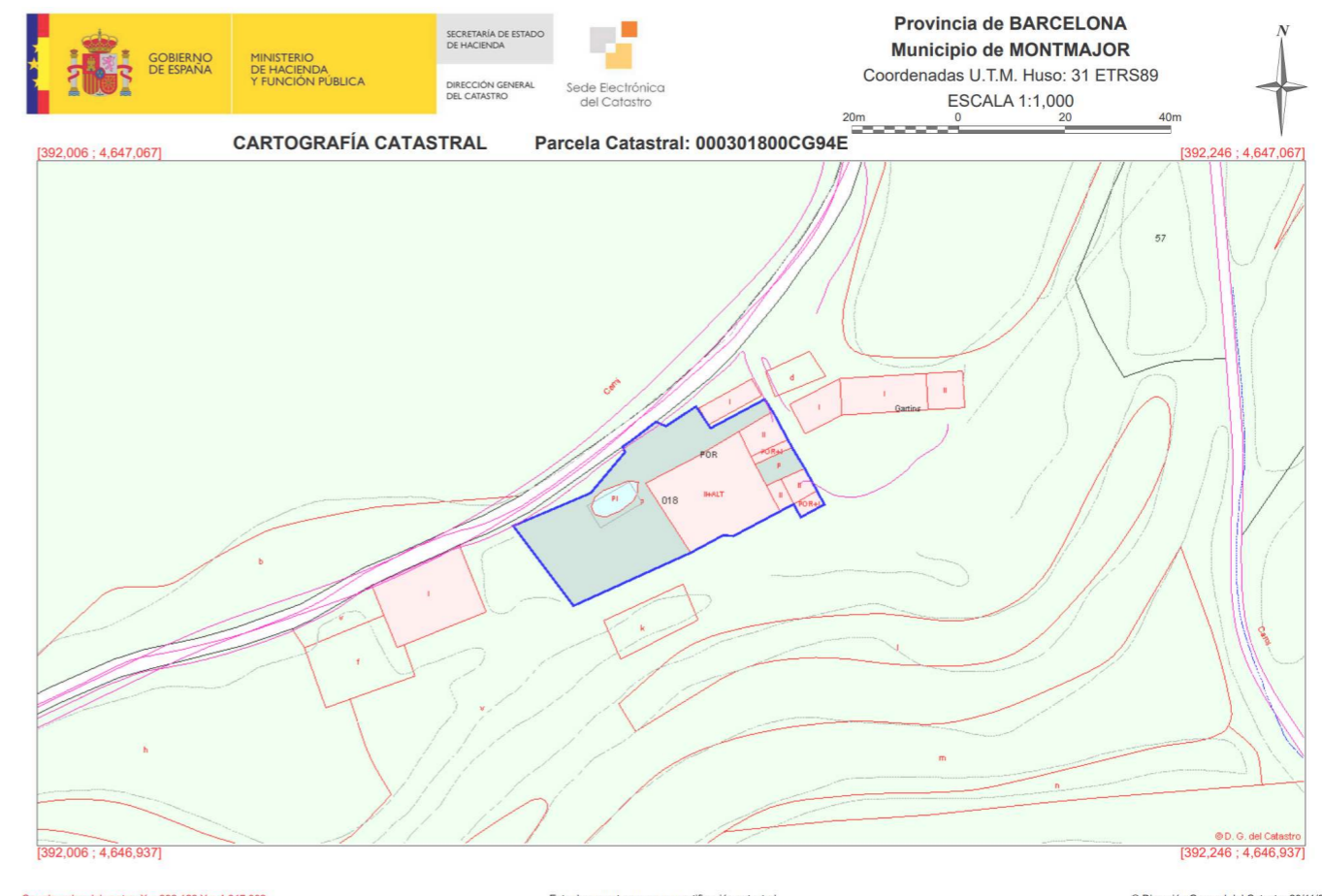

Obr. 35 Ortofotomapa, 2022

Obr. 36 Územní plán - městská mapa Katalánska, 2018

- nezastavitelné pozemky
- vybavení
- průmysl
- povolená činnost
- veřejné prostranství

Obr. 37 Katastrální mapa

Coordenadas del centro: X = 392.126 Y = 4.647.002
 Este documento no es una certificación catastral
 © Dirección General del Catastro 20/11/23

4.3 FOTODOKUMENTACE

Obr. 38

Obr. 39

Obr. 40

Obr. 41

Obr. 42

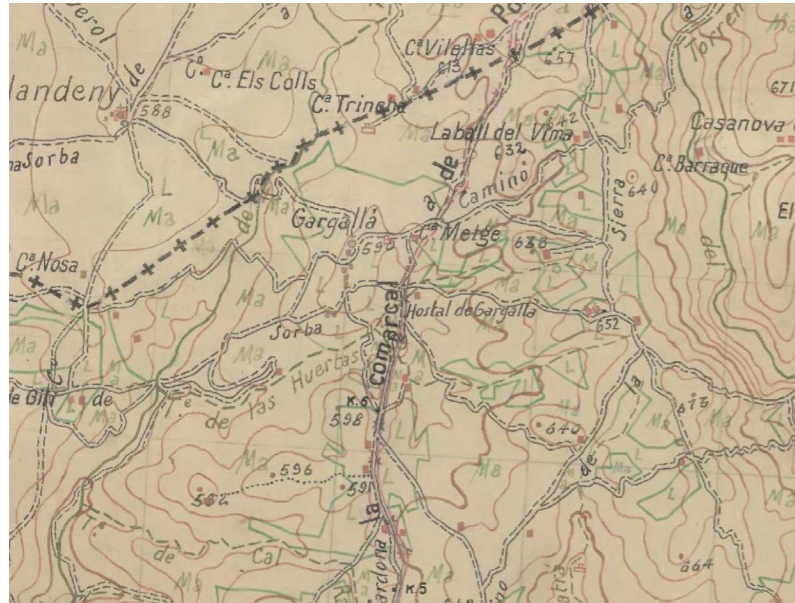

Obr. 43

Obr. 38-43 Fotodokumentace stávajícího stavu

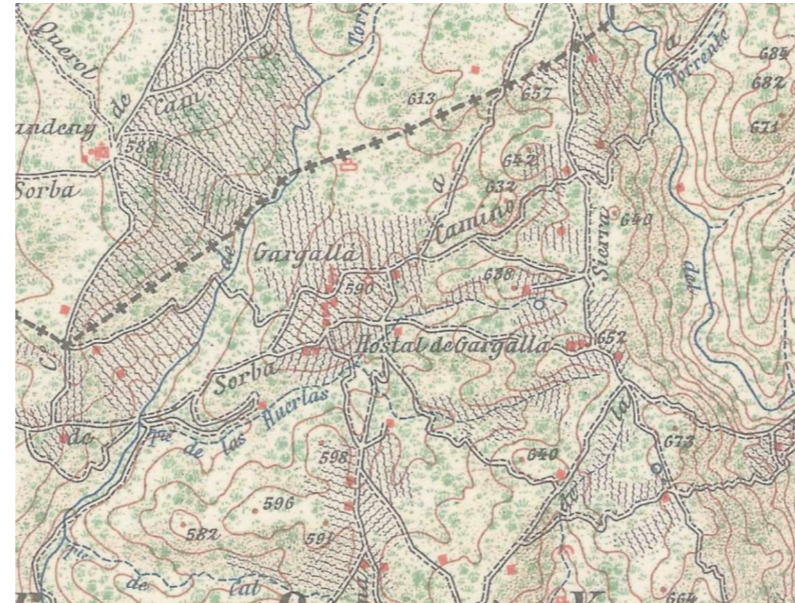
4.4 HISTORICKÉ MAPY

1932

Obr. 44

1949

Obr. 45

1956-1957

Obr. 46

1997-1998

Obr. 47

2004

Obr. 48

2006

Obr. 49

2008

Obr. 50

2010

Obr. 51

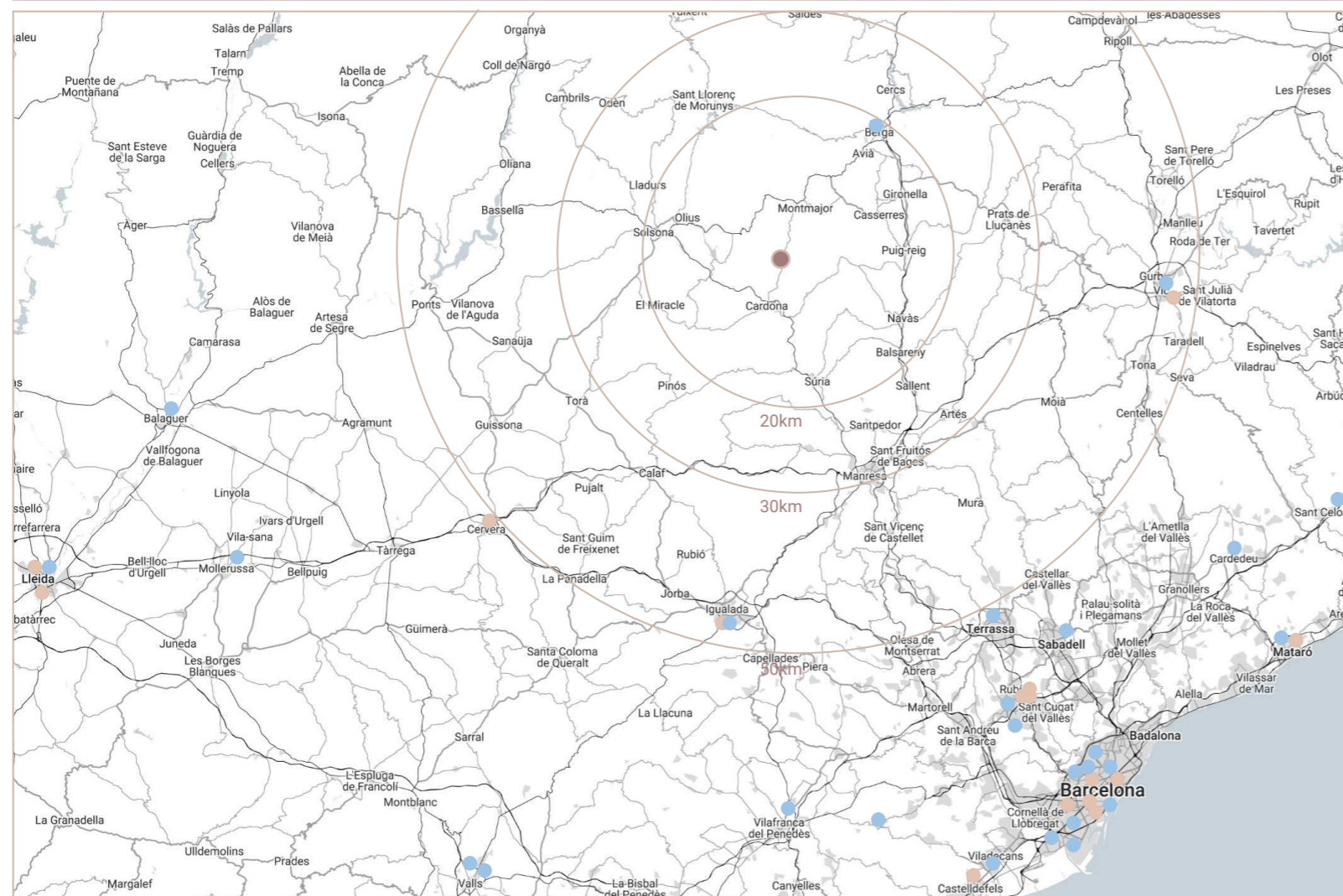
2015

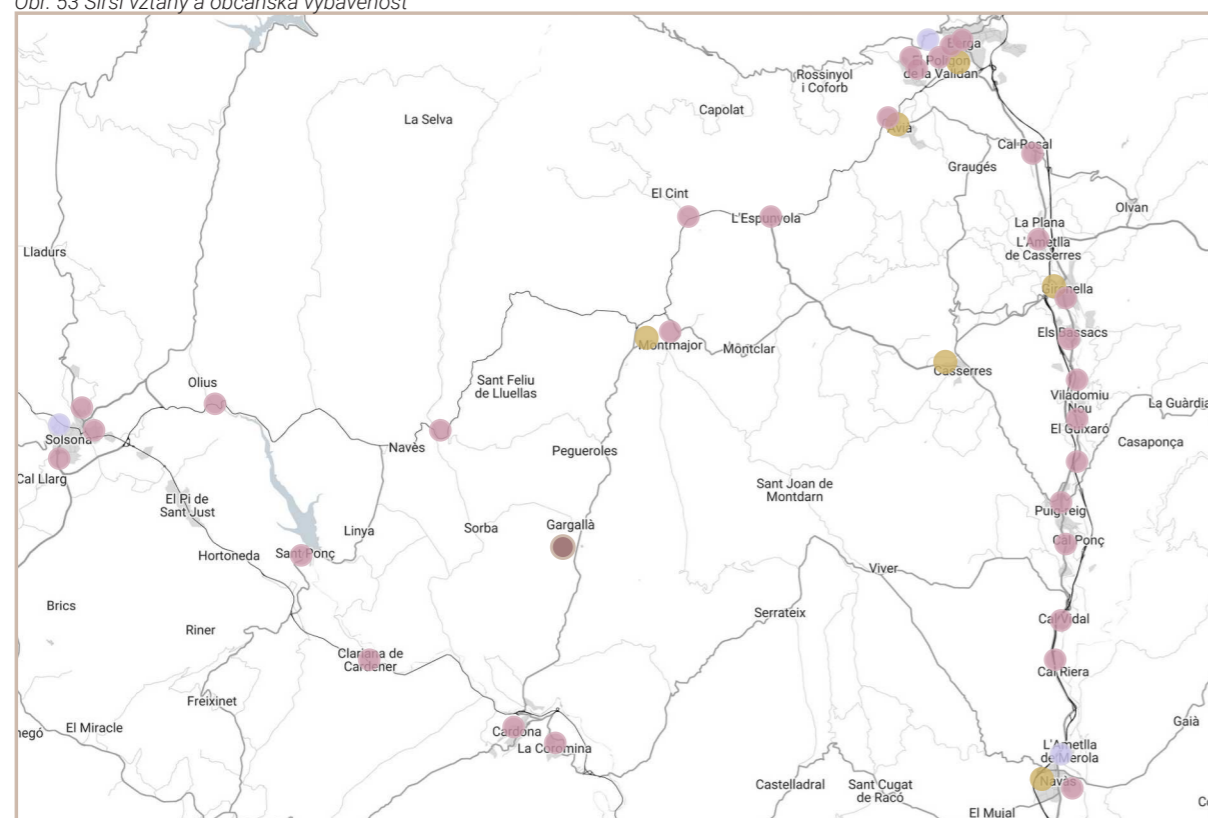
Obr. 52

Obr. 44 - 52 Historické fotografie

4.5 ŠIRŠÍ VZTAHY A OBČANSKÁ VYBAVENOST

Obr. 53 Širší vztahy a občanská vybavenost

Obr. 54 Širší vztahy a občanská vybavenost

Vesnice Gargallà je velice klidnou, až odlehlou lokalitou. Sama nedisponuje prakticky žádnou občanskou vybaveností. Jediným významnějším místem je již zmiňovaný kostel Sant Andreu s menším hřbitovem. Pár set metrů východně od Gargallà se nachází fotovoltaická elektrárna, firma dodávající vybavení pro farmy s produkcí mléčných výrobků a menší restaurace.

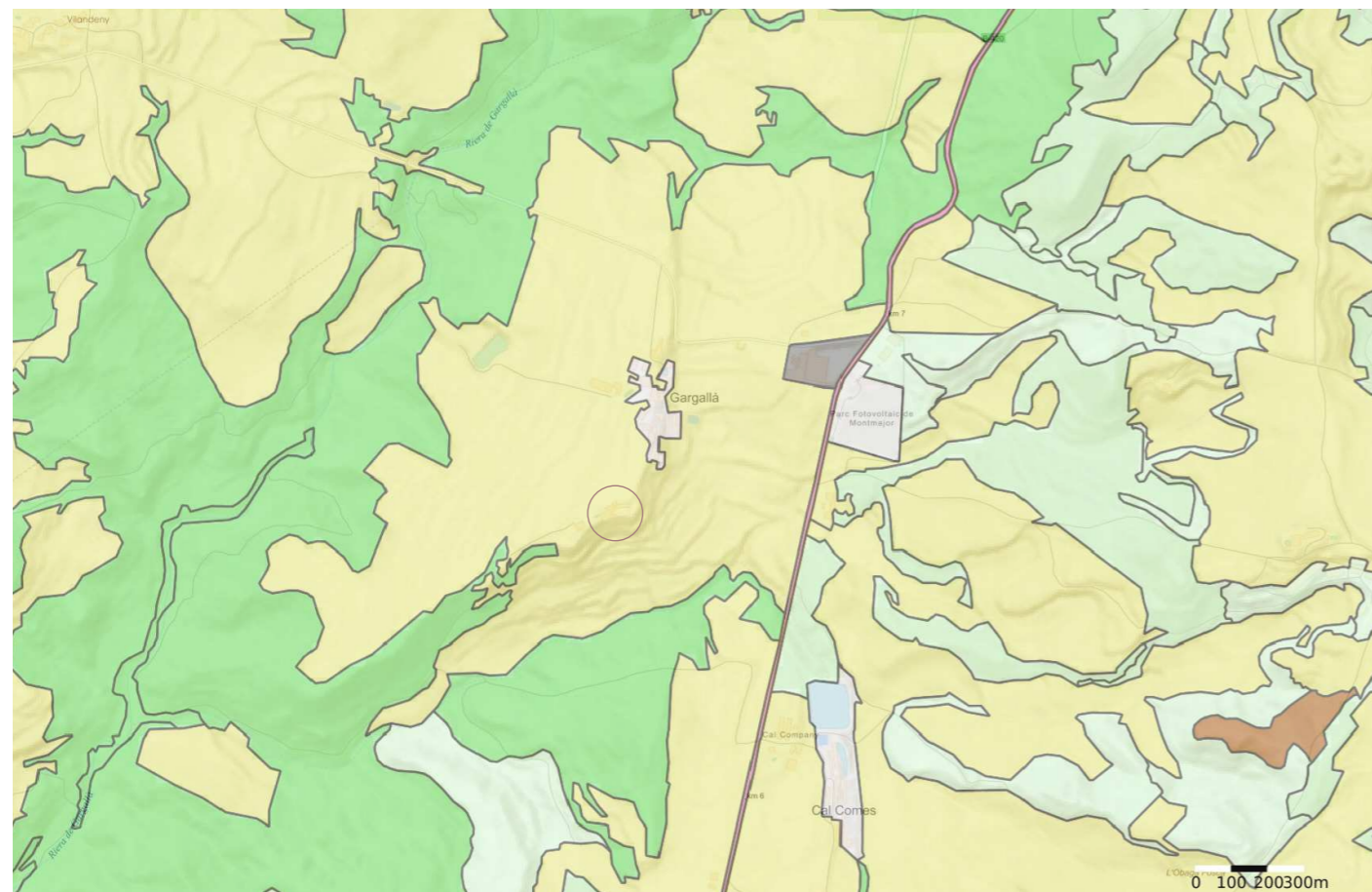
Na mapě jsou znázorněny okruhy vzdušnou čarou 20, 30 a 50 km. Je tedy vidět, že větší města jsou poměrně vzdálená. V Gargallà nejsou ani žádné zastávky, a proto jsou obyvatelé odkázáni na automobilovou dopravu. V blízkosti řešeného území nejsou ani vysoce frekventované silnice.

Positivem toho, že zde není mnoho občanské vybavenosti, je klidné místo s harmonickou krajinou, která si nese své vlastní kouzlo. Návštěvníci ubytování Can Guiella si tedy mohou užívat přírody, která nese nádech Středozeří, či se mohou ponořit do atmosféry starých časů.

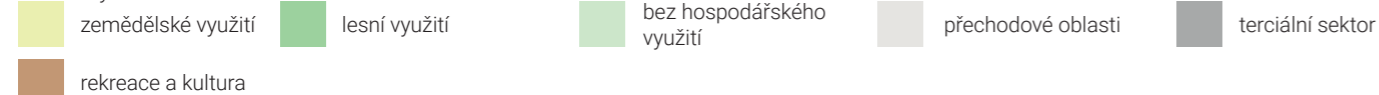

Obr. 55 Kostel Sant Andreu

4.6 VYUŽITÍ ÚZEMÍ, PŘÍRODNÍ A KLIMATICKÉ PODMÍNKY

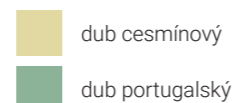
Obr. 56 Využití území

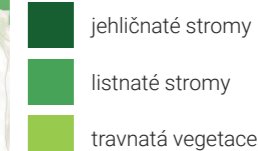
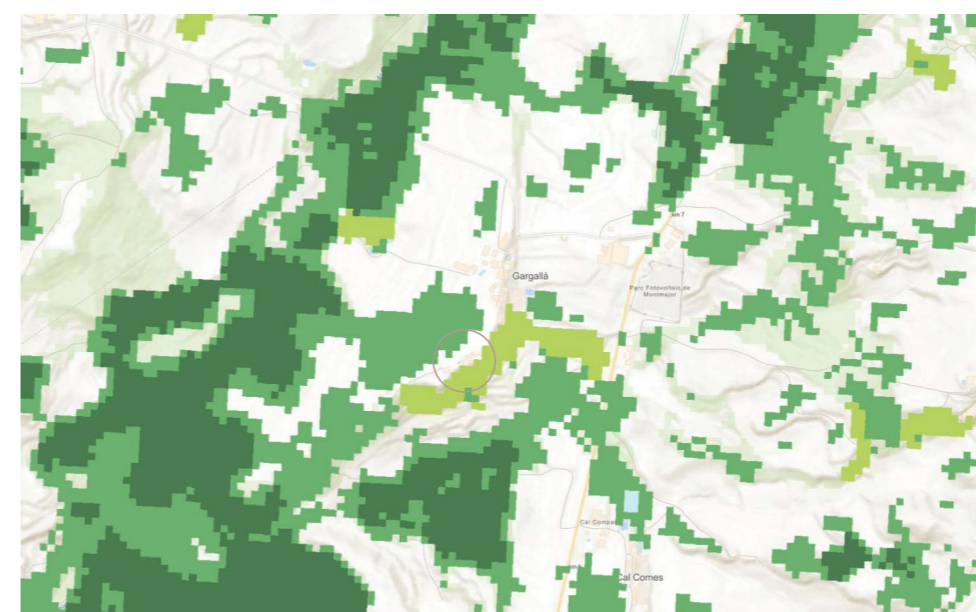
Dle Köppenovy klasifikace podnebí se řešené území nachází v oblasti mírného oceánického podnebí (Cfb), ale hned v blízkosti je hranice s horkým středomořským klimatem (Csa). První zmiňované podnebí se vyznačuje ne příliš teplými léty, ale ani ne moc studenou zimou. Úhrn srážek je rovnoměrný v průběhu celého roku. Průměrné teploty nejteplejšího měsíce jsou nižší než 22 °C a toho nejchladnějšího jsou vyšší než 0 °C nebo -3 °C. V druhém zmiňovaném podnebí je teplota nejteplejšího měsíce přes 22 °C a průměrná teplota nejstudenějšího měsíce je mezi 18 °C až 0 °C. Léta jsou sušší bez výrazných srážek. V zimě je úhrn srážek vyšší. Průměrné srážky jsou mezi 501-750 mm za rok.

Nadmořská výška řešeného území je 590 m n. m. Nachází se nad údolím, které za severní částí pozemku klesá k občasnému toku Torrent de les Hortes. Oblast se nachází v místě tvořeném aluviálními a fluviálními procesy, kde je rovinný, mírně svažité nebo mírně zvlněný povrch vzniklý rozsáhlým ukládáním naplavenin. Horninou je pískovec.

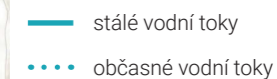
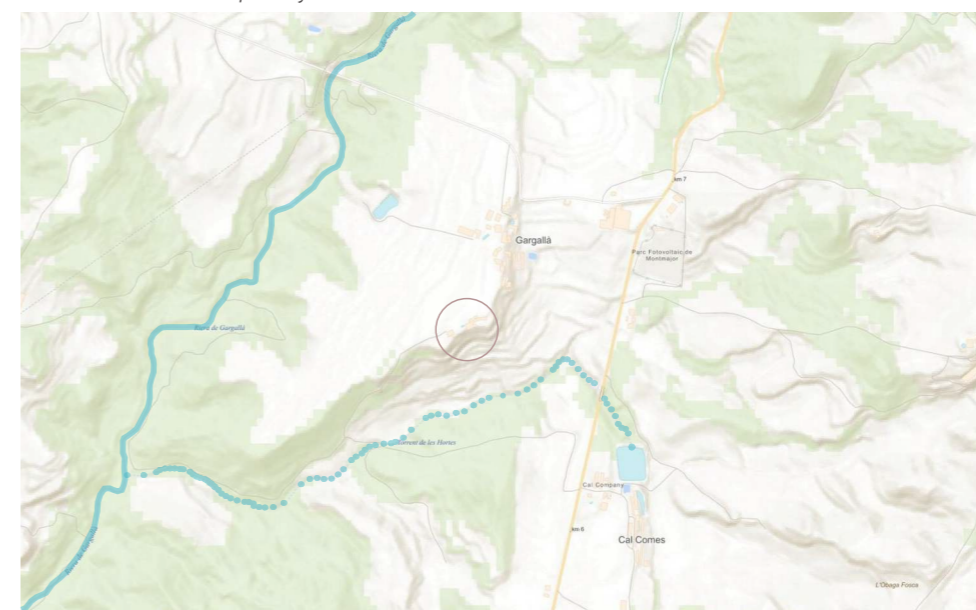
Gargallà se nachází v pásmu potenciální přirozené vegetace dubu cesmínového a v blízkosti přirozené vegetace dubu portugalského.

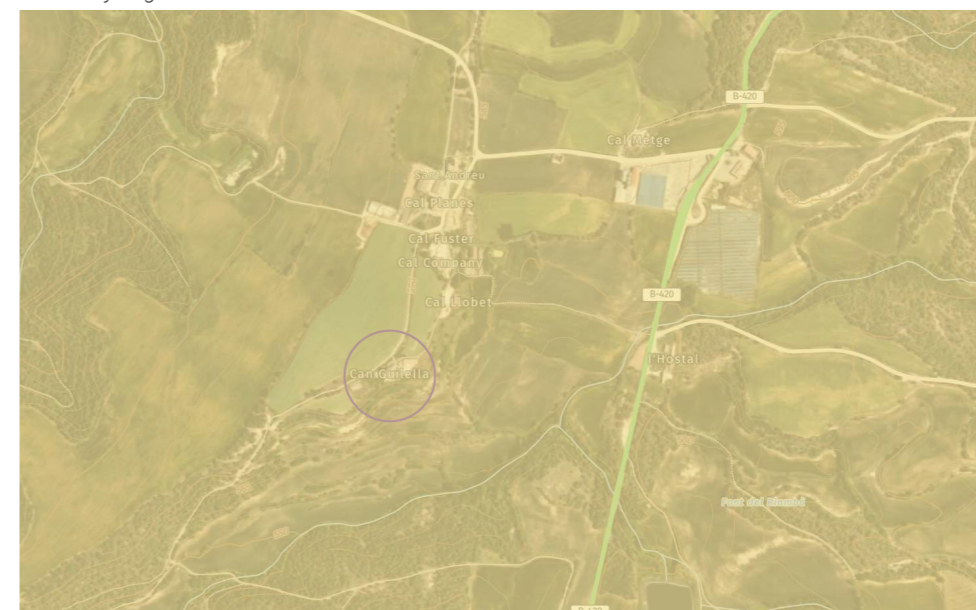
Obr. 57 Potenciální přirozená vegetace

Obr. 58 Lesní a travnaté porosty

Obr. 59 Hydrografie

Obr. 60 Geologická mapa

4.7 DENDROLOGICKÝ PRŮZKUM A PLÁN KÁCENÍ

LISTNATÉ

kód dřeviny	český název	latinský název	Výška dřeviny (m)	šířka koruny (m)	Obvod kmene (cm)	Věk	Sad. Hodnota	Poznámka
acerub001	javor červený	<i>Acer rubrum</i>	3,5	3	53	20-40	3	
eonfor001	brslen Fortuneův	<i>Eonymus fortunei</i>	0,9	1	34	0-20	3	
ileaqu001	cesmína ostrolistá	<i>Ilex aquifolium</i>	2,1	2	35	0-20	3	
ileaqu002	cesmína ostrolistá	<i>Ilex aquifolium</i>	1,8	2	25	0-20	3	
ileaqu003	cesmína ostrolistá	<i>Ilex aquifolium</i>	2,5	2	32	20-40	3	
morkagF001	moruše kagayamae	<i>Morus kagayamae</i> 'Fruitless'	4	4	73	20-40	3	
morkagF002	moruše kagayamae	<i>Morus kagayamae</i> 'Fruitless'	4	4	71	20-40	3	
morkagF003	moruše kagayamae	<i>Morus kagayamae</i> 'Fruitless'	4	4	74	20-40	3	
oleeur001	olivovník evropský	<i>Olea europaea</i>	8	7	140	20-40	2	
oleeur002	olivovník evropský	<i>Olea europaea</i>	3,5	3	113	20-40	2	
phoser001	blýskavka čínská	<i>Photinia serratifolia</i>	2,3	2	50	0-20	3	
prucerN001	myrobalán třešňový	<i>Prunus cerasifera</i> 'Nigra'	3	2	68	20-40	3	
prucerN002	myrobalán třešňový	<i>Prunus cerasifera</i> 'Nigra'	4	4	56	20-40	3	
pungraN001	marhaník granátový	<i>Punica granatum</i> 'Nana'	1,5	1,5	31	0-20	3	
queile001	dub cesmínovitý	<i>Quercus ilex</i>	1,8	1,8	35	20-40	3	
samnig001	bez černý	<i>Sambucus nigra</i>	3,5	3	81	20-40	3	
tamgal001	tamaryšek francouzský	<i>Tamarix gallica</i>	2,5	2	74	20-40	4	málo vitální, proschlý

JEHLIČNANY

kód dřeviny	český název	latinský název	Výška dřeviny (m)	šířka koruny (m)	Obvod kmene (cm)	Věk	Sad. Hodnota	Poznámka
abialb001	jedle bělokora	<i>Abies alba</i>	9	4	86	20-40	3	
cupsem001	cypřiš stálezelený	<i>Cupressus sempervirens</i>	10	1	43	20-40	2	
junthu001	jalovec kadidlový	<i>Juniperus thurifera</i>	2	5x0,8	75	20-40	3	
junthu002	jalovec kadidlový	<i>Juniperus thurifera</i>	2	3x0,8	73	20-40	3	
junthu003	jalovec kadidlový	<i>Juniperus thurifera</i>	2	3,5x0,8	76	20-40	3	
junthu004	jalovec kadidlový	<i>Juniperus thurifera</i>	2	3,5x0,8	75	20-40	3	
thuori001	zerav východní	<i>Thuja orientalis</i>	0,8	1	32	0-20	3	
thuori002	zerav východní	<i>Thuja orientalis</i>	0,8	1	33	0-20	3	
thuori003	zerav východní	<i>Thuja orientalis</i>	1	1	31	0-20	3	
thuori004	zerav východní	<i>Thuja orientalis</i>	1	1	34	0-20	3	
thuori005	zerav východní	<i>Thuja orientalis</i>	0,8	1	32	0-20	3	
thuori006	zerav východní	<i>Thuja orientalis</i>	0,8	1	33	0-20	3	
thuori007	zerav východní	<i>Thuja orientalis</i>	0,8	1	32	0-20	3	
thuori008	zerav východní	<i>Thuja orientalis</i>	2	1,5	34	0-20	2	
thuori009	zerav západní	<i>Thuja occidentalis</i>	2	40x0,6	30	0-20	2	

Tab. 1 Dendrologický průzkum

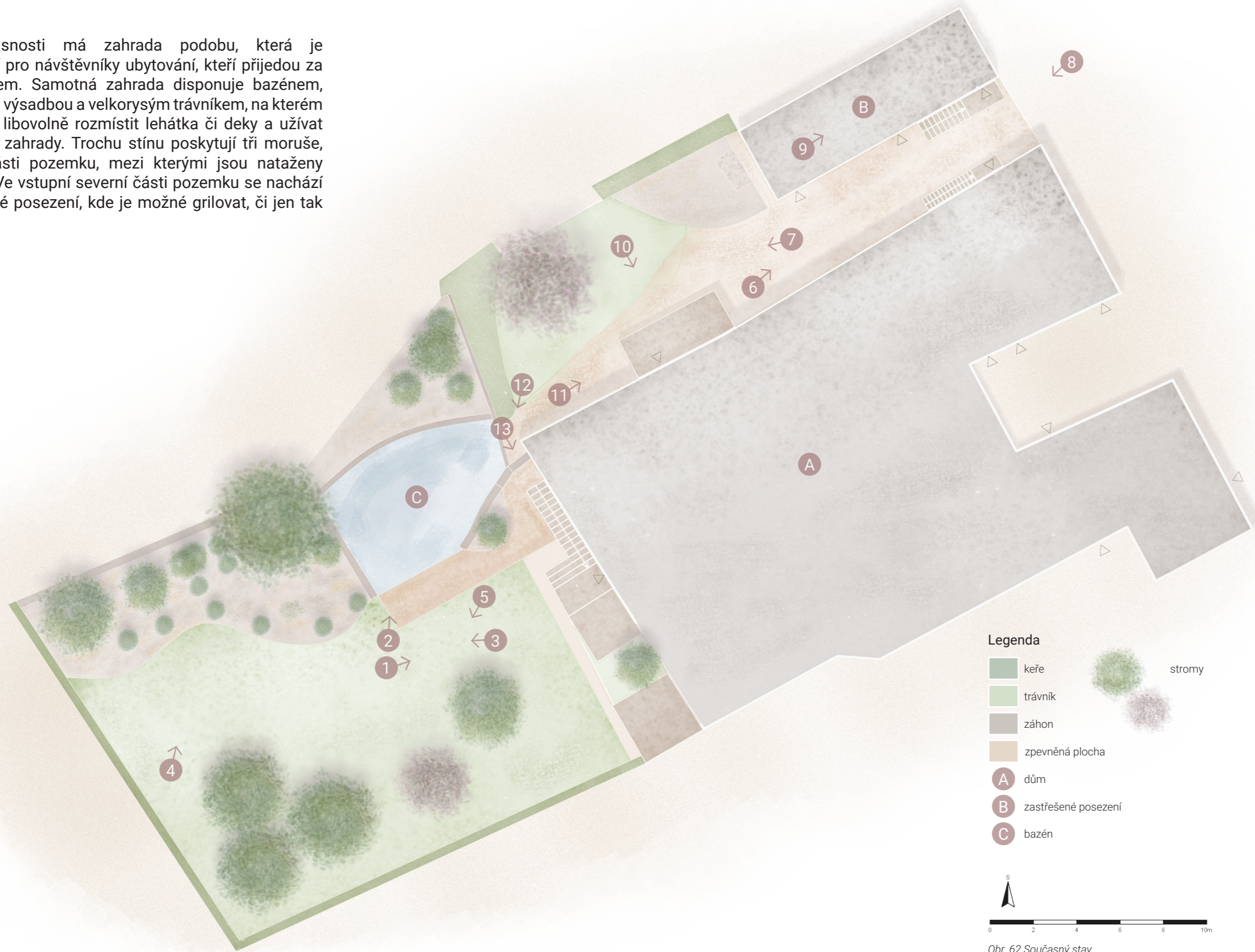
V rámci řešeného území je třeba odstranit dřeviny nevhodící se pro nový projekt. Jedná se hlavně o dřeviny, které mají nevhodné umístění vůči novému řešení prostoru, nebo jsou ve zhoršeném zdravotním stavu. Celkově dojde k odstranění 16 kusů dřevin.

Obr. 61 Dendrologický průzkum

4.8 SOUČASNÝ STAV

V současnosti má zahrada podobu, která je vhodná pro návštěvníky ubytování, kteří přijedou za odpočinkem. Samotná zahrada disponuje bazénem, občasnou výsadbou a velkorysým trávníkem, na kterém je možné libovolně rozmístit lehátka či deky a užívat si výsluní zahrady. Trochu stínu poskytují tři moruše, v jižní části pozemku, mezi kterými jsou nataženy hamaky. Ve vstupní severní části pozemku se nachází zastřešené posezení, kde je možné grilovat, či jen tak posedět.

4.8 SOUČASNÝ STAV

Obr. 63 Pohled na dům

1

Obr. 64 Pohled na bazén

2

Obr. 65 Pohled do zahrady

3

Obr. 66 Stávající výsadba

4

Obr. 67 Pohled do zahrady

5

Obr. 68 Zastřešené místo pro posezení

6

Obr. 69 Pohled ve vstupní části

7

Obr. 70 Průhled vstupní části

8

Obr. 71 Uvnitř zastřešeného posezení

9

Obr. 72 Pohled na balkon

10

Obr. 73 Výklenek

11

Obr. 74 Branka do zahrady

12

Obr. 75 Schody k balkonu v zahradě

13

05

VLASTNÍ PROJEKT

5.1 KONCEPT NÁVRHU

Vstupní část zahrady v nás může vyvolat pocit zvědavosti. Pokud ještě nejsme na pozemku, tak stojíme před kovovou branou, která je jediným vstupem do zahrady. Přes bránu je možné skrz průhled mezi citroníky a granátovými jablky spatřit sochu Hérakla. Ten zde podepírá zemskou klenbu, kterou mu předal titán Atlas. Zahrada Hesperidek je v tuto chvíli ukrytá za jeho zády a není na ni vidět. Pokud dostaneme možnost vstoupit na pozemek, a projít kolem Hérakla směrem k zahradě, tak se pomyslně stáváme Atlantem. Stejně tak jako jemu tak i nám, je v tuto chvíli dovoleno pokračovat dále až do nitra zahrady, a utrhnout tři zlatá jablka.

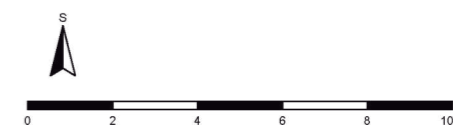
V zahradě se nachází svěží oáza určená k odpočinku, ale i k osvěžení. Na hladinu jezírka dopadá voda, která rytmicky stéká po kamenech. Když se pozorně zaposloucháme, tak nám tento zvuk může občasné zaznít jako zpěvný hlas, kterým oplývají samotné Hesperidky.

Místa k posezení, která se nacházejí v západním cípu zahrady mohou sloužit k meditativnímu rozjímání nad krásou lidského bytí, ale také k odpočinku a vychutnání si slastných plodů, které zahrada přináší.

Do středních partií zahrady se promítá motiv stromu plodícího zlatá jablka. To je zde ztvárněno pomocí tří pomerančovníků, které poskytují blahodárny stín a chutné ovoce.

Hesperidky jsou označovány jako nymfy večera. V této části je tato symbolika vyjádřena výsadbou rostlin především s večerní a noční působností. Nejenom opojná vůně je lákadlem, které zve do zahrady i ve večerních hodinách.

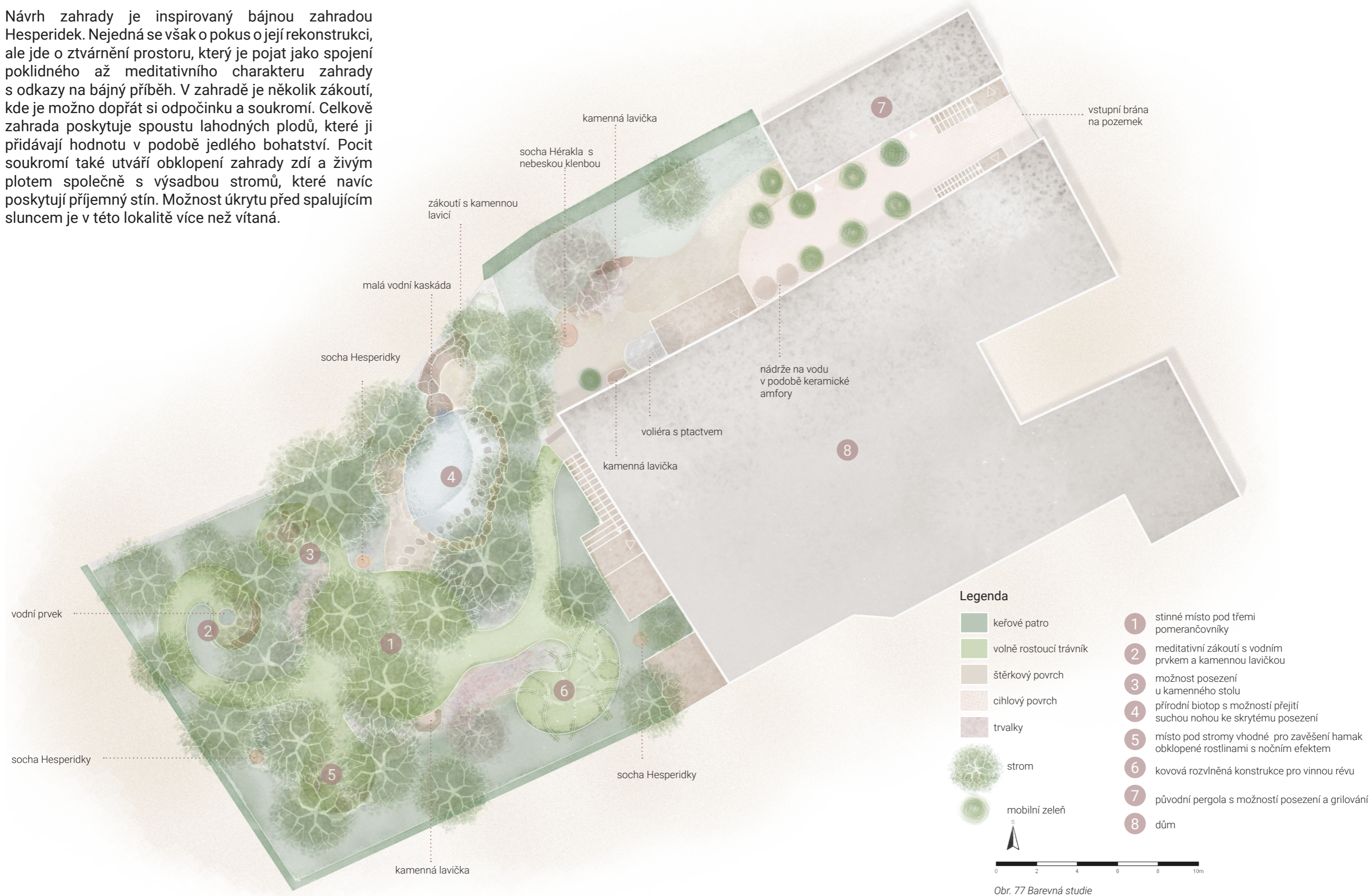
Zvlněná konstrukce v této části zahrady je popnutá vinnou révou. To má evokovat roztančené pohyby Hesperidek společně s hojností plodů, které zahrada poskytuje.

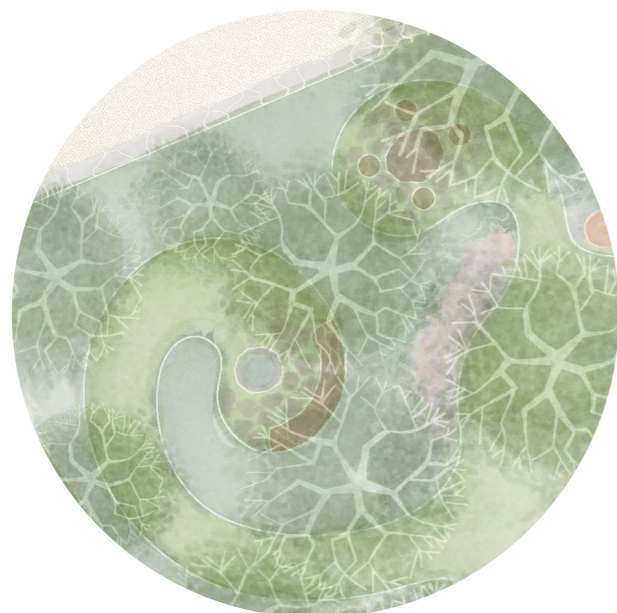
Obr. 76 Koncept návrhu

5.2 BAREVNÁ STUDIE

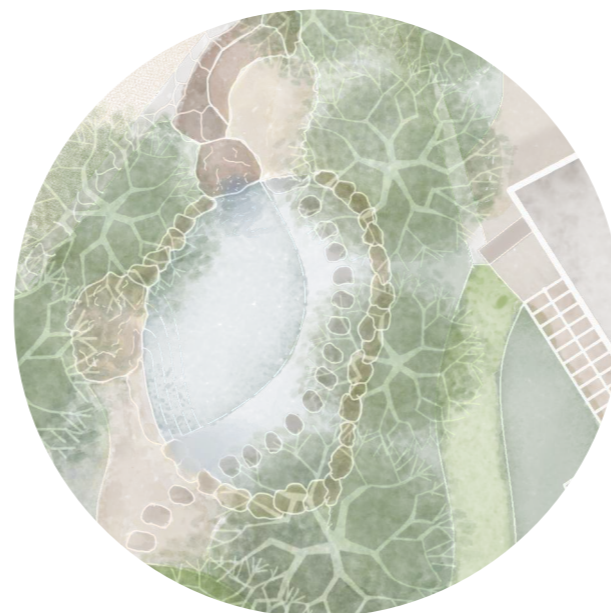
Návrh zahrady je inspirovaný bájnou zahradou Hesperidek. Nejedná se však o pokus o její rekonstrukci, ale jde o ztvárnění prostoru, který je pojat jako spojení poklidného až meditativního charakteru zahrady s odkazy na bájný příběh. V zahradě je několik zákoutí, kde je možno dopřát si odpočinku a soukromí. Celkově zahrada poskytuje spoustu lahodných plodů, které ji přidávají hodnotu v podobě jedlého bohatství. Pocit soukromí také utváří obklopení zahrady zdí a živým plotem společně s výsadbou stromů, které navíc poskytují příjemný stín. Možnost úkrytu před spalujícím sluncem je v této lokalitě více než vítaná.

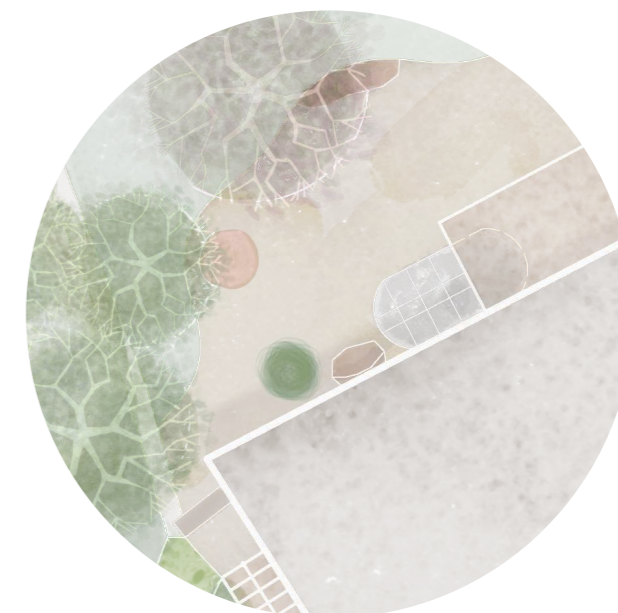
5.2 BAREVNÁ STUDIE

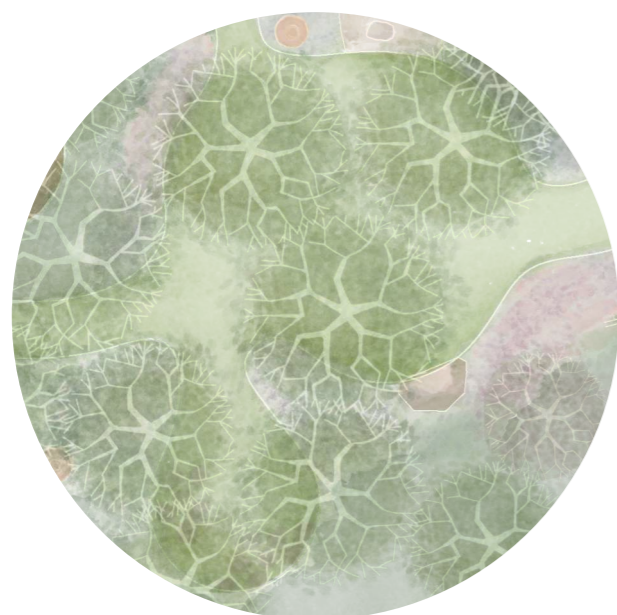
Základní prvek těchto dvou posezení tvoří kámen konkrétně pískovec. U meditativního posezení se jedná o opracovaný kámen do tvaru oblouku, který částečně obklopuje také kamenný vodní prvek. Rovněž stůl a židle jsou z pískovce. Na obou místech je vybudována pochozí plocha ze šlapáků, mezi kterými jsou vysazeny půdopokryvné rostliny.

Jezírko je ukryté v zeleni, takže při vstupu do zahrady není na první pohled patrné. Zajímavým prvkem je cesta ze šlapáků vedoucí přes vodní hladinu, která dává možnost zažít toto místo i z jiné perspektivy. Na konci cesty se nachází malé zákoutí utvořené z kamenů, kde se dá ve skrytu posedět. Při zpětném pohledu je možné si vychutnat jiný vzhled do zahrady doplněný o šum z vodní kaskády.

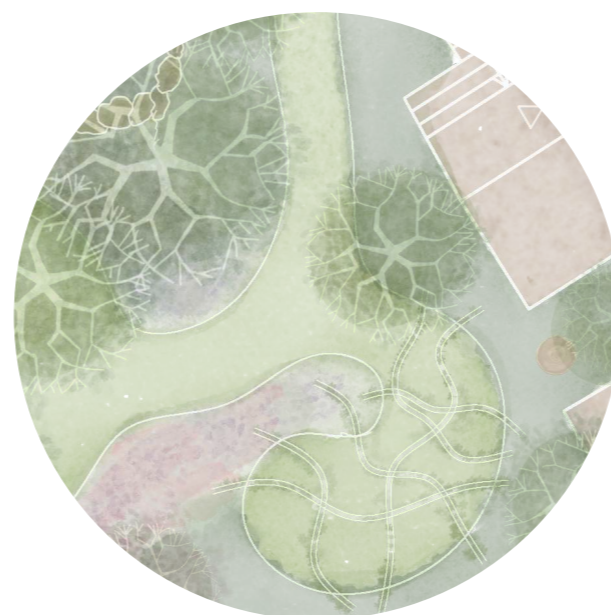

U průchodu do zahrady je menší předvstupní prostor s voliérou a sochou Hérakla. Zde si může člověk za zpěvu ptáků na chvíli odpočinout předtím, než vyrazí do zahrady.

Zde je zobrazeno místo se dvěma hamaky, které jsou zavěšeny mezi stávajícími morušemi. Na zemi je umístěno několik šlapáků, které zabrání případnému vyšlapávání trávníku. Z vedlejší kamenné lavice je možný pohled skrze tři středové pomerančovníky na sochu jedné z Hesperidek.

Obr. 78 Barevná studie - detaily

Rozvlněná kovová konstrukce je oporou pro pnoucí rostliny. Jednotlivé pásy z oceli se různě proplétají a vytvářejí zajímavou kompozici. Konstrukce je neotřelým prvkem, který do zahrady vnáší uměleckého ducha. Svůj pohled do spleťtých linií upírá jedna z Hesperidek.

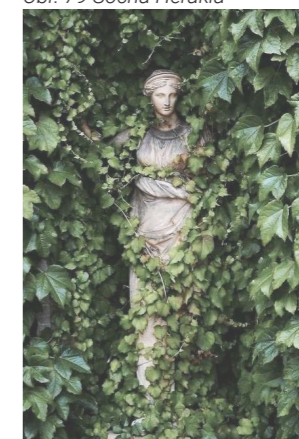
Inspirační fotografie soch

Obr. 79 Socha Hérakla

Obr. 80 Socha Hesperidky

Obr. 81 Socha Hesperidky

Obr. 82 Socha Hesperidky

5.3 VIZUALIZACE

Obr. 83 Vizualizace jezírka

Pohled na jezírko

Vodní hladina obklopená zelení se stává reflexí nebe v zahradě a takovou malou oázou. Je možné se do jezírka ponořit a tím se ochladit v parném dni. Přes vodní hladinu vedou šlapáky, které umožňují přechod na druhou stranu, kde se za kamennou vodní kaskádou ukrývá menší zákoutí s posezením.

5.3 VIZUALIZACE

Pohled na kamenný stůl

Stůl v zahradě se stává místem setkání. Je zde dostatečný prostor pro menší skupinku lidí, kteří si chtějí v poklidu společně vychutnat dobré jídlo.

Obr. 84 Vizualizace kamenného posezení

5.3 VIZUALIZACE

Pohled na meditatívni zákoutí

Tento drobný prostor je ideální například k posezení s dobrou knihou. Zvuk čeřící se vodní hladiny v kamenné nádobě nám může pomoci k navození plného soustředění a přenesení se do zajímavého příběhu.

Obr. 85 Vizualizace meditatívniho zákoutí

5.3 VIZUALIZACE

Pohled na rozvlněnou konstrukci

Tento prvek je spíše uměleckým dílem, ale plní i funkci opory pro lahodné hrozny či marakuju. Je velice zajímavé si pod tuto konstrukci lehnout a zažít pocit obklopení rostlinami a bohatstvím plodů.

Obr. 86 Vizualizace rozvlněné konstrukce

5.3 VIZUALIZACE

Pohled na zákoutí s hamakami

Stinný prostor pod korunami stromů je ideálním k umístění houpací sítě. Rostliny, které toto místo obklopují, kvetou bílou barvou. Je tomu tak i z důvodu zamýšleného využití i ve večerních hodinách, kde tato barva vynikne.

Obr. 87 Vizualizace zákoutí s hamakami

5.3 VIZUALIZACE

Pohled na vstupní část

Před samotným vchodem do zahrady se nachází tato část se sochou Hérakla a s voliérou se zpěvnými zebříčkami. Voliéra je vsazená do výklenku pod balkónem, a tak má ptactvo i možnost úkrytu. Vedlejší lavička dává možnost zaposlouchat se do zpěvu těchto drobných ptáků.

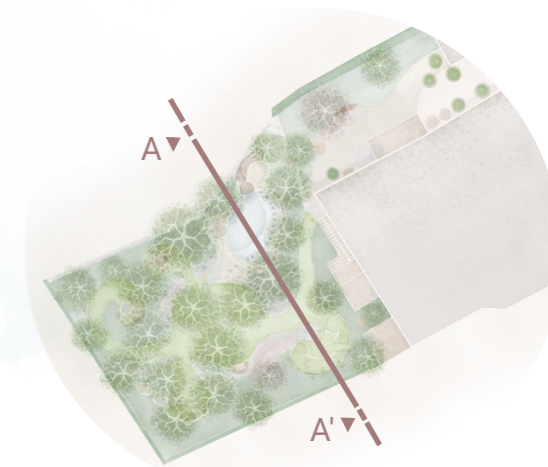
Obr. 88 Vizualizace vstupní části s voliérou

5.4 PTAČÍ POHLED

Zde je vidět obklopení zahrady zdí a živým plotem. Uvnitř je zarostlá, a to jí propůjčuje jedinečnou podobu a charakter rajské zahrady. Z okolí není prakticky moc vidět, co se v zahradě odehrává, což vyvolává pocit tajemna.

5.5 ŘEZPOHLED

kamenná zídka

biotop

kovová konstrukce

socha Hesperidky

živý plot

Poznámka:
rozměry v mm
výškové kóty v m
± 0,000 = 590 m n. m.

Obr. 90 Řezopohled

5.6 OSAZOVACÍ PLÁN - STROMY

Zn.	latinský název
arbuneM	<i>Arbutus unedo</i> 'Marina'
citlim	<i>Citrus limon</i>
citsinV	<i>Citrus sinensis</i> 'Valencia'
cydobl	<i>Cydonia oblonga</i>
ficcar	<i>Ficus carica</i>
junthu	<i>Juniperus thurifera</i>
launob	<i>Laurus nobilis</i>
oleeur	<i>Olea europaea</i>
pislen	<i>Pistacia lentiscus</i>
prudul	<i>Prunus dulcis</i>
pungra	<i>Punica granatum</i>
pungraL	<i>Punica granatum</i> 'Legrelle'
thuoccS	<i>Thuja occidentalis</i> 'Smaragd'
vitagncas	<i>Vitex agnus-castus</i>

Obr. 91 Osazovací plán - stromy

5.6.1 TABULKA A FOTOGRAFIE SORTIMENTU - STROMY

STROMY

Zn.	latinský název	český název	výsadbová velikost	efekt kvetení												celkem ks	výška v dospělosti (m)	Poznámka
arbunem	<i>Arbutus unedo</i> 'Marina'	planika obecná	ko30l, ok12/14	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	1	1,8-4,5	stálezelený, jedlé plody
citlim	<i>Citrus limon</i>	citrus limonový	ko30l, ok12/14	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	5	3-6	stálezelený, jedlé plody, kvete v průběhu celého roku
citsinV	<i>Citrus sinensis</i> 'Valencia'	pomerančovník čínský	ko190-220l	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	3	6	stálezelený, jedlé plody
cydobl	<i>Cydonia oblonga</i>	kdouloň	bal, v 150-200	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	1	4-5	opadavý, jedlé plody
ficcar	<i>Ficus carica</i>	fíkovník smokvoň	ko35l, v200-250cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	1	6	opadavý, jedlé plody
junthu	<i>Juniperus thurifera</i>	jalovec kadidlový	bal, v 150-200cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	10	použití na živý plot, stálezelený
launob	<i>Laurus nobilis</i>	vavřík vznešený	ko30l ok14/16	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	7	stálezelený
oleeur	<i>Olea europaea</i>	olivovník evropský	bal, ok 250cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	1	6-9	stálezelený, jedlé plody
pislen	<i>Pistacia lentiscus</i>	řečík lentišek	ko150l, v200-250cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	2,5-6	pomalu rostoucí, vhodný k bazénu, vonný, stálezelený
prudul	<i>Prunus dulcis</i>	madloň obecná	bal, ok 18-20cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	1	3-4,5	opadavý, jedlé plody, atraktivní květy na jaře
pungra	<i>Punica granatum</i>	granátovník obecný	bal, ok 20/25	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	3	1,8-6	jedlé plody, kvete i s plody
pungraL	<i>Punica granatum</i> 'Legrellei'	granátovník obecný	ko3l, v100-125cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	4	1,5-2	atraktivní květy po celý rok
thuoccS	<i>Thuja occidentalis</i> 'Smaragd'	zerav západní	bal, v175-200cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	5	použití na živý plot, stálezelený
vitagncas	<i>Vitex agnus-castus</i>	drmek obecný	ko45l, v100-120cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	1	4	opadavý, keř tvarovaný do vícekmene, láká motýly

Tab. 2 Sortiment stromů

Obr. 92 *Arbutus unedo* 'Marina'

Obr. 93 *Citrus limon*

Obr. 94 *Citrus sinensis* 'Valencia'

Obr. 95 *Cydonia oblonga*

Obr. 96 *Ficus carica*

Obr. 97 *Juniperus thurifera*

Obr. 98 *Laurus nobilis*

Obr. 99 *Olea europaea*

Obr. 100 *Pistacia lentiscus*

Obr. 101 *Prunus dulcis*

Obr. 102 *Punica granatum*

Obr. 103 *Punica granatum* 'Legrellei'

Obr. 104 *Thuja occidentalis* 'Smaragd'

Obr. 105 *Vitex agnus-castus*

5.7 OSAZOVACÍ PLÁN - KEŘE A PNOUCÍ ROSTLINY

Zn.	latinský název
1	<i>Callistemon citrinus</i>
2	<i>Camellia japonica</i> 'Brushfield Yellow'
3	<i>Camellia japonica</i> 'Oki-No-Nami'
4	<i>Camellia sasanqua</i>
5	<i>Ceanothus x pallidus</i> 'Marie Simon'
6	<i>Cestrum nocturnum</i>
7	<i>Cistus x purpureus</i>
8	<i>Cistus ladanifer</i>
9	<i>Cistus x skanbergii</i>
10	<i>Echium candicans</i>
11	<i>Hibiscus rosa-sinensis</i> 'White Wings'
12	<i>Myrtus communis</i>
13	<i>Nerium oleander</i>
14	<i>Pittosporum tobira</i>
15	<i>Plumbago auriculata</i>
16	<i>Ruscus aculeatus</i>
17	<i>Tamarix parviflora</i>
bbJW	<i>Bougainvillea x buttiana</i> 'Jamaica White'
vvCh	<i>Vitis vinifera</i> 'Chardonnay'
vvCa	<i>Vitis vinifera</i> 'Cabernet'
vvMo	<i>Vitis vinifera</i> 'Moscato'
vvMe	<i>Vitis vinifera</i> 'Merlot'
ia	<i>Ipomoea alba</i>
jp	<i>Jasminum polyanthum</i>
pa	<i>Passiflora alata</i>

Obr. 106 Osazovací plán - keře a pnuocí rostliny

5.7.1 TABULKA A FOTOGRAFIE SORTIMENTU - KEŘE A PNOUCÍ ROSTLINY

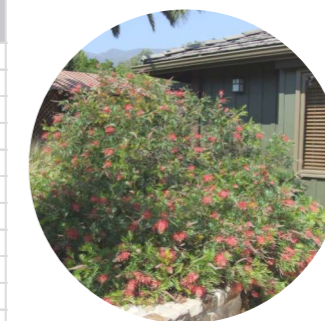
KEŘE

Zn.	latinský název	český název	výsadbová velikost	efekt kvetení												celkem ks	výška v dospělosti (m)	Poznámka
1	<i>Callistemon citrinus</i>	štetkovec citrónový	ko18l, v100-125cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	3-6	stálezelený keř až strom, stálékvetoucí
2	<i>Camellia japonica</i> 'Brushfield Yellow'	kamélie japonská	ko15l, v70-90cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	1	2-2,5	stálezelený
3	<i>Camellia japonica</i> 'Oki-No-Nami'	kamélie japonská	ko3l, v40-60cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	2-2,5	stálezelený
4	<i>Camellia sasanqua</i>	kamélie sazanka	ko3l, v40-60cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	3	2-2,5	stálezelený
5	<i>Ceanothus x pallidus</i> 'Marie Simon'	latnatec	ko2l, v60-80cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	2	
6	<i>Cestrum nocturnum</i>	kladivník noční	ko7l, v40-60cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	3	2-3	polopadavý, noční atraktivita, silná vůně
7	<i>Cistus x purpureus</i>	cist, skalní růže	ko3l, v20-40cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	5	1,2	stálezelený
8	<i>Cistus ladanifer</i>	cist, skalní růže	ko3l, v20-40cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	4	1	stálezelený
9	<i>Cistus x skanbergii</i>	cist, skalní růže	ko3l, v20-40cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	3	1	stálezelený
10	<i>Echium candicans</i>	hadinec převislý	ko3l, v30-50cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	3	2	stálezelený
11	<i>Hibiscus rosa-sinensis</i> 'White Wings'	ibyšek	ko5l, v100-125cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	3	různé barvy
12	<i>Myrtus communis</i>	myrta obecná	ko3l, v40-60cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	10	1,5	stálezelený
13	<i>Nerium oleander</i>	oleandr obecný	ko30l, v100-110cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	4	stálezelená, jedovatý, různé barvy
14	<i>Pittosporum tobira</i>	slizoplod	ko30l, v100-120cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	3	4	stálezelený
15	<i>Plumbago auriculata</i>	olověnec ouškatý	ko3l, v60-80cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	4	1,5-2	stálezelený, stálékvetoucí
16	<i>Ruscus aculeatus</i>	listnatec ostnitý	ko3l, v10-30cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	5	0,5-1	stálezelený
17	<i>Tamarix parviflora</i>	tamaryšek	ko30l, v100-125cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	17	3-4	

PNOUCÍ ROSTLINY

bbJW	<i>Bougainvillea x buttiana</i> 'Jamaica White'	bugenvilea	ko3l, v70-90cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	1	5	stálezelený, potřeba opory
vvCh	<i>Vitis vinifera</i> 'Chardonnay'	réva vinná	ko2l, v40-60cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	4-5	opadavý, jedlé plody, potřeba opory
vvCa	<i>Vitis vinifera</i> 'Cabernet'	réva vinná	ko2l, v40-60cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	4-5	opadavý, jedlé plody, potřeba opory
vvMo	<i>Vitis vinifera</i> 'Moscato'	réva vinná	ko2l, v40-60cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	4-5	opadavý, jedlé plody, potřeba opory
vvMe	<i>Vitis vinifera</i> 'Merlot'	réva vinná	ko2l, v40-60cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	4-5	opadavý, jedlé plody, potřeba opory
ia	<i>Ipomoea alba</i>	povijnice bílá	ko3l, v40-60cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	4	2-5	noční působnost, opora v podobě treláže
jp	<i>Jasminum polyanthum</i>	jasmín mnohokvětý	ko7l, v 60-80cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	2	2-6	stálezelený, květy bílorůžové potřeba opory
pa	<i>Passiflora alata</i>	mučenka křídlatá	ko2l, v60-80cm	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	4	4-5	stálezelený, jedlé plody, potřeba opory

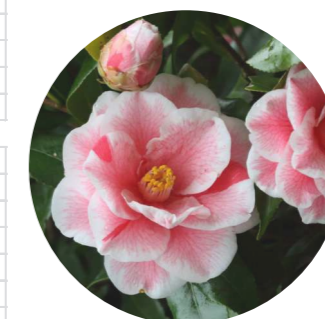
Tab. 3 Sortiment keří a pnoucích rostlin

Obr. 107 *Callistemon citrinus*

Obr. 108 *Camellia japonica* 'Brushfield Yellow'

Obr. 109 *Camellia japonica* 'Oki-No-Nami'

Obr. 110 *Camellia sasanqua*

Obr. 111 *Ceanothus x pallidus* 'Marie Simon'

Obr. 112 *Cestrum nocturnum*

Obr. 113 *Cistus x purpureus*

Obr. 114 *Cistus ladanifer*

Obr. 115 *Cistus x skanbergii*

Obr. 116 *Echium candicans*

Obr. 117 *Hibiscus rosa-sinensis* 'White Wings'

Obr. 118 *Myrtus communis*

Obr. 119 *Nerium oleander*

Obr. 120 *Pittosporum tobira*

Obr. 121 *Plumbago auriculata*

Obr. 122 *Ruscus aculeatus*

Obr. 123 *Tamarix parviflora*

Obr. 124 *Bougainvillea x buttiana* 'Jamaica White'

Obr. 125 *Vitis vinifera* 'Chardonnay'

Obr. 126 *Vitis vinifera* 'Cabernet'

Obr. 127 *Vitis vinifera* 'Moscato'

Obr. 128 *Vitis vinifera* 'Merlot'

Obr. 129 *Ipomoea alba*

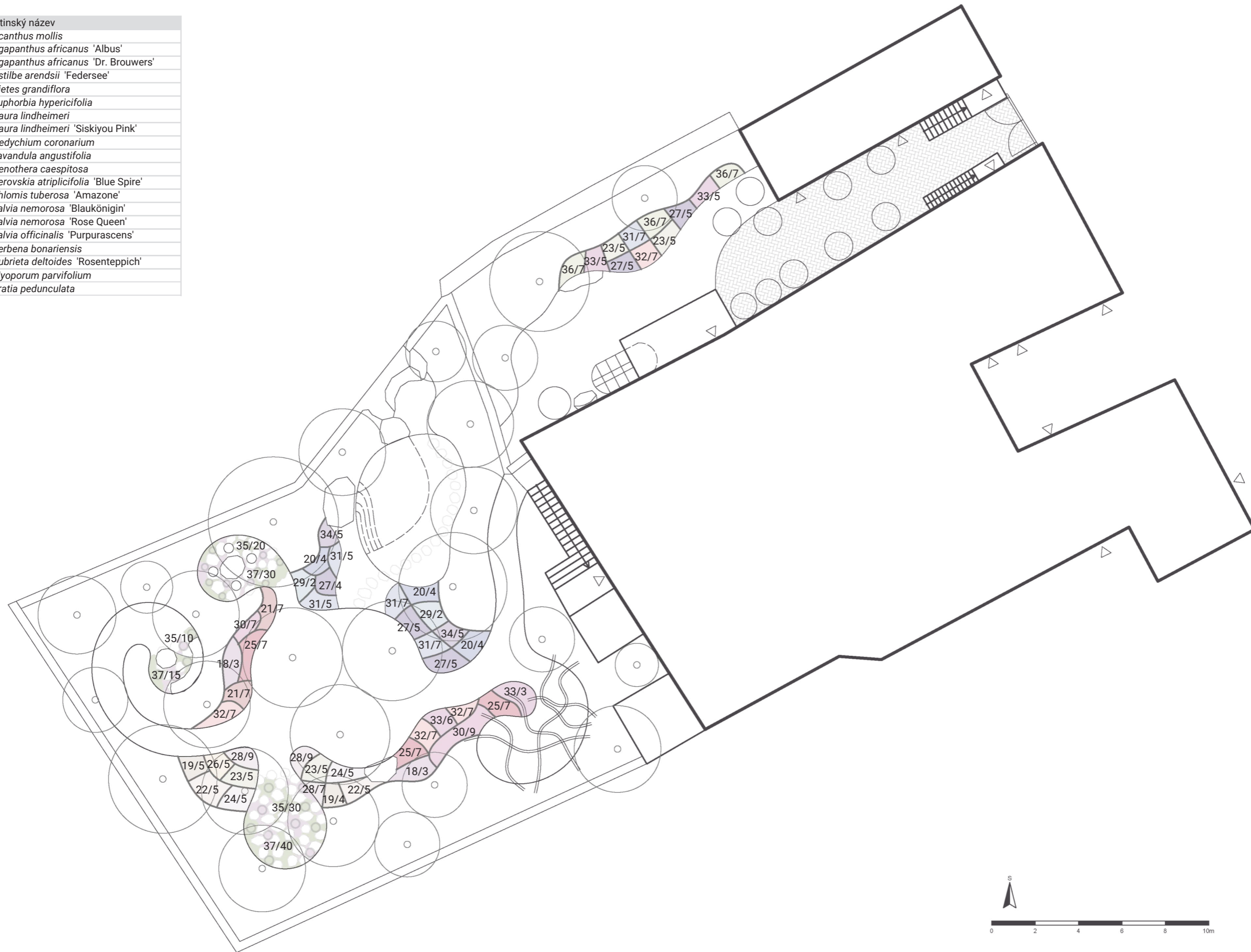
Obr. 130 *Jasminum polyanthum*

Obr. 131 *Passiflora alata*

5.8 OSAZOVACÍ PLÁN - TRVALKY

Zn.	latinský název
18	<i>Acanthus mollis</i>
19	<i>Agapanthus africanus</i> 'Albus'
20	<i>Agapanthus africanus</i> 'Dr. Brouwers'
21	<i>Astilbe arendsii</i> 'Federsee'
22	<i>Dietes grandiflora</i>
23	<i>Euphorbia hypericifolia</i>
24	<i>Gaura lindheimeri</i>
25	<i>Gaura lindheimeri</i> 'Siskiyou Pink'
26	<i>Hedychium coronarium</i>
27	<i>Lavandula angustifolia</i>
28	<i>Oenothera caespitosa</i>
29	<i>Perovskia atriplicifolia</i> 'Blue Spire'
30	<i>Phlomis tuberosa</i> 'Amazone'
31	<i>Salvia nemorosa</i> 'Blaukönigin'
32	<i>Salvia nemorosa</i> 'Rose Queen'
33	<i>Salvia officinalis</i> 'Purpurascens'
34	<i>Verbena bonariensis</i>
35	<i>Aubrieta deltooides</i> 'Rosenteppich'
36	<i>Myoporum parvifolium</i>
37	<i>Pratia pedunculata</i>

Obr. 132 Osazovací plán - trvalky

5.8.1 TABULKA A FOTOGRAFIE SORTIMENTU - TRVALKY

TRVALKY

Zn.	latinský název	český název	výsadbová velikost	efekt kvetení												celkem ks	výška v dospělosti	Poznámka
18	<i>Acanthus mollis</i>	paznechnik měkký	ko3l	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	6	100-150	stálezelený
19	<i>Agapanthus africanus</i> 'Albus'	kalokvět africký	ko2l	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	9	90	atraktivní i listem
20	<i>Agapanthus africanus</i> 'Dr. Brouwers'	kalokvět africký	ko2l	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	12	80	atraktivní i listem
21	<i>Astilbe arendsii</i> 'Federsee'	čechrava	K10	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	14	60	
22	<i>Dietes grandiflora</i>	dietes	ko2l	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	10	90	stálezelený
23	<i>Euphorbia hypericifolia</i>	pryšec třezalkovitý	ko2l	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	20	30-60	stálezelený
24	<i>Gaura lindheimeri</i>	svíčkovec	K10	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	10	60	
25	<i>Gaura lindheimeri</i> 'Siskiyou Pink'	svíčkovec	K10	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	21	60	
26	<i>Hedychium coronarium</i>	motýlovec věncový	ko2l	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	5	60-80	
27	<i>Lavandula angustifolia</i>	levandule lékařská	ko2l	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	24	60	stálezelený
28	<i>Oenothera caespitosa</i>	pupalka	K10	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	25	30	noční působnost
29	<i>Perovskia atriplicifolia</i> 'Blue Spire'	perovskie	ko3l	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	4	100-150	
30	<i>Phlomis tuberosa</i> 'Amazone'	sápa hlíznatá	ko2l	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	16	80	stálezelený
31	<i>Salvia nemorosa</i> 'Blaukönigin'	šalvěj hajní	K10	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	24	40	
32	<i>Salvia nemorosa</i> 'Rose Queen'	šalvěj hajní	K10	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	28	50	
33	<i>Salvia officinalis</i> 'Purpurascens'	šalvěj lékařská	K10	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	19	50	stálezelený, nafialovělé listy
34	<i>Verbena bonariensis</i>	sporyš argentinský	K10	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	10	130	
TRVALKY PŮDOPOKRYVNÉ																		
35	<i>Aubrieta deltooides</i> 'Rosenteppich'	taříčka	K9	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	60	10	stálezelený, půdopokryvný
36	<i>Myoporum parvifolium</i>	myoporum	ko3l	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	21	25	stálezelený, půdopokryvný
37	<i>Pratia pedunculata</i>	pratia	K9	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	85	5-10	stálezelený, půdopokryvný

Tab. 4 Sortiment trvalek

Obr. 133 *Acanthus mollis*

Obr. 134 *Agapanthus africanus* 'Albus'

Obr. 135 *Agapanthus africanus* 'Dr. Brouwers'

Obr. 136 *Astilbe arendsii* 'Federsee'

Obr. 137 *Dietes grandiflora*

Obr. 138 *Euphorbia hypericifolia*

Obr. 139 *Gaura lindheimeri*

Obr. 140 *Gaura lindheimeri* 'Siskiyou Pink'

Obr. 141 *Hedychium coronarium*

Obr. 142 *Lavandula angustifolia*

Obr. 143 *Oenothera caespitosa*

Obr. 144 *Perovskia atriplicifolia* 'Blue Spire'

Obr. 145 *Phlomis tuberosa* 'Amazone'

Obr. 146 *Salvia nemorosa* 'Blaukönigin'

Obr. 147 *Salvia nemorosa* 'Rose Queen'

Obr. 148 *Salvia officinalis* 'Purpurascens'

Obr. 149 *Verbena bonariensis*

Obr. 150 *Aubrieta* 'Rosenteppich'

Obr. 151 *Myoporum parvifolium*

Obr. 152 *Pratia pedunculata*

Výsadba trvalek v zahradě je rozdělena dle barev do tří částí. U jezírka se nachází rostliny s modrou a fialovou barvou květů. To napomáhá k dotvoření obrazu skládaného vodní hladinou a květy rostlin, které svou chladivou barvou mohou prohloubit pocit z místa k osvěžení. Přes propojující výsadbu růžově zbarvených trvalek se dostáváme k rostlinám s bílou barvou, které jsou umístěny v okolí houpacích sítí. Některé tyto rostliny kvetou k večeru, či velmi hezky voní v nočních hodinách. Celková výsadba stromů, keřů a květin láká do zahrady život. Je zajímavá pro motýly, opylovače ale i ptáky.

5.9 PRŮVODNÍ A TECHNICKÁ ZPRÁVA

5.9.1 Základní údaje

Název stavby: Zahrada u domu Can Guilella

Místo stavby: Ds Casa Can Guilella 2272901, Montmajor (Barcelona), Španělsko

5.9.2 Navrhované řešení

Jedná se o úpravu zahrady, která je v současnosti jednoduše zařízena a využívána jako rekreační místo k domu, který slouží jako turistické ubytování. Návrh nového řešení prohlubuje odpočinkovou funkci místa společně s přidáním hodnoty v podobě zakomponování báje o zahradě Hesperidek.

5.9.3 Výkaz výměr

položka	výměra	jednotka
celková výměra	565	m ²
trávník	143	m ²
keřové patro	204	m ²
trvalky	55	m ²
biotop	28	m ²
plocha se šlapáky	17	m ²
štěrková pochozí plocha	62	m ²
cihlová pochozí plocha	56	m ²

Tab. 5 Výkaz výměr

5.9.4 Příprava území

Pro dodržení příslušných architektonických i sadovnických zásad spojených s výsadbou stromů, keřů, peren a založením travnatých ploch je nutné se řídit podle norem EU.

ČSN 83 9011 Technologie vegetačních úprav v krajině – Práce s půdou /únor 2006/

ČSN 83 9021 Technologie vegetačních úprav v krajině – Rostliny a jejich výsadba /únor 2006/

ČSN 83 9051 Technologie vegetačních úprav v krajině – Rozvojová a udržovací péče o vegetační plochy /únor 2006/

ČSN 83 9061 Technologie vegetačních úprav v krajině – Ochrana stromů, porostů a vegetačních ploch při stavebních pracích /únor 2006/

ČSN 83 9001 Sadovnictví a krajinářství – Terminologie – Základní odborné termíny a definice

ČSN 83 9031 Technologie vegetačních úprav v krajině – Trávníky a jejich zakládání /únor 2006/

ČSN 46 4902 Výpěstky okrasných dřevin – Společná a základní ustanovení.

ČSN 46 4920 Listnaté stromy

ČSN 46 4921 Stálezelené a vzácnější opadavé listnáče

ČSN 46 4930 Listnaté keře

ČSN 46 4701 Malé rostliny květin pro venkovní výsadbu

ČSN 46 4940 Trvalky a skalničky

SPPK A02 005:2018 Kácení stromů

SPPK A02 011:2018 Péče o dřeviny kolem veřejné technické infrastruktury

SPPK A01 002:2014 Ochrana dřevin při stavební činnosti SPPK

A02 001:2013 Výsadba stromů.

SPPK A02 002:2013 Řez stromů.

SPPK A02 003:2014 Výsadba a řez keřů a lián.

SPPK C02 005:2014 Péče o funkční výsadby ovocných stromů

SPPK D02 004:2017 Sečení

5.9.4.1 Kácení

Dle plánu kácení dojde k odstranění nevhodných dřevin. Většina z nich nevyhovuje novému kompozičnímu záměru. Jedná se převážně o dřeviny menšího vzrůstu nepřesahující výšku 2,5 m. Jedinou výjimkou je vzrostlá *Abies alba*. Celkově bude vykáceno 16 kusů dřevin.

5.9.4.2 Ochrana stávajících dřevin.

V průběhu probíhajících stavebních prací je třeba zajistit ochranu stávajících dřevin, aby nedošlo k jejich poškození. Konkrétní ochrana dřevin se liší od druhu a stavu konkrétního stromu.

Dřeviny je nutno chránit před mechanickým poškozením (např. pohmoždění a potrhání kůry, dřeva a kořenů, poškození koruny). Je třeba proto při práci s technikou dodržovat dostatečný odstup, či ve frekventovaných místech chránit stromy plotem, který by měl nejlépe obklopovat celou kořenovou zónu. Za kořenovou zónu se považuje plocha pod korunou stromu (okapová linie koruny) rozšířená do stran o 1,5 m. Kořenová zóna nesmí být zatěžována pojezdy mechanizace ani ukládáním materiálů či umístěním zařízení. Pokud se nelze vyhnout dočasnému zatížení v kořenovém prostoru, je nutné pokrýt plochu geotextilií rozdělující tlak a nejméně 20 cm tlustou vrstvou z vhodného drenážního materiálu, na kterou je třeba položit pevnou konstrukci z fošen nebo podobného materiálu. V kořenovém prostoru se také nesmí hloubit rýhy, koryta, stavební jámy. Nesmí docházet k obnažování kořenů. Pokud tomu nelze zabránit, je třeba ochránit kořeny před vyschnutím.

5.9.4.3 Bourací práce

Je třeba kompletně odstranit oblast současného bazénu a připravit místo pro vytvoření nového biotopu. Jedná se o oblast cca 88 m². Zhotovení provede příslušnou technologií odborná stavební firma.

5.9.4.4 Příprava půdy

Terén řešeného území je převážně v rovině, a proto není třeba větších terénních úprav. Půjde o mírné vyrovnání terénu, srovnání jam po vykácených dřevinách a o modelaci a doplnění zeminy po odstranění stávajícího bazénu. Bude provedena skrývka travního drnu a ornice v mocnosti 210-220 mm, která bude uskladněna ji pro pozdější použití. Bude s ní zacházeno podle pravidel pro manipulaci se zúrodnitelnými zeminami. Případně dojde k odstranění neúrodné vrstvy zeminy a navezení nové úrodné půdy o mocnosti 25 cm a provedené pískování – vylehčení půdy cca 4 l/m². Během jemných terénních úprav navrátíme ornici na potřebná místa a rozprostřeme ji. Terény by měly odvádět vodu na takové místo, kde nebude vadit krátkodobé

zamokření. Dále je třeba odplevelení v místech navrhovaných záhonů, ať už mechanicky či za použití registrovaných herbicidů. Po ochranné lhůtě následují výsadby rostlin, založení trávníku a jiné dokončovací práce.

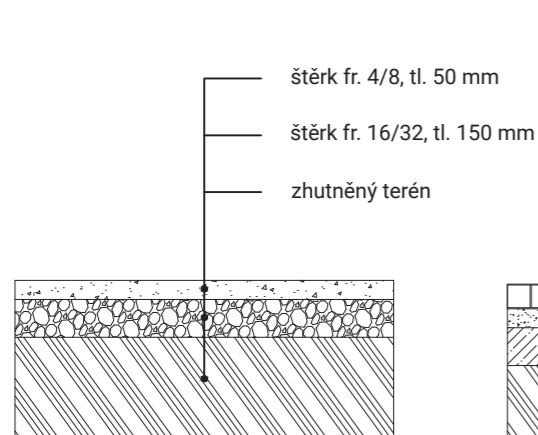
5.9.5 Vybudování nových prvků

Ve vstupní části pozemku a částečně v zahradě je třeba vyhotovit nové zpevněné plochy. Celkově se jedná o 17 m² kde budou umístěny šlapáky, cca 62 m² štěrkové pochozí plochy a o cca 56 m² cihlové pochozí plochy, která bude skládána do rybinového vzoru.

Skladba povrchů

řez štěrkovou pochozí plochou M 1:20

řez cihlovou pochozí plochou M 1:20

Obr. 153 Řez štěrkovou pochozí plochou

Obr. 154 Řez cihlovou pochozí plochou

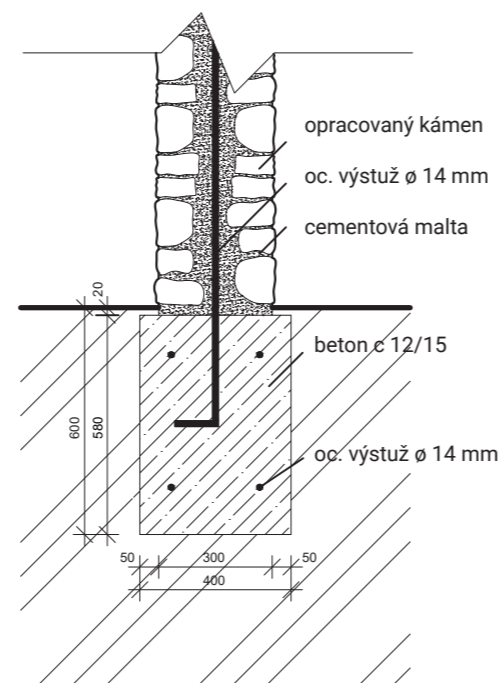

Obr. 155 Cihly Terra Roma Antica

Kamenná zeď

Je třeba dostavit kus zdi, v návaznosti na stávající zeď, která vede na severní hranici pozemku. Dostaví se do výšky 2 m a v délce 11 m.

detail základu kamenné stěny M 1:20

Obr. 156 Detail základu kamenné stěny

Biotop

Celkové zhotovení a naprojektování biotopu zajistí odborná stavební firma. Jedná se o plochu 28 m². Jezírko je rozděleno na dvě části. Hlubší část sloužící ke koupání je hluboká 100 cm a oblast se šlapáky dosahuje hloubky 40 cm. Schody jsou v 20 cm, 40 cm, 60 cm a 80 cm. Hladina vody by měla dosahovat 5 cm pod okraj biotopu. Celkový objem biotopu činí cca 16 m³. Vrstvy, které by měl biotop obsahovat jsou následující: drenáž, štěrkodrt, základová deska z armovaného betonu, geotextilie, jezírková folie. Součástí realizace by mělo být také umístění Biofiltru. Při realizaci budou použity pískovcové kameny různých velikostí k vytvoření posezení v okolí jezírka a také k realizaci vodní kaskády, která je součástí biotopu.

5.9.6 Navrhovaný mobiliář

Dle návrhu bude do zahrady umístěno několik na zakázku dělaných kamenných kusů mobiliáře, které budou zhotoveny z pískovce. Jedná se o 9 prvků k posezení, 1 stůl, 1 vodní prvek a 4 sochy. Doporučením je po zhotovení a zprovoznění okapových svodů umístit do vstupní části dvě nádrže na vodu ve vzhledu terakotové antické vázy. Objem jedné nádrže je 600 l.

Inspirační fotografie

Obr. 157 Kamenná lavice

Obr. 158 Kamenný stůl a židle

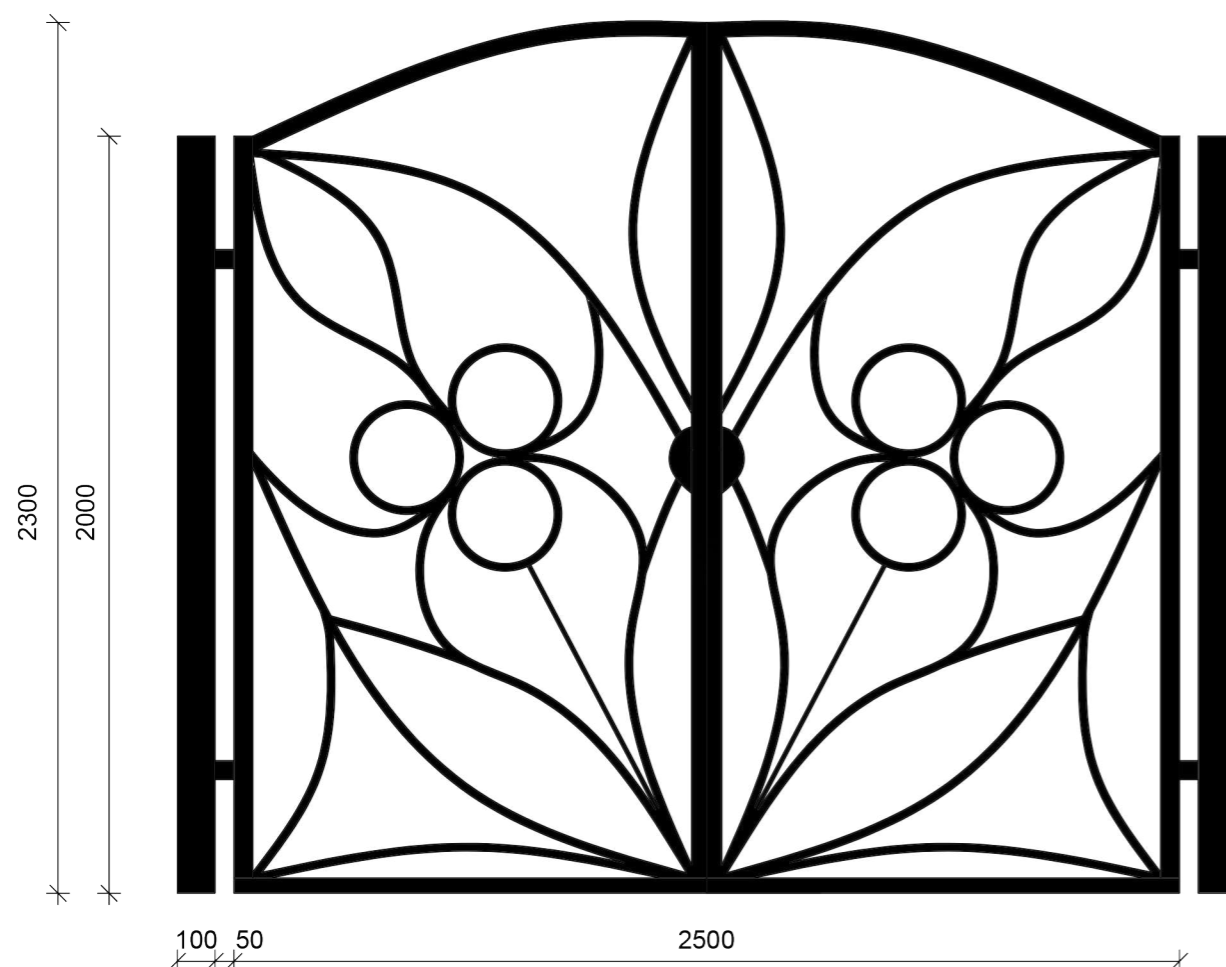
Obr. 159 Vodní prvek

Obr. 160 Terakotová vodní nádrž

Navrhovanými prvky z kovu jsou vstupní brána a rozvlněná konstrukce. Oba tyto prvky budou zhotoveny z oceli s povrchovou úpravou proti korozi a s nátěrem v černé barvě. Rozvlněná konstrukce bude vyhotovena na místě jako umělecké dílo z ocelových plátů tloušťky 2 cm a šířky 10 cm. Kovaná brána je také uměleckým prvkem. Zde je zobrazeno autorské návrhové řešení, nejedná se o technický detail.

Návrh brány M 1:20

Obr. 161 Autorský návrh brány

Do zahrady by bylo také vhodné umístit jemné dekorativní solární osvětlení, aby byla podpořena využitelnost zahrady i v nočních hodinách.

Obr. 162 Solární osvětlení

Obr. 163 Solární osvětlení

5.9.7 Založení výsadby

Pro výsadbu bude použito standartních technologií a postupů. Dřeviny s balem můžeme vysazovat i v období vegetace. Stromy a keře dodávané v kontejneru a trvalky lze sázet celoročně, pokud není zmrzlá půda. Všechny rostliny mají právo na dostatek životního prostoru, vody, vzduchu, živin, slunečního světla, tepla a správnou péči. Během transportu rostlin na stanoviště je třeba zajistit ochranu před vyschnutím, přehřátím a mrazem. Dřeviny je pak vhodné vysázet bezprostředně po transportu. Pokud to není možné, dají se uskladnit po dobu 48 hodin, avšak je třeba dbát na závlahu a ochranu před přehřátím či mrazem.

5.9.7.1 Stromy

Stromy budou 3-7 x přesazované, pěstované v podobných klimatických podmínkách. Kořenový bal musí být nepoškozený, správně prokořeněný. Koruna musí mít pravidelný tvar a měla by odpovídat texturou danému druhu. Jedinec by neměl jevit známky onemocnění. Při výsadbě je potřeba vyhloubit jamky nebo jámy, které odpovídají 1,5násobku průměru kořenového systému nebo zemnímu balu. Dno ani stěny nesmí být ztuhlé. Při hloubení je vhodné nemíchat vrstvy půdy, tedy oddělit svrchní vrstvu půdy a při výsadbě ji pak vrátit jako nejsvrchnější vrstvu.

Stromy se vysazují tak, aby kořenový krček byl usazen v rovině s terénem, nebo lehce nad terénem, nesmí být zasypán. Strom je vhodné zafixovat třemi dřevěnými kůly se třemi příčkami a úvazky. Následně je jáma zasypávána směsí původní zeminy a zahradnického substrátu (v poměru 1:1) za ustavičného zhutňování a prolévání vodou. Je možná aplikace hnojiva s postupně uvolňujícími účinky. Kořeny nebo vrchní část výsadbového balu pak musí být po sesednutí překryta nejméně 20 mm zeminy. Poté se vytvoří závlahová mísa. Zálivka při výsadbě je cca 50-80l vody. Povrch je vhodné zamulčovat mulčovací kůrou alespoň 10 cm. V případě potřeby se provádí komparativní řez koruny stromu k vytvoření rovnováhy kořenového systému s asimilačním aparátem v koruně stromu.

5.9.7.2 Keře

Keře k výsadbě by měly mít optimální vzhled a vlastnosti vztažené k danému druhu a neměly by projevovat známky poškození a napadení škůdci či chorobami. Keře budou kontejnerované nebo s kořenovým balem. Keře se vysazují obdobně jako stromy. Výsadba se provádí do předem připravených jamek, které odpovídají 1,5násobku balu. Keře se sází do hloubky jako na původním stanovišti, zasypou se směsí původní země a zahradnického substrátu v poměru 1:1. Při výsadbě je přisypávaná zemina postupně lehce hutněna a vydatně prolévána. Zálivka činí cca 20 l/m². Je možná aplikace hnojiva s postupně uvolňujícími účinky. Povrch je vhodné mulčovat s využitím drcené kůry ve vrstvě min. 5 cm.

5.9.7.3 Trvalky

Trvalky se sází do předem připravených záhonů, které byly upraveny rytím a následně uhrabány. Záhon bude obohacen o 10 cm kvalitní tříděné zeminy. Je možno také zeminu zlepšit přidáním půdního kondicionéru v dávce 100 g/m². Kvalitní rostliny jsou vysazovány do výsadbových jamek odpovídajících 1,5násobku kořenového balu a do hloubky dle daného druhu. Je vhodné

5.10 EKONOMICKÁ ROZVAHA

narušit kořenový bal, aby docházelo k lepšímu prokořeňování. Výsadbu je pak potřeba důkladně zalít cca 10 l/m² a následně zamulčovat kačirkem frakce 32-63 mm, do výšky 5 cm.

5.9.7.4 Trávník

Pro výsadbu standartního užitkového trávníku je vhodná doba od dubna do poloviny června nebo od září do poloviny října. Před výsevem můžeme rozhrnout připravený vegetační substrát o mocnosti 3–5 cm. Výsev provádíme rovnoměrně v množství 20-25 g/m². Dále uválíme a zavlažíme. Trávník zavlažujeme v prvních dnech každé 3-4 dny s intenzitou 10-20 mm/m² vody, případně lze tuto dávku rozdělit na menší a aplikovat každý den, nejlépe večer.

5.9.8 Péče o výsadbu

Dokončovací péče o výsadby dřevin a trvalek probíhá až do převzetí zadavatelem a je nutné dosažení stavu, který umožní při správné péči další rozvoj výsadby. Výsadba je připravena k předání v okamžiku ujmoutí. U dřevin lze ujmoutí rozpoznat podle vývoje letorostů, u trvalek podle rašení či kořenění. U plošných výsadeb je přípustný úhyn do 5 %, pokud i přes to působí zapojeně.

Mezi dokončovací práce se řadí sledování zdravotního stavu rostlin, pletí, kypření, zavlažování a ochrana kmenů. Zálivka u nově vysazených stromů je v rozmezí 40-100 l/m², u keřů a trvalek je to přibližně 5-10 l/m² dle velikosti rostliny. Dokončovací péče o trávníky zahrnuje prokořenění k podkladu a složení odpovídající příslušné travní směsi. Závlaha se nesmí provádět za přímého slunce, aby nedošlo k úpalu. A aby se předešlo vzniku rzi a travních hub. Sečení trávníku se doporučuje mimo plné slunce, vhodné je sekat 1x týdně na výšku 5 cm, vždy o 1/3 délky. Trávník je rovněž pravidelně hnojen dusíkatými hnojivy v intervalu 14 dní, s důrazem na vyšší obsah draslíku při zakládání na podzim, což zvyšuje odolnost trávníku vůči chorobám.

V návaznosti na dokončovací péči pokračuje péče rozvojová. Jejím úkolem je udržet ujaté rostliny a dopomoci jim k dalšímu vývoji. Řídí se normou ČSN 83 9051 Rozvojová a udržovací péče o vegetační plochy. Rozvojová péče zahrnuje řez výchovný a tvarovací pro stabilní a esteticky vyhlížející korunu odpovídající habitu dřeviny. Dále se používá zdravotní a bezpečnostní řez. Ten zajistí odstranění přebytečných a konkurenčních výhonů, odstranění starých a odumřelých částí a celkové prosvětlení koruny. Dále zahrnuje sečení travnatých ploch dle klimatických podmínek se provádí až 3x měsíčně ve vegetačním období (cca 18x za rok). Posečená hmota se kompostuje. Vhodná je i aerifikace a vertikutace trávníku. Do rozvojové péče patří i pravidelná zálivka a hnojení. Zálivka by měla probíhat alespoň 2 roky po výsadbě, a to vždy v závislosti na počasí, ročním období a stanovištních podmínkách. Hnojení je nutné s přihlédnutím na stanovištní podmínky, hlavně pak na nároky jednotlivých rostlin. Doporučené množství živin se řídí podle ČSN 83 9051 a provádí se na základě rozborů obsahů živin v půdě. Důležité je také pravidelné pletí a kypření zeminy. U dřevin do hloubky 3 cm, u trvalek do hloubky 2 cm. Při absenci kypření je možné ponechat vypletý materiál na místě. Na podzim je nezbytné odstranit opadané listí a sebrat odpad. Aby byla zajištěna dobrá kondice rostlin během zimního období. Na začátku vegetačního období se provádí odstranění suchých částí trvalek, které byly ponechány přes zimu.

Udržovací péče následuje po péči rozvojové a má za úkol dosáhnout plné funkčnosti vysazených stromů, keřů, trvalek a trávníků. Cílem je dosažení funkčního a habituálně či prostorově odpovídajícího stavu daného druhu. Je třeba dodržovat manipulační, bezpečnostní a estetické zásady.

5.10 Ekonomická rozvaha

položka	poznámka	množství	jednotka	průměrná cena za jednotku	cena celkem
odstranění dřevin	včetně odstranění pařezů	16	ks	3 000,00 Kč	48 000,00 Kč
výsadba stromů	včetně práce a materiálu	29	ks	15 500,00 Kč	449 500,00 Kč
výsadba keřů a pnoucích rostlin	včetně práce a materiálu	90	ks	1 600,00 Kč	144 000,00 Kč
výsadba trvalek	včetně práce a materiálu	423	ks	300,00 Kč	126 900,00 Kč
založení trávníku	včetně práce a materiálu	143	m2	100,00 Kč	14 300,00 Kč
šterková pochozí plocha	včetně práce a materiálu	62	m2	400,00 Kč	24 800,00 Kč
cihlová pochozí plocha	včetně práce a materiálu	56	m2	2 500,00 Kč	140 000,00 Kč
přírodní nášlapné kameny	včetně práce a materiálu	17	m2	1 000,00 Kč	17 000,00 Kč
biotop	realizace na zakázku	28	m2	6 000,00 Kč	168 000,00 Kč
kamenné prvky (sochy, posezení, vodní prvek)	realizace na zakázku	15	ks	50 000,00 Kč	750 000,00 Kč
voliéra	realizace na zakázku	1	ks	50 000,00 Kč	50 000,00 Kč
brána	realizace na zakázku	1	ks	150 000,00 Kč	150 000,00 Kč
rozvlněná konstrukce	realizace na zakázku	1	ks	130 000,00 Kč	130 000,00 Kč
celková odhadovaná cena v Kč					2 212 500,00 Kč
celková odhadovaná cena v €					87 937,20 €

Tab. 6 Ekonomická rozvaha

Tento orientační rozpočet slouží pouze jako přehled o ceně základních položek. Před realizací by mělo dojít k individuálnímu nacenění položek dle příslušné realizační firmy. Nejsou zde například zahrnuty bourací práce a terénní úpravy. Cena by také byla nejspíš navýšena o rozdíl ve finančním ohodnocení pracovní síly ve Španělsku. Cena v eurech odpovídá přepočtu dle ČNB ze dne 26.4.2024.

06

DISKUZE

V úvodu bylo zmíněno, že příroda nás obklopuje svým bohatstvím a v podobě zahrady se pro nás stává rájem na Zemi. Tato představa nachází svůj počátek ve víře v různá božstva a stala se jakousi propojující složkou zahrad v různých obdobích. Ani v současnosti by nás neměla myšlenka ráje v zahradě opouštět a měli bychom si tvořit naše malé soukromé oázy. Tato místa pak pro nás budou velmi jedinečným a osobním místem, kam se budeme chtít vracet a kde rádi najdeme odpočinek.

V návaznosti na toto byl vytvořen návrh, který se snaží povznést běžnou zahradu s travnatou plochou a bazénem na místo, které bude vynikat svou jedinečností a svým přírodním charakterem. Zahrada Hesperidek nám otevírá různé možnosti propojení tohoto tématu s konkrétní podobou zahrady. Tento návrh se nesnaží o rekonstrukci zahrady Hesperidek z řeckých mýtů a bájí a to hlavně z důvodu toho, že není známo, jak tato zahrada konkrétně vypadla, či kde byla umístěna. Tato práce vytváří zahradní prostor, který se ve své podstatě stane místem, kde člověk objeví ono bohatství, které nám příroda laskavě poskytuje.

Zahrada je sama osobě něčím výjimečným, a to také z důvodu, že ji každý nemá možnost vlastnit. V průběhu tvorby jsem zvažovala, zda zahradu ponechat čistě soukromou jen pro potřeby majitelů, nebo jestli přeci jen neponechat její současnou funkci. Myslím si, že je nakonec vhodné zachovat možnost zahrady i pro hosty ubytování. Hlavním důvodem je právě to, že ne každý zná to potěšení mít vlastní zahradu, a tímto by bylo umožněno lidem alespoň na krátký časový horizont toto zažít. Sice z literární části práce vychází, že zahrada Hesperidek je velmi soukromou záležitostí ukrytou za zdí, ale jak již bylo zmiňováno tento návrh není rekonstrukcí bájně zahrady. A tak i když se v ubytování střídají hosté, tak si zahrada stále zachovává svůj soukromý charakter umožňující vstup jen těmto návštěvníkům. Nestává se z ní plně veřejný prostor, kterým by ztratila kouzlo své tajemnosti.

Vzácným prvkem v zahradě Hesperidek byl strom se zlatými jablky. Jeho plody měly být zdrojem nesmrtelnosti a věčného mládí. To se bohužel zařídit nedalo, ale vhodnou symbolickou náhradou bylo umístění třech pomerančovníků do středu zahrady, které se pomyslně stávají oním stromem se zlatými jablky. Celkově se dá téma nesmrtelnosti do zahrady promítnout skrze rostliny. Jejich proměna v průběhu roku a to, že se budou v zahradě kvést, plodit a

rozmnožovat se je součástí koloběhu života a zajišťuje se tím kontinuita bytí. Člověk také jistě rád ocení možnost utrhnout si čerstvé plody, sníst si je a dopřát si tak dávku vitamínů, které určitě přispívají k lepšímu životu.

K prodloužení života jistě pomáhá i duševní rovnováha, kterou v takovéto zahradě můžeme nalézt. Prostor je velmi poklidný. Není v něm však dokonalé ticho, jak by se mohlo zdát. Rostliny a voda do zahrady přilákají spoustu života. V korunách stromů si budou cvrlikat ptáci a hmyz bude obdivovat všechny možné květy. To samé můžeme dělat i my, hledat drobné krásy, vychutnávat si okamžik přítomnosti a objevovat různá zákoutí k odpočinku, která se v zahradě nachází.

O tom všem tato zahrada je. Snaží se v člověku probudit své vnitřní já a nechat ho tančit životem, stejně jako to dokáží nymfy Hesperidky.

07

ZÁVĚR

Toto méně tradiční téma bylo zpracováno k vytvoření místa, které nabízí možnost odpočinku v prostorách obklopených zelení. Zároveň však v sobě ukrývá tajemství v podobě mýtické báje o zahradě Hesperidek. Lokalita ve Španělsku byla vybrána z důvodu zakomponování rostlin, které mají v průběhu roku prodlouženou působnost, a to díky přívětivým klimatickým podmínkám.

Vzniknul tak prostor, který poskytuje příjemný stín pod korunami stromů. Okolí je provoněno květy okrasných keřů a rostlin, které se proměňují v průběhu roku a poskytují tak různé podoby zahrady. Plody jsou výjimečným bohatstvím, které je možno sklízet. Vodní oáza a další prostory vybízejí k prozkoumání zahrady.

Celková proměna zahrady brala v úvahu estetické, ale i funkční aspekty. Bylo vytvořeno místo s vlastním příjemným mikroklimatem, které nebrání člověku trávit čas venku i za parného dne. Šlo také o to, aby se lidé cítili v zahradě dobře a rádi zde trávili svůj volný čas.

08

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Adams W. 1991. Nature perfected: gardens through history. Abbeville Press, New York.

Apollodorus. 1921. The library. With an English translation by James George Frazer. Heinemann, London.

Bonnefoy Y. 1992. Greek and Egyptian mythologies. University of Chicago Press, Chicago.

Brookes J. 1987. Gardens of paradise: the history and design of the great Islamic gardens. New Amsterdam, New York.

Campbell G. 2016. A short history of gardens edition. Oxford University Press, Oxford.

Davies C. 1989. The eternal garden. Hill of Content, Melbourne.

Farrar L. 1998. Ancient Roman Gardens. Sutton Pub Ltd, Stroud.

Feltwell J. 1987. The naturalist's garden. McGraw-Hill Ryerson, Toronto.

Graves R. 1955. The Greek Myths. Penguin Books, England.

Graves R. 1955. The Greek Myths : Vol. 21. Penguin Books, Baltimore.

Guirand F, editor. 1968. New Larousse encyclopedia of mythology. Hamlyn, New York.

Hansen W. 2005. Classical mythology: a guide to the mythical world of the Greeks and Romans. Oxford University Press, New York.

Hendrych J. 2000. Tvorba krajiny a zahrad: historické zahrady, parky a krajina jako významné prvky kulturní krajiny; jejich proměny, hodnoty, význam a ochrana. Vydavatelství ČVUT, Praha.

Hobhouse P. 2004. Plants in garden history. Pavilion Books, London.

Hobhouse P. 2006. In search of paradise : great gardens of the world. Frances Lincoln, London.

Hyams E. 1971. A history of gardens and gardening. Praeger Publishers, New York.

Jay R. 1998. Sacred gardens: creating a space for contemplation and meditation. Thorsons, London.

Kalusok M. 2004. Zahradní architektura. Computer Press, Brno.

King R. 1979. The quest for paradise: a history of the world's gardens. Mayflower Books, New York.

Laszlo P. 2007. Citrus: a history. University of Chicago Press, Chicago.

Lehrman J. 1980. Earthly paradise: garden and courtyard in Islam. University of California Press, Berkeley.

March J. 2014. Cassell dictionary of classical mythology. Oxbow Books, Oxford.

Martin R. 1993. Slovník řecko-římské mytologie a kultury. EWA, Praha.

Miate L. 2023. Hesperides. Available from <https://www.worldhistory.org/Hesperides/> (accessed 2024-01-18).

Murray E. 1997. Cultivating sacred space: gardening for the soul. Pomegranate, San Francisco.

Otruba I, Popelínský T. 2016. Hledání rajských zahrad: od Elbrusu po sloupy Héraklovy = In search of paradise gardens: from Mount Elbrus to the pillars of Hercules. Masarykova univerzita, Brno.

Palmer M. 2000. Sacred gardens: a guide to the traditions, meaning and design of beautiful and tranquil places. Piatkus, London.

Pizzoni F. 1999. The garden: a history in landscape and art. Rizzoli International, New York.

Room A. 2003. Who's who in classical mythology edition. Gramercy Books, New York.

Smith W. 1867. A Dictionary of Greek and Roman Biography and Mythology. Brown and Company, Boston.

Stapleton M. 1986. The concise dictionary of Greek and Roman mythology. Peter Bedrick Books, New York.

Streep P. 2003. Spiritual gardening: creating sacred space outdoors. Inner Ocean Publishing Inc, Makawao.

Swindells P, Mason D. 2004. Vodní zahrady: [kompletní průvodce tvorbou vodních prvků v zahradě]. Computer Press, Brno.

Thacker C. 1985. The history of gardens 1st ed. University of California Press, Berkeley.

Tolkowsky S. 1938. Hesperides: history of the culture and use of citrus fruits. John Bale Sons, London.

Wilkinson A. 1998. The Garden in Ancient Egypt. Rubicon Press, London.

Zamarovský V. 2013. Bohové a hrdinové antických bájí: encyklopedie. Deus, Praha.

Zuylen G. 1995. The garden: visions of paradise. Thames and Hudson, London.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Dějiny a současnost. 1967. Dějiny a současnost. Lidové noviny, Praha. Available from <https://ndk.cz/view/uuid:05c85b30-4b34-11e9-b3de-5ef3fc9bb22f?page=uuid:373f9cd0-50d6-11e9-918e-5ef3fc9ae867> (accessed January 12, 2024).

Garden of Hesperides: designed by VAM10 architecture and landscape. 2011. Garden of Hesperides: designed by VAM10 architecture and landscape. Available from <https://landezine.com/garden-of-hesperides-by-vam-10-architecture-and-landscape/> (accessed January 18, 2024).

Raddato C. 2022. Exploring Roman Morocco. Available from <https://www.worldhistory.org/article/2129/exploring-roman-morocco/> (accessed January 18, 2024).

Standing M. 2009. Medieval Gardens. Available from <https://web.archive.org/web/20091107010812/http://www.stmarydehaura.org.uk/gardens.html> (accessed February 2, 2024).

Sternwender M. 2021. The Hesperiden Gardens – Nuremberg's precious treasure and entrance is free!. Available from <https://www.englishpost.de/the-hesperiden-gardens-nurembergs-precious-treasure-and-entrance-is-free/> (accessed January 18, 2024).

Can Guiella. 2023.. Available at <https://canguilella.com/> (accessed April 6, 2024).

Mapes de Patrimoni Cultural Peu esquerra. 2022.. Available at <https://patrimonicultural.diba.cat/> (accessed April 6, 2024).

09

SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ A TABULEK

- Obr. 1 Malba na váze zobrazující jednu z Hesperidek vedle Ladóna, cca 470 - 425 př. n. l., zdroj: www.theoi.com
- Obr. 2 Malba na váze zobrazující tři Hesperidky, Ladóna a strom se zlatými jablky, cca 420 - 400 př. n. l., zdroj: www.theoi.com
- Obr. 3 Mozaika s Héraklem, Hesperidkami, ladónem a stromem se zlatými jablky, 3 stol. n. l., zdroj: www.theoi.com
- Obr. 4 Herkules zabíjí draka Ladona, Cornelis Cort, podle Franse Florise, 1563, zdroj: <https://mythopedia.com>
- Obr. 5 Herkules zabíjí draka v zahradě Hesperidek, Lorenzo Vaiani, 1568, zdroj: <https://en.m.wikipedia.org>
- Obr. 6 Hesperidky plnící roh hojnosti, Cornelis van Haarlem, 1622, zdroj: <https://commons.wikimedia.org>
- Obr. 7 Herkules a Hesperidky, Johann Friedrich Greuter, 1646, zdroj: <https://sbirky.ngprague.cz>
- Obr. 8 Hesperidky nabízejí své citrusy bohu jezera Garda, Cornelis Bloemaert, 1646, zdroj: <https://sbirky.ngprague.cz>
- Obr. 9 Bohyně sváru si vybírá jablko sváru v zahradě Hesperidek, Joseph Mallord William Turner, 1806, zdroj: www.meisterdrucke.cz
- Obr. 10 Zahrada Hesperidek, Edward Burne-Jones, cca 1869, zdroj: <https://commons.wikimedia.org>
- Obr. 11 Zahrada Hesperidek, Edward Burne-Jones, 1880 - 1881, zdroj: <https://collections.vam.ac.uk>
- Obr. 12 Zahrada Hesperidek, Frederic Leighton, cca 1892, zdroj: <https://en.m.wikipedia.org>
- Obr. 13 Zahrada Hesperidek, Ricciardo Meacci, 1894, zdroj: www.greeklegendsandmyths.com
- Obr. 14 Zahrada Hesperidek, Albert Herter, 1898, zdroj: www.greeklegendsandmyths.com
- Obr. 15 Hesperidengärten v Norimberku, zdroj: www.nuernberg.de
- Obr. 16 Hesperidengärten v Norimberku, zdroj: <https://tourismus.nuernberg.de>
- Obr. 17 Jardín de Las Hespérides ve Valencii, zdroj: <https://valenciasecreta.com>
- Obr. 18 Jardín de Las Hespérides ve Valencii, zdroj: www.valenciaparcsebarri.es
- Obr. 19 Kopie fresky z hrobky v Thébách ztvárnil Ippolito Rossellini, 19. stol, zdroj: www.architectural-review.com
- Obr. 20 Příklad perského koberce se zahradním motivem, zdroj: www.abebooks.com
- Obr. 21 Mozaika venkovské vily z Tabarky (Tunisko), 4. stol. n. l., zdroj: www.meisterdrucke.ie
- Obr. 22 Alhambra, zdroj: <https://cs.wikipedia.org>
- Obr. 23 Patio de los Arrayanes, Myrtový dvůr, zdroj: www.flickr.com
- Obr. 24 Patio de los Leones, Lví dvůr, zdroj: www.andalucia.com
- Obr. 25 Generalife, zdroj: www.musement.com
- Obr. 26 Plán kláštera od benediktinského mnicha ze St. Gallen, kolem roku 820, zdroj: www.gardenvisit.com
- Obr. 27 Rajská zahrada s vyobrazením Panny Marie a Ježíška v uzavřené zahradě, Upper Rhenish Master, cca 1410-1420, zdroj: www.meisterdrucke.cz
- Obr. 28 Mapa umístění, zdroj: <https://mapstyle.withgoogle.com>
- Obr. 29 Mapa umístění, zdroj: <https://mapstyle.withgoogle.com>
- Obr. 30 Mapa umístění, zdroj: <https://mapstyle.withgoogle.com>
- Obr. 31 Mapa umístění, zdroj: <https://mapstyle.withgoogle.com>
- Obr. 32 Mapa umístění, zdroj: <https://mapstyle.withgoogle.com>
- Obr. 33 Pohled na statek Can Guilella, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 34 Ortofotomapa, 2022, zdroj: www.ign.es
- Obr. 35 Ortofotomapa, 2022, zdroj: www.ign.es
- Obr. 36 Územní plán - městská mapa Katalánska, 2018, zdroj: <http://ptop.gencat.cat>
- Obr. 37 Katastrální mapa, zdroj: www1.sedecatastro.gob.es
- Obr. 38 Fotodokumentace stávajícího stavu, zdroj: www.google.com/maps
- Obr. 39 Fotodokumentace stávajícího stavu, zdroj: www.google.com/maps
- Obr. 40 Fotodokumentace stávajícího stavu, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 41 Fotodokumentace stávajícího stavu, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 42 Fotodokumentace stávajícího stavu, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 43 Fotodokumentace stávajícího stavu, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 44 Historické fotografie, zdroj: www.ign.es
- Obr. 45 Historické fotografie, zdroj: www.ign.es
- Obr. 46 Historické fotografie, zdroj: www.ign.es
- Obr. 47 Historické fotografie, zdroj: www.ign.es
- Obr. 48 Historické fotografie, zdroj: www.ign.es
- Obr. 49 Historické fotografie, zdroj: www.ign.es
- Obr. 50 Historické fotografie, zdroj: www.ign.es
- Obr. 51 Historické fotografie, zdroj: www.ign.es
- Obr. 52 Historické fotografie, zdroj: www.ign.es
- Obr. 53 Širší vztahy a občanská vybavenost, zdroj: autor práce + <https://mapstyle.withgoogle.com>

- Obr. 54 Širší vztahy a občanská vybavenost, zdroj: autor práce + <https://mapstyle.withgoogle.com>
- Obr. 55 Kostel Sant Andreu, zdroj: <https://commons.wikimedia.org>
- Obr. 56 Využití území, zdroj: www.ign.es
- Obr. 57 Potencionální přirozená vegetace, zdroj: <https://educativo.ign.es>
- Obr. 58 Lesní a travnaté porosty, zdroj: www.ign.es
- Obr. 59 Hydrografie, zdroj: www.ign.es
- Obr. 60 Geologická mapa, zdroj: <https://visors.icgc.cat>
- Obr. 61 Dendrologický průzkum, zdroj: autor práce
- Obr. 62 Současný stav, zdroj: autor práce
- Obr. 63 Pohled na dům, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 64 Pohled na bazén, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 65 Pohled do zahrady, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 66 Stávající výsadba, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 67 Pohled do zahrady, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 68 Zastřešené místo pro posezení, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 69 Pohled ve vstupní části, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 70 Průhled vstupní částí, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 71 Uvnitř zastřešeného posezení, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 72 Pohled na balkon, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 73 Výklenek, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 74 Branka do zahrady, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 75 Schody k balkonu v zahradě, zdroj: Ing. Jiří Grulich
- Obr. 76 Koncept návrhu, zdroj: autor práce
- Obr. 77 Barevná studie, zdroj: autor práce
- Obr. 78 Barevná studie - detaily, zdroj: autor práce
- Obr. 79 Socha Hérakla, zdroj: www.pinterest.com
- Obr. 80 Socha Hesperidky, zdroj: www.pinterest.com
- Obr. 81 Socha Hesperidky, zdroj: www.pinterest.com
- Obr. 82 Socha Hesperidky, zdroj: www.pinterest.com
- Obr. 83 Vizualizace jezírka, zdroj: autor práce
- Obr. 84 Vizualizace kamenného posezení, zdroj: autor práce
- Obr. 85 Vizualizace meditativního zákoutí, zdroj: autor práce
- Obr. 86 Vizualizace rozvlněné konstrukce, zdroj: autor práce
- Obr. 87 Vizualizace zákoutí s hamakami, zdroj: autor práce
- Obr. 88 Vizualizace vstupní části s voliérou, zdroj: autor práce
- Obr. 89 Ptačí pohled, zdroj: autor práce
- Obr. 90 Řezopohled, zdroj: autor práce
- Obr. 91 Osazovací plán - stromy, zdroj: autor práce
- Obr. 92 *Arbutus unedo* 'Marina', zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 93 *Citrus limon*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 94 *Citrus sinensis* 'Valencia', zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 95 *Cydonia oblonga*, zdroj: <https://landscapeplants.oregonstate.edu>
- Obr. 96 *Ficus carica*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 97 *Juniperus thurifera*, zdroj: www.researchgate.net
- Obr. 98 *Laurus nobilis*, zdroj: <https://waterwisegardenplanner.org>
- Obr. 99 *Olea europaea*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 100 *Pistacia lentiscus*, zdroj: <https://theoriginalgarden.com>
- Obr. 101 *Prunus dulcis*, zdroj: www.rootsplants.co.uk
- Obr. 102 *Punica granatum*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 103 *Punica granatum* 'Legrellei', zdroj: <https://planthouse.hr>
- Obr. 104 *Thuja occidentalis* 'Smaragd', zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 105 *Vitex agnus-castus*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 106 Osazovací plán - keře a pnoucí rostliny, zdroj: autor práce
- Obr. 107 *Callistemon citrinus*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 108 *Camellia japonica* 'Brushfield Yellow', zdroj: www.flora-toscana.com
- Obr. 109 *Camellia japonica* 'Oki-No-Nami', zdroj: <https://camellia.iflora.cn>
- Obr. 110 *Camellia sasanqua*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 111 *Ceanothus x pallidus* 'Marie Simon', zdroj: <https://gradinskirastenia.com>
- Obr. 112 *Cestrum nocturnum*, zdroj: www.kipogeorgiki.gr
- Obr. 113 *Cistus x purpureus*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 114 *Cistus ladanifer*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 115 *Cistus x skanbergii*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 116 *Echium candicans*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 117 *Hibiscus rosa-sinensis* 'White Wings', zdroj: www.gardencentermarketing.com
- Obr. 118 *Myrtus communis*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 119 *Nerium oleander*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 120 *Pittosporum tobira*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 121 *Plumbago auriculata*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 122 *Ruscus aculeatus*, zdroj: www.juniperlevelbotanicgarden.org
- Obr. 123 *Tamarix parviflora*, zdroj: <https://botany.cz>
- Obr. 124 *Bougainvillea x buttiana* 'Jamaica White', zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 125 *Vitis vinifera* 'Chardonnay', zdroj: www.grapegenomics.com
- Obr. 126 *Vitis vinifera* 'Cabernet', zdroj: www.dobies.co.uk
- Obr. 127 *Vitis vinifera* 'Moscato', zdroj: www.giardinaggio.it
- Obr. 128 *Vitis vinifera* 'Merlot', zdroj: www.grapegenomics.com
- Obr. 129 *Ipomoea alba*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 130 *Jasminum polyanthum*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 131 *Passiflora alata*, zdroj: www.flora-toscana.com
- Obr. 132 Osazovací plán - trvalky, zdroj: autor práce
- Obr. 133 *Acanthus mollis*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 134 *Agapanthus africanus* 'Albus', zdroj: www.gardens4you.ie
- Obr. 135 *Agapanthus africanus* 'Dr. Brouwers', zdroj: www.tuinplantenbezorgd.nl
- Obr. 136 *Astilbe arendsii* 'Federsee', zdroj: www.lepage-vivaces.com
- Obr. 137 *Dietes grandiflora*, zdroj: www.paylessplants.co.nz
- Obr. 138 *Euphorbia hypericifolia*, zdroj: <https://gardendrum.com>
- Obr. 139 *Gaura lindheimeri*, zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 140 *Gaura lindheimeri* 'Siskiyou Pink', zdroj: www.plantmaster.com
- Obr. 141 *Hedychium coronarium*, zdroj: <https://kiefernursery.com>

Obr. 142 *Lavandula angustifolia*, zdroj: <https://greatlakeslavenderfarm.com>
Obr. 143 *Oenothera caespitosa*, zdroj: www.plantmaster.com
Obr. 144 *Perovskia atriplicifolia* 'Blue Spire', zdroj: www.plantmaster.com
Obr. 145 *Phlomis tuberosa* 'Amazona', zdroj: www.plantica.cz
Obr. 146 *Salvia nemorosa* 'Blaukönigin', zdroj: www.slovensketrvalky.sk
Obr. 147 *Salvia nemorosa* 'Rose Queen', zdroj: www.levandule-online.cz
Obr. 148 *Salvia officinalis* 'Purpurascens', zdroj: <https://sciencephotogallery.com>
Obr. 149 *Verbena bonariensis*, zdroj: www.plantmaster.com
Obr. 150 *Aubrieta* 'Rosenteppich', zdroj: www.zahradnictvi-flos.cz
Obr. 151 *Myoporum parvifolium*, zdroj: www.plantmaster.com
Obr. 152 *Pratia pedunculata*, zdroj: <https://schram.ie>
Obr. 153 Řez štěrkovou pochozí plochou, zdroj: autor práce
Obr. 154 Řez cihlovou pochozí plochou, zdroj: autor práce
Obr. 155 Cihly Terra Roma Antica, zdroj: www.lipea.cz
Obr. 156 Detail základu kamenné stěny, zdroj: autor práce
Obr. 157 Kamenná lavice, zdroj: www.pinterest.com
Obr. 158 Kamenný stůl a židle, zdroj: www.pinterest.com
Obr. 159 Vodní prvek, zdroj: www.pinterest.com
Obr. 160 Terakotová vodní nádrž, zdroj: www.drainagesuperstore.co.uk
Obr. 161 Autorský návrh brány, zdroj: autor práce
Obr. 162 Solární osvětlení, zdroj: www.pinterest.com
Obr. 163 Solární osvětlení, zdroj: www.pinterest.com

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Dendrologický průzkum, zdroj: autor práce
Tab. 2 Sortiment stromů, zdroj: autor práce
Tab. 3 Sortiment keřů a pnoucích rostlin, zdroj: autor práce
Tab. 4 Sortiment trvalek, zdroj: autor práce
Tab. 5 Výkaz výměr, zdroj: autor práce
Tab. 6 Ekonomická rozvaha, zdroj: autor práce